

RR. PATRUM SOCIETATIS JESU

THEOLOGIA

DOGMATICA

POLEMICA, SCHOLASTICA ET MORALIS

PRÆLECTIONIBUS PUBLICIS

IN ALMA UNIVERSITATE WIRCEBURGENSI

ACCOMMODATA

EDITIO TERTIA

LOCUPLETATA NOVISSIMIS DECRETIS SS. PP. ET CONCILII VATICANI

OPERA ET STUDIO PATRUM EJUSDEM SOCIETATIS

TOMUS PRIMUS

DE PRINCIPIIS THEOLOGICIS

PARISIIS

BERCHE ET TRALIN, EDITORES

69, VIA DE RENNES, 69

—
1879

CONSPECTUS TOMI PRIMI.

DE PRINCIPIIS THEOLOGICIS.

Bibliopola ad lectorem	3
Principiorum notio et divisio	5

DISPUTATIO I.

De principiis constitutivis.

CAPUT I. — DE SCRIPTURA SACRA.

ARTIC. I. — <i>Quid ea sint, quæ ad Scripturæ Sacræ notionem faciunt.</i>	
I. — Scriptura Sacra est Verbum Dei scriptum.	7
II. — Dividitur in V. et N. Testamentum, in Libros Legales, Historicos, Sapientiales et Propheticos; item in Canonicos et Apocryphos.	7
III. — Canon Scripturæ Alius Hebraicus, alius Christianus: Libri Proto vel Deuterocanonici	8
IV. — Lingua originalis Hebraica aut Græca	10
V. — Editio vel versio Hebraica, Græca, Latina, Vernacula	10
VI. — Sensus Litteralis vel Mysticus; isque Allegoricus, Anagogicus, Tropologicus cum Accommodatio.	12
QUÆRES: <i>Quid de Historia Versionis 70. Interpretum sit censendum?</i>	
Synopsis Historiæ ex Aristæa	13
I. — Quoad substantiam non videtur commentitia	13
II. — Quoad circumstantias ipsam versionem spectantes videtur probabilior.	13
III. — Quoad modum versionis non est satis explorata.	14
ARTIC. II. — <i>An existat Scriptura Sacra?</i>	
Probatio ex alibi statutis: Auctores Sacrorum Librorum.	15
I. — Libri Scripturæ Sacræ non sunt supposititi.	16
II. — Nunquam perierunt penitus.	16
III. — Non sunt universim corrupti.	17
IV. — Habent Deum pro auctore	18
Probatio alia pro existentia Scripturæ necessaria	18
ARTIC. III. — <i>Sub qua ratione et extensione Scriptura Sacra Deum habeat auctorem?</i>	
Deus triplici modo afficit Scriptorem Sacrum.	19
I. — Deus res saltem seu veritates et sententias Hagiographis specialiter inspiravit.	20
II. — Non videtur specialiter inspirasse semper verba et phrasin.	23
ARTIC. IV. — <i>An, et quo sensu Vulgata versio sit authentica?</i>	
Authentiæ notio, divisio et controversia.	29

	Pag.
I. — Vulgata versio latina est authentica	30
II. — Est declarata tantum authentica respective, et in his, quæ spectant ad fidem aut mores.	32
Authentia Hebræi et Græci fontis superstitis.	34
ARTIC. V. — An, et quo Interprete egeat Scriptura?	
I. — Scriptura Særa in multis est obscura.	39
II. — In dubiis Scripturæ solvendis sola Scriptura non sufficit.	42
III. — Necessarius Scripturæ interpres non est Spiritus privatus.	45
IV. — Nec Magistratus politicus : sed Ecclesia.	47
QUÆRES : Quæ ad doctrinalem Scripturæ interpretationem faciunt?	
I. — Dispositiones animi pro legendis et exponendis Scripturis.	47
II. — Methodus legendi.	48
III. — Regulæ pro interpretandis sensibus litterali et mystico, Prophetiis, Psalmis et Evangeliiis.	48
Syllabus interpretum per secula deductus.	50
ARTIC. VI. — An lectio Sacræ Scripturæ in lingua vulgari omnibus passim sit licita?	
Regula Indicis circa hanc rem, et controversia.	52
I. — Lectio Scripturæ non est omnibus ad salutem necessaria.	53
II. — Dantur rationes, cur lectio Scripturæ non permittatur passim omnibus.	54
III. — Regula 4 ^a Indicis est Lex legitime lata; qua stante, non est omnibus promiscue licitum, legere Scripturam in lingua vernacula.	55
QUÆRES : Quinam sit usus Theologicus Scripturæ?	
I. — Canones argumentationis spectantes Scripturam ipsam.	63
II. — Spectantes sensum Scripturæ.	64

CAPUT II. — DE TRADITIONIBUS SACRIS,

ARTIC. I. — Quenam sit notio, divisio et auctoritas Traditionis sacræ?	
I. — Notio Traditionis varia est pro ampla vel stricta illius acceptione.	65
II. — Divisio multiplex pro varietate respectus ad principium, doctrinam, materiam, subjectum, tempus vel obligationem.	66
III. — Auctoritas correspondet origini seu auctori.	66
ARTIC. II. — An sacræ Traditiones necessario sint admittendæ, et re ipsa existent?	
I. — Ad fidem non requirebatur Scriptura; sed poterat sufficere Traditio.	69
II. — Scriptura sacra ad fidem non sufficit; sed requiritur Traditio.	70
III. — Admittendum est in thesi verbum Dei non scriptum; et existit aliqua Traditio divina.	71
IV. — Admittendum etiam est in hypothési verbum Dei non scriptum; et existunt Traditiones divinæ circa plura dogmata, quæ admittit Ecclesia Catholica.	74
Locus et modus conservandi Traditiones.	78
ARTIC. III. — Quæ sint regulæ dignoscendi et usurpandi Traditiones sacræ?	
I. — Regula generalis dignoscendi Traditionem stat in iudicio Ecclesiæ.	81
II. — Speciales habentur in Principiis certis, aliis pro Divina, aliis pro Apostolica, aliis pro Ecclesiastica Traditione.	82
III. — Canones pro argumentatione ex Traditione.	83

DISPUTATIO II.

De principiis directivis.

CAPUT I. — DE ECCLESIA CHRISTI.

	Pag.
ARTIC. I. — <i>Quæ sit notio Ecclesiæ Christi.</i>	
Varia Ecclesiæ acceptio.	85
I. — Ecclesia Christi inadæquate secundum animam sumpta est cœtus vocatorum ad Christi fidem, et supernaturalibus dotibus cum eo conjunctus	86
II. — Inadæquate secundum corpus sumpta est cœtus baptizatorum, professione fidei et communione Sacramentorum eadem, sub uno Christi in terris Vicario adunatus	86
III. — Adæquate sumpta utramque notionem complectitur	87
IV. — Ecclesia Christi est cœtus, nec mutuo fidelium consensu coalitus, nec potestate politica coordinatus, sed auctore Christo institutus.	87
V. — Ex hac institutione est Hierarchicus, non autem Collegium æqualium.	87
VI. — Est constitutus legibus propriis, non mere conventionalibus.	88
ARTIC. II. — <i>Quinam sint de vera Christi Ecclesia?</i>	
I. — De Ecclesia nec sunt soli prædestinati; sed etiam reprobi: nec soli perfecti; sed etiam imperfecti: nec soli justi; sed etiam peccatores.	89
II. — Nec hæretici manifesti, nec schismatici publici, nec excommunicati denunciati sunt de Ecclesia.	93
ARTIC. III. — <i>An et per quas notas discerni possit vera Christi Ecclesia?</i>	
I. — Vera Christi Ecclesia visibilis est et discerni potest.	101
II. — Nec doctrinæ veritas, nec usus Sacramentorum legitimus sunt veræ notæ et characteres Ecclesiæ Christi.	103
III. — Sed Unitas, Sanctitas, Catholicitas, Apostolicitas.	105
IV. — Unitas quidem corporis sub uno visibili Capite; Sanctitas membrorum vel manifeste excellens vel confirmata miraculis; Universalitas quoad doctrinam, tempus et locum; Apostolicitas per foundationem ab Apostolis, et continuatam Episcoporum Apostolis surrogatorum successionem.	106
ARTIC. IV. — <i>An vera Christi Ecclesia deficere possit?</i>	
I. — Nequit deficere per desitionem; sed perpetua est et perpetuo visibilis.	111
II. — Neque potest deficere per mutationem; sed infallibilis est in rebus fidei et morum.	114
Infallibilitas hæc convenit etiam Ecclesiæ formaliter acceptæ; hæc constituit major Episcoporum etiam dispersorum pars; qui cum Capite consentiunt vel expresse vel tacite	117
QUÆRES: <i>An et quale judicium competat Ecclesiæ circa Libros vel Propositiones?</i>	
Judicii Ecclesiastici tum causa seu quæstio, tum materia et forma multiplex, tum vis in quibusdam certa, in aliis controversa.	119
I. — Ecclesiæ competit jus ferendi judicium circa libros et propositiones, relative etiam ad sensum auctoris.	124
II. — Lato Ecclesiæ judicio ejusmodi debetur non solum silentium religiosum, sed internus mentis assensus fidelium.	122
III. — Judicium hoc Ecclesiæ est infallibile.	123
Assensus judicio huic debitus subin est fidei, subin virtutis inferioris.	130

	Pag.
ARTIC. V. — <i>Quænam sit vera Christi Ecclesia?</i>	
I. — Ecclesia Romana est vera Christi Ecclesia.	131
II. — Nulla protestantium secta est vera Christi Ecclesia.	132
QUÆRES : <i>Quænam Ecclesiæ cum Romana olim fuerint, aut nunc sint unitæ?</i>	
Gradualis Episcoporum et Ecclesiarum differentia.	135
I. — Sedes Patriarchales majores et minores, cum subjectarum illis Ecclesiarum ordine et numero.	135
II. — Sedium Primatialium recensio.	136
III. — Syllabus alphabeticus Archiepiscoporum cum Suffraganeorum numero.	136
IV. — Index Episcoporum Exemptorum.	140

CAPUT II. — DE CONCILIIS ECCLESIASTICIS.

ARTIC. I. — <i>Quænam ea sint, quæ ad notionem Conciliorum Ecclesiasticorum universim faciunt?</i>	
I. — Concilium Ecclesiasticum definitur legitimus Conventus Prælatorum Ecclesiæ ad ordinandas rationes Ecclesiæ publicas institutus.	142
II. — Dividitur in Generale vel actione vel acceptance; in Particulare vel Provinciale vel Diœcesanum.	142
III. — Quam auctoritatem, utilitatem ac necessitatem habeat, indicatur.	144
IV. — Ejusdem institutio, usus, acta, locus est tempus perstringuntur.	144
QUÆRES I. <i>Quot et quænam Concilia Ecclesiastica fuerint celebrata?</i>	
Elenchus Conciliorum per annorum seriem ad nostram usque ætatem deductus	145
QUÆRES II. <i>Quænam sint Concilia generalia, et in iis notatu digna?</i>	
I. — Concilia OEcumena Orientalia.	162
Nicænum	162
Constantinopolitanum I.	164
Ephesinum	165
Chalcedonense.	166
Constantinopolitanum II.	169
Constantinopolitanum III.	172
Nicænum II.	175
Constantinopolitanum IV.	178
II. — Concilia OEcumena Occidentalia	180
Lateranense I.	180
Lateranense II.	182
Lateranense III.	183
Lateranense IV.	185
Lugdunense I.	189
Lugdunense II.	192
Viennense.	195
Florentinum	198
Lateranense V.	205
Tridentinum.	206
Vaticanum,	229
III. — Concilia Generalia, non tamen OEcumena	230
Sardicense	231
Pisanum.	232
Constantiense.	234
Basileense	239

	Pag.
ARTIC. II. — <i>Penes quem jus sit convocandi Concilium generale, et convocato præsidendi?</i>	
I. — Jus convocandi Concilium generale ordinarie spectat ad Summum Pontificem	245
II. — Jus Concilio generali præsidendi regulariter pertinet ad eundem	248
Casus, ubi Concilium generale sine convocatione et præsidio memorato celebrari potest	253
ARTIC. III — <i>Quinam sint convocandi ad Concilium generale?</i>	
Ad Concilium generale vocandi sunt Episcopi jure ordinario; quidam Clericorum ex privilegio et consuetudine; Laicorum, etiam doctorum, nemo ullo titulo	254
Quantitas numeri Episcoporum pro Concilio generali requisita	257
ARTIC. IV. — <i>Quando et quantam auctoritatem habeat Concilium generale?</i>	
Subjectum, qualitas et quantitas auctoritatis	258
I. — Ut auctoritatem sibi propriam habeat Concilium generale, debet esse confirmatum a Summo Pontifice	258
II. — Concilium generale a Summo Pontifice confirmatum habet auctoritatem summam, qua ipsum est infallibile, ejus autem decisiones sunt irrefragabiles	261
Acceptio Episcoporum absentium	265

CAPUT III. — DE SEDE APOSTOLICA SIVE SUMMO PONTIFICE.

ARTIC. I. — <i>An S. Petrus habuerit Primatum Ecclesiæ?</i>	
Primatus notio et divisio	267
I. — Concessus est S. Petro Primatus, non tantum honoris et dignitatis inter Apostolos, sed et potestatis ac jurisdictionis in universam Ecclesiam	268
II. — Primatus S. Petro concessus est ita, ut divisus non fuerit aut communis cum Paulo; multo autem minus unus omnium Apostolorum et indivisus Episcopatus	275
Regimen Ecclesiæ specificum	284
QUÆRES: <i>An et quamdiu S. Petrus sederit Romæ?</i>	
Chronologica Actorum Petri ordinatio	286
I. — S. Petrus fuit Romæ; quorsum primo venit anno Claudii 2º	287
II. — S. Petrus martyrimum subiit Romæ sub Nerone, anno hujus 13º	288
III. — S. Petrus fuit Romæ Episcopus ad mortem usque	289
Sedes Petri Romana ex aliquo jure divino	294
ARTIC. II. — <i>An Romanus Pontifex obtineat Primatum Ecclesiæ?</i>	
Statuendus est Petri in Primatu Successor; tantum unicus; determinate cognoscibilis; extra Romam non reperiendus	294
Primatus Ecclesiæ, quem S. Petrus habuit, est penes Romanum Pontificem	296
Competit is Romano Pontifici ex jure divino	305
ARTIC. III. — <i>An Romanus Pontifex sit supra Concilium generale?</i>	
I. — Concilium seorsim a Papa sumptum non habet potestatem summam; neque judicariam in Summo Pontifice	307
II. — Pontifex non tantum supra omnes Ecclesias particulares seorsim et distributive acceptas potestatem habet; sed et supra omnes simul	

	Pag.
ac collective sumptas, seu totam et universalem Ecclesiam; quin et supra Concilium generale	309
Episcopis de modo, quo Episcopi habent suam jurisdictionem a Christo.	326
<i>QUÆRES : An in causa Ecclesiastica fas sit appellare ad Magistratum civilem, aut ab Episcopo ad Pontificem, aut a Pontifice ad Conc. generale?</i>	
I. — Per se illegitima est in causa mere Ecclesiastica appellatio tanquam ab abusu, seu a iudice sacro ad iudicem secularem.	331
II. — Remedium appellationis ad Pontificem, in causa etiam personali Episcoporum, est juris divini, antiqui usus, et propriæ significationis.	335
III. — Fas non est appellare a Pontifice ad Concilium generale	340
Appellatio ad Pontificem non includit conditionem Concilii generalibus faventem.	342
<i>ARTIC. IV. — An Romanus Pontifex summam habeat auctoritatem?</i>	
Locutio Pontificis ex Cathedra, et status controversiæ.	344
Rom. Pontifex ex cathedra loquens in materia fidei, morum et factorum dogmaticorum habet summam auctoritatem; seu ipse quidem est infallibilis, ejus autem definitio irrefragabilis et irreformabilis, etiam independenter a consensu Ecclesiæ.	345
Corollarium ex vindictis Pontificum.	366
<i>QUÆRES I : Quisnam sit sensus Ecclesiæ Gallicanæ circa auctoritatem Summi Pontificis?</i>	
Sanctio Pragmatica et Declaratio Gallicana huc spectant.	366
I. — Ecclesia Gallicana antiqua stat pro superioritate et infallibilitate Summi Pontificis.	367
II. — Hunc Antiquæ Ecclesiæ sensum non immutavit Declaratio Cleri Gallicani A. 1682 edita.	370
III. — Eundem sensum etiam post famosam Declarationem retinet Ecclesia Gallicana recentior.	372
Defensio Declarationis Gallicanæ non est indubius Bossueti partus.	374
<i>QUÆRES II : Quisnam sit Principiorum directivorum in Theologia usus?</i>	
I. — Regulæ circa Ecclesiam.	375
II. — — circa Concilia.	375
III. — — circa Sedem Apostolicam.	375
<i>APPENDIX. — De Summis Pontificibus et Patriarchis Orientalibus ex octodecim Seculorum serie ordinatis.</i>	<i>377</i>

DISPUTATIO III.

De principiis adjuvantibus.

CAPUT I. — DE SANCTIS PATRIBUS.

ARTIC. I. — *Quisnam sit Sanctorum Patrum character?*

- I. — Ecclesiæ Patres sunt viri Ecclesiastici, qui doctrina eminent, sanctitate florent, antiquitate vigent, et expressa vel tacita Ecclesiæ designatione gaudent. 391
- II. — Patrum doctrina redit ad sacrarum Litterarum interpretationem, fidei dogmatum custodiam et propositionem, moralis doctrinæ traditionem, et disciplinæ institutionem. 392

	Pag.
III. — Patrum Sanctitas secundum fidei integritatem, Antiquitas secundum ætatem diversa est, et adnotari debet.	393
Ecclesiæ Doctores.	393
ARTIC. II. — <i>An et quænam sit auctoritas Patrum?</i>	
I. — Concedenda est Patribus magna auctoritas.	394
II. — Singulorum Patrum auctoritas est inter se invicem inæqualis; nullius seorsim est irrefragabilis.	394
III. — Patrum plurium, reclamantibus reliquis licet paucioribus, major equidem est auctoritas, necdum tamen irrefragabilis.	395
IV. — Unanimis Patrum consensus, sive omnium idem asserentium auctoritas est irrefragabilis.	396
ARTIC. III. — <i>Quænam sint cautelæ et regulæ pro intelligentia, quinam canones pro usu Theologico Patrum?</i>	
I. — Cautela pro lectione Patrum.	397
II. — Regulæ pro intelligentis eorum scriptis.	398
III. — Canones pro argumentatione ex iisdem.	398
Selectus inter Patres.	399
<i>QUERES: Quinam fuerint, et quæ scripserint SS. Patres?</i>	
Syllabus Auctorum Ecclesiasticorum, per duodecim Secula, Patrum feracia, excurrrens.	399

CAPUT II. — DE THEOLOGIA ET JURISPRUDENTIA.

ARTIC. I. — <i>Quænam sit Theologiæ notio et historia?</i>	
Generica Theologiæ notio et divisio.	427
I. — Theologia proprii nominis est Disciplina sacra, quæ fidei morumque dogmata, ac veritates illis affines aut eo ordinatas, ex principiis sacræ scientiæ deducit, rite disponit, stabilit, propugnat.	428
II. — Duplex ejus divisio ratione finis ac materiæ.	429
III. — Theologiæ præformatio, genesis, perfectio, multiplicatio, discrimen. Synopsis Summæ Theologiæ D. Thomæ.	429
ARTIC. II. — <i>Quænam sit notio et Œconomia Jurisprudentiæ Ecclesiasticæ?</i>	
I. — Juris Ecclesiastici pro lege accepti divisio in Jus Canonicum et Pontificium; in Dogma, Mandatum, Interdictum et Sanctionem; in Decretum et Rescriptum vel Decretalem; in vivæ vocis Oraculum, Bullam et Breve: Horumque, uti et Regularum Cancellariæ, Declarationis Cardinalium, et Decisionum Rotæ explicatio brevis.	439
II. — Juris Ecclesiastici pro collectione sumpti divisio in jus vetus seu Codicem Canonum, Jus novum seu Corpus Juris Canonici, Jus novissimum seu plures collectionum species finem Seculi 15 haud excedentes; cum subjuncta partium triplici hoc Jure comprehensarum recensione.	440
Et quidem Codicis Canonum tam Orientalis quam Occidentalis Œconomia.	440
Juris novi Decretum Gratiani, Decretales, Liber sextus, Clementinæ, Extravagantes tum Joannis XXII. tum communes.	441
Juris novissimi, præter Bullarium aliaque jam nominata, concordata Germaniæ, Transactio Passaviensis, Pax Religiosa et Pax Westphalica declaratur.	442
III. — Jurisprudentia Ecclesiastica est Disciplina practica, Rempublicam Christianam ad politiam sacram manuducens per leges Ecclesiasticas rite perspectas.	444

	Pag.
Epitome Codicis Canonum antiqui; et quidem Ecclesiæ Orientalis. . .	446
Ecclesiæ Africanæ.	449
QUÆRES: <i>Quænam sit Theologorum et Canonistarum auctoritas, indeque fluens argumentationis recitudo et cautela?</i>	
Theologorum et Canonistarum requisitæ dotes.	451
I. — Theologi et Canonistæ, in sua quilibet facultate et pro materia sibi propria, habent auctoritatem; cum sua tamen exceptione.	452
II. — Auctoritas eorumdem nec semper crescit ex numero; nec major etiam, si contradicant alii, est irrefragabilis; cum quibusdam sequelis. . .	452
III. — Auctoritas memoratorum in sententia, quantumvis ab Ecclesia nondum definita, conspirantium est tanta, ut illi refragari sit temerarium; sed cum gemina cautela.	453
IV. — In iis, quæ ad fidei dogmata aut morum principia pertinent, indeque indubie deducuntur, unanimis Theologorum sententia majorem auctoritatem habet ac tantam, ut eidem contradicere saltem hæresi aut errori proximum videatur; cum aliquo privilegio.	453
Responsis Facultatum conveniens auctoritas.	454
CAPUT III. — DE RATIONE ET HISTORIA HUMANA.	
ARTIC. I. — <i>Quænam sit Rationis humanæ utilitas et cautio in Theologicis?</i>	
Varia Rationis humanæ acceptio, etiam pro Jure Civili; cujus Corpus ex Institutionibus, Digestis, Codice ac Novellis conflatum recensetur.	454
I. — Ratio humana, accepta pro facultate rationali, non utilis solum est, sed et necessaria Theologo: additur cautio.	455
II. — Sumpta pro Philosophia, suam in Theologicis utilitatem habet: subjiciuntur animadversiones.	456
III. — Accepta pro Juris naturalis scientia, non mediocrem in Theologia usum obtinet: deducuntur corollaria.	457
IV. — Sumpta pro Jurisprudencia Civili, non caret utilitate in Theologicis: accedunt Regulæ.	457
Dicta de Jure naturali applicantur Juri gentium.	457
ARTIC. II. — <i>Quænam sint Historiæ humanæ commoda et cautelæ pro usu Theologico?</i>	
Historiæ dux est Ars Critica, comites Geographia et Chronologia. . .	458
I. — Historia plurimum subsidii præstat sacræ scientiæ; si tamen nec omnis rejiciatur, nec omnis recipiatur et delectus fiat.	458
II. — Ars Critica utilitatem habet in Theologicis, non tamen indefinitam, nec absque observatione certarum legum.	359
Notitia libraria Geographiæ et Chronologiæ sacræ.	460
APPENDIX I. — <i>De Hæresibus in Ecclesia subortis: quarum præcipuè ordine chronologico ad nostram usque ætatem deductæ referuntur. . .</i>	461
Schismatum brevis designatio.	478
APPENDIX II. — <i>De Propositionibus damnatis; quæ secundum Summæ Theologicæ seriem et materias dispositæ recitantur.</i>	479
SYLLABUS Complectens præcipuos nostræ ætatis errores qui notantur in allocationibus consistorialibus, in encyclicis, aliisque Apostolicis litteris Sanctissimi Domini Nostri Pii Papæ IX.	522

RR. PATRUM SOCIETATIS JESU

THEOLOGIA

DOGMATICA

POLEMICA, SCHOLASTICA ET MORALIS

PRÆLECTIONIBUS PUBLICIS

IN ALMA UNIVERSITATE WIRCEBURGENSI

ACCOMMODATA

EDITIO TERTIA

LOCUPLETATA NOVISSIMIS DECRETIS SS. PP. ET CONCILII VATICANI

OPERA ET STUDIO PATRUM EJUSDEM SOCIETATIS

TOMUS SECUNDUS

DE RELIGIONE

PARISIIS

BERCHE ET TRALIN, EDITORES

69, VIA DE RENNES, 69

—
1879

CONSPECTUS TOMI SECUNDI.

TRACTATUS DE RELIGIONE.

Præloquium auctoris.....	Pag. 3
--------------------------	--------

DISSERTATIO I.

De Deo.

SECTIO I. — DE DEO EXISTENTE, ET OBJECTO RELIGIONIS.

I. — Si Deus non est, neque Religio est, seu cultus Dei.	11
II. — Deum esse, prima, summa, et notissima veritas est.	12
III. — Igitur vesania et impietas est, aut non agnoscere, aut non colere Deum.	13

SECTIO II. — DE DEO CREANTE, ET AUCTORE RELIGIONIS.

I. — Atheos mundi creatio revincit	14
II. — 1° Deus, qui solus æternus est, hunc Mundum creavit in tempore.	14
2° Solus Deus hunc Mundum creare potuit et voluit in laudem gloriæ suæ.	15
III. — Summa itaque ingratitude est, hunc Deum non glorificare.	16

SECTIO III. — DE DEO PROVIDENTE, ET FINE RELIGIONIS.

I. — Qui Dei Providentiam negant, negant reipsa esse Deum.	16
II. — 1° Certissima est veritas hujus de Deo sententiæ : tua, Pater, providentia gubernat omnia.	17
2° Provida Dei gubernatio attingit a fine usque ad finem fortiter et disponit omnia suaviter	18
3° Argumenta incredulorum contra sapientiam, justitiam et bonitatem divinæ Providentiæ vana sunt omnia et fatua.	19
III. — Adhortatio ad singularem Dei erga hominem Providentiam adorandam et prædicandam.	21

SECTIO IV. — DE DEI PROVIDENTIS OECONOMIA CIRCA RELIGIONEM.

I. — Summaria prælibatio de primi Homini statu, creatione, lapsu et reparatione	22
II. — 1° Deus satis providit homini de vera Religione in Lege Naturæ	23
2° Explicatus in Lege scripta per Mosen veram Religionem edocuit.	24
3° Plenissime in Lege gratiæ per Filium et Apostolos	24

DISSERTATIO II.

De Religione.

SECTIO I. — NOTIO ET QUIDDITAS RELIGIONIS.

	Pag.
I. — De Religione cum grandi metu et disciplina agendum	27
II. — 1 ^o Religio est cultus Dei legitimus	27
2 ^o Religio exposcit ab homine tam intellectus, quam voluntatis erga Deum obsequia	28
3 ^o Religio exigit cultum Dei non solum internum, sed etiam externum.	28

SECTIO II. — UTILITAS RELIGIONIS.

I. — Utilitas et pietas inter se conjunctissimæ	31
II. — 1 ^o Hominis plurimum interest, sive ad conditionem privatam, sive ad societatem naturalem, esse Religionem	23
2 ^o Religio præcipuum fundamentum est status civilis, cui illa optimos et Principes et subditos efformat	23
III. — Proin scripta incredulorum contra Religionem, et populorum saluti et Principum securitati insidiantur	28

SECTIO III. — NECESSITAS RELIGIONIS.

I. — Societas absque Religione stare non potest	38
II. — 1 ^o Sine Religione non est vera honestas, uti perperam prætendunt impii ac increduli	39
2 ^o Nec vera probitas consistere potest cum irreligione	39
3 ^o Absque Religione non est sive imperans, sive subditus quisquam statui vere proficuus	41
4 ^o Increduli sicut pestes Reipublicæ, ita suorummet jurati hostes sunt.	42

DISSERTATIO III.

De Religione Naturali.

SECTIO I. — QUIDDITAS, EXISTENTIA, VERITAS RELIGIONIS NATURALIS.

I. — Increduli reipsa Naturalem etiam Religionem convellunt	46
II. — 1 ^o Per Religionem Naturalem rite intelligitur Collectio omnium officiorum, sive erga Deum, sive erga seipsum, sive erga alios homines, quæ ex divinæ naturæ, et conditionis humanæ naturali consideratione investigari et concludi possunt	46
2 ^o Existit religio Naturalis vera ac vere divina, quam homo exequi tenetur	47
3 ^o Existit Lex naturæ nostræ congruens, diffusa in omnes, dictans officia naturæ rationalis, ac præprimis Religionem erga Deum	47
III. — Rebelles in Legem et Religionem Naturalem ipsis Ethnicis pejores sunt	48

SECTIO II. — INSUFFICIENTIA RELIGIONIS MERE NATURALIS AD VERAM JUSTITIAM.

I. — Recensentur deliria Voltairii, Marmontellii et aliorum circa Religionem mere Naturalem	49
II. — 1 ^o Religio sic dicta Naturalis non est sufficiens ad recte sentiendum.	49
2 ^o Religio sic dicta Naturalis non est sufficiens ad recte vivendum ..	50
III. — Deliria incredulorum ab ipsis Gentilibus, maxime a Tullio, confutantur.	54

SECTIO III. — INSUFFICIENTIA RELIGIONIS MERE NATURALIS AD ÆTERNAM SALUTEM.

	Pag.
I. — Gentilium triplex classis discernenda est	54
II. — 1 ^o Religio sic dicta Naturalis salvare neminem potest.....	55
2 ^o Religio, sive gentilium Philosophorum, sive hodiernorum pseudo-	
sophorum, non est vera Religio Naturalis.....	56
III. — Frequentissimæ et gravissimæ hallucinationes circa ipsum Jus Na-	
turæ, ejusdemque principia, non sunt evitandæ, seclusa Revela-	
tione.....	59

DISSERTATIO IV.

De Religione supernaturali.

SECTIO I. — DE REVELATIONE EXTERNA VERÆ RELIGIONIS.

I. — Temeritas et malignitas incredulorum adversus Religionem libere re-	
velatam, multiplici ex capite.....	61
II. — 1 ^o Religio debet esse cultus Dei ab ipso Deo hominibus revelatus ac	
præscriptus.....	62
2 ^o Religionem a Deo hominibus revelandam ac præscribendam esse,	
fere persuasio naturalis est.....	62

SECTIO II. — DE POSSIBILITATE AC UTILITATE REVELATIONIS EXTERNÆ.

I. — Revelationis divinæ triplex objectum esse potest.....	64
II. — 1 ^o Revelatio externa cultus divini nullo modo impossibilis est; imo	
divinis attributis maxime congrua.....	64
2 ^o Revelatio externa summe utilis est, ceu clarior, brevior et perfec-	
tior via ad bonam vitam, veramque Religionem.....	65

SECTIO III. — DE NECESSITATE RELIGIONIS REVELATÆ.

I. — Ventilantur criteria Naturalistarum circa fidem et salutem hominum	
in Lege Naturæ.....	70
II. — 1 ^o Necessaria semper fuit Revelatio externa Religionis, ceu Legis	
universos obligantis.....	70
2 ^o Revelatio externa semper necessaria fuit, ad cognoscendum primi	
Hominis peccatum, hujus pœnam, et remedium.....	71
3 ^o Revelatio externa cumprimis necessaria est, ad cognoscendum et	
obtinendum finem hominis ultimum.....	73
4 ^o Revelatio externa, quantum omnibus semper necessaria, tantum	
fuit omnibus communis.....	74
III. — Revelationis præcipuæ dotes commendantur pro statu, quem vivimus;	
sive hominis lapsi indignitas, sive elevati et reparati dignitas spec-	
tetur.....	81

SECTIO IV. — DE EXISTENTIA RELIGIONIS REVELATÆ.

I. — Increduli Deum hominibus locutum esse negant.....	82
II. — 1 ^o Existit divina Revelatio, quæ verbo Dei dicto, scripto, et tradito	
continetur.....	82
2 ^o Sacrarum Scripturarum semper fuit, ac esse debet, summa fides et	
veneratio.....	83
3 ^o Divinæ Traditiones ejusdem cum sacris Scripturis auctoritatis sunt.	84
III. — Nunquam Revelatio defuit hominibus, sed potius homines Revela-	
tioni defuerunt.....	89

DISSERTATIO V.

De Religione paganica.

	Pag.
SECTIO I. — DE ATHEISMO.	
I. — Prævia de Atheistarum gente, et illorum patronis disquisitio.....	91
II. — 1 ^o Atheismo, siquidem datur, nihil sceleratius in Deum et in homines.	92
2 ^o Atheistarum, uti summa est impietas, sic et summa vesania.....	92
SECTIO II. — DE PYRRHONISMO.	
I. — Atheis haud absimiles Sceptici seu Pyrrhonici.....	95
II. — 1 ^o Mendacium est absurdissimum, quod Revelationis necessitas sit causa Pyrrhonismi.....	96
2 ^o Pyrrhonismus circa immortalitatem animæ et pœnarum æternitatem, a tota antiquitate exploditur.....	97
3 ^o Immortalitas animæ ceu indubitata veritas solidissimis contra Pyrrhonismum argumentis vindicatur.....	99
4 ^o Pœnarum æternitas momentis pariter gravissimis fulcitur contra eosdem incredulos.....	101
SECTIO III. — DE POLYTHEISMO.	
I. — Ortus et progressus idololatriæ exhibetur in epitome.....	110
II. — 1 ^o Polytheismus seu idololatria, vesana ratione objecti, abominanda ratione cultus, impia ratione dogmatum, suamet absurditate opprimitur.....	111
2 ^o Polytheismus eadem fere ratione quondam inter Ethnicos invaluerat, qua hodieum Theismus orbem Christianum invadit.....	112
III. — Compendiaria evictio pro unitate veri Numinis, ex omnium, etiam gentilium, sensu.....	117
SECTIO IV. — DE MAHUMETISMO.	
I. — Referuntur Rousseavii cumprimis et Edelmanni absurdissima sensa de Mahumetismo relate ad Christianismum.....	117
II. — 1 ^o Mahumes impostor omnium maximus fuit.....	118
2 ^o Mahumetis Alcoranus absurditatum, contradictionum et blasphemiarum plenissimus est.....	119
3 ^o Mahumetis secta omnium falsissima et spurcissima est.....	120
SECTIO V. — PAGANORUM ET MAHUMETANORUM TESTIMONIA PRO VERA RELIGIONE.	
I. — Voltairium cæterosque perfidos Theistas ipsi refellunt Pagani et Mahumetani.....	123
II. — 1 ^o Non defuerunt, inter Ethnicos, scriptores antiquissimi, testes Revelationis præsertim Mosaicæ.....	123
2 ^o Prostant luculentissima gentilium testimonia pro Revelatione etiam Christiana.....	125
3 ^o Splendida sunt testimonia Mahumetis et Mahumetanorum pro divinitate utriusque Revelationis, Mosaicæ et Christianæ.....	126

DISSERTATIO VI.

De Religione Judaica.

SECTIO I. — RELIGIO JUDAICA QUONDAM VERA, VEREBQUE DIVINA.	
I. — Exhibetur vafrities Theistarum circa Legem Mosaicam, ut subvertant Christianam.....	129

	Pag.
II. — 1 ^o Pentateuchus est genuinum Mosis opus.....	130
2 ^o Moses fuit scriptor omnium primus et fide dignissimus.....	131
3 ^o Moses fuit auctor Pentateuchi Theopneustus, et divina præditus auctoritate.....	132
4 ^o Lex Mosaica, ac proin Religio Judaica, vere fuit divina.....	133

SECTIO II. — RELIGIO JUDAICA CONTENTA IN LIBRIS V. T. VERE DIVINIS.

I. — Theistarum machinæ contra Vetus Testamentum, ut eo facilius Testamentum Novum suffodiant.....	140
II. — 1 ^o Libri V. T. qui divinitatem Religionis Judaicæ eloquuntur, sunt authentici et divini.....	141
2 ^o Doctrinæ in Libris V. T. puritas et sanctitas argumentum est probatissimum divinæ inspirationis.....	142
3 ^o Scriptorum V. T. characteres authenticam ac Theopneustiam V. T. luculentissime commonstrant.....	143
III. — Theistarum in Vetus Testamentum perfidia simillima est Manichæorum quondam impietati a S. Augustino protritæ.....	145

SECTIO III. — RELIGIO JUDAICA PER CHRISTUM ABOLITA.

I. — Judæorum de æternitate Legis Mosaicæ persuasio pertinaciter erronea.	146
II. — 1 ^o Religio Judaica, spectatis seu ceremoniis, seu præceptis, non fuit perfectissima.....	146
2 ^o Religio Judaica non fuit ita a Deo instituta, ut esset æterna, et nunquam abroganda.....	147
3 ^o Tempus illud, quo Religio Judaica in aliam, Christianam scilicet, mutanda erat, jampridem effluxit.....	147
III. — Judæi, sive recipiant, sive non recipiant Prophetias de Christo, invictè probant, Messiam advenisse.....	151

SECTIO IV. — JUDÆORUM TESTIMONIA PRO VERITATE CHRISTIANA.

I. — Voltairius cum suis frustra nititur enervare testimonia Judaica pro Christo, et Ecclesia Christi.....	151
II. — 1 ^o Ex libris Judæorum Talmudicis evidens est, non amplius Judaicam, sed Christianam esse divinam Religionem.....	152
2 ^o Ex Libris Judæorum Historicis, præsertim Josephi, apertissime constat Christi divinitas, et veritas Religionis Christianæ.....	153
3 ^o Modernus Judæorum status pro veritate Religionis Christianæ manifestissime eloquitur.....	154
III. — Parænesis Apostolica ad Christianos, ut stent fide sua; ne ob incredulitatem inter Christianos invalescentem Deus ad Judæos suam transferat fidem.....	157

DISSERTATIO VII.

De Religione Christiana.

SECTIO I. — RELIGIO CHRISTIANA VERE DIVINA, ET QUOAD SUBSTANTIAM ANTIQUISSIMA.

I. — 1 ^o Exstitisse ante septemdecim jam secula Christum, Novæ Legis Auctorem, res est certissima.....	159
2 ^o De Christi in terris triplici officio, Prophetico, Sacerdotali et Religio generatim.....	160
II. — 1 ^o Christus Auctor Religionis Christianæ verus est Deus.....	160
2 ^o Religio a Christo instituta est vera, vereque divina.....	161

	Pag.
3 ^o Religio Christiana, uti vere divina, sic quoad substantiam anti- quissima est.....	162
III. — Detestanda Theistarum obstinatio est, nolle Verbum Patris, Dei Fi- lium, Legatum Omnipotentis, audire Magistrum veritatis, ac sequi Ducem salutis.....	165
SECTIO II. — RELIGIO CHRISTIANA CONSIGNATA IN LIBRIS N. T. VERE DIVINIS.	
I. — Præfamen de ingenti Judæorum zelo pro Libris V. T., quo divinita- tem N. T. contra seipsos attestantur.....	165
II. — 1 ^o Divinitas Librorum N. T. gravissimis argumentis evincitur.....	166
2 ^o Ex Libris N. T. invictissime stabilitur Divinitas Christi, et Chri- stianæ Religionis.....	167
III. — Circa authentiam Librorum N. T. fides habenda maximis Doctoribus, SS. Hieronymo et Augustino, præ toto grege Theistarum.....	172
SECTIO III. — RELIGIO CHRISTIANA SPLENDIDISSIMIS UBIQUE MIRACULIS CONFIRMATA.	
I. — Impia Spinozæ, Voltairii, Tolandi, Pomponatii, Pradesii præjudicia adversus Miracula adnotantur.....	173
II. — 1 ^o Verum Miraculum quid sit ex notione sibi propria.....	174
2 ^o Existunt vera Miracula, præsertim Christi et Apostolorum.....	175
3 ^o Vera miracula a falsis discernendi Regula, quam dedit Moses pro V. T., et Christus pro N. T., certissima est.....	176
4 ^o Vera Miracula veræ Religionis demonstratio sunt divinissima....	177
III. — Theistas Judæis haud absimiles exhibet par, aut pejor etiam perfidia, circa fidem Miraculorum.....	184
SECTIO IV. — RELIGIO CHRISTIANA A VATICINIS EXACTISSIME ADIMPLETIS STABILITA.	
I. — 1 ^o Prophetiarum magna semper auctoritas, etiam apud Gentiles, con- tra Grotium et Socinianos, Episcopium, Simonium, Collinium.....	184
2 ^o Omnes de Messia Prophetiæ certissimo et clarissimo eventu com- probatæ in et a Christo.....	185
II. — 1 ^o Vaticinium Christi de sua gloriosa anastasi, testatissimum Reli- gionis Christianæ, ceu divinæ, fundamentum est.....	185
2 ^o Vaticinium Christi de excidio Jerosolymæ, et de eversione Judaicæ Reipublicæ, efficacissimum Christianismi Judaismo surrogati testi- monium est.....	187
III. — Quam perfide Judæi, tam sacrilege Theistæ non credunt in Christum, quem typi et figuræ omnes, Moses et Prophetæ omnes præsignant ac prædicant.....	193
SECTIO V. — RELIGIO CHRISTIANA MIRIFICE PER UNIVERSUM PROPAGATA ET CONSERVATA.	
I. — Si nullis unquam prodigiis inclaruisset Christi Religio, hoc unum grande miraculum sufficeret, ejus tam subita et latissima propaga- tio, et per tot jam secula conservatio.....	194
II. — 1 ^o Doctrina Religionis Christianæ nonnisi per dexteram Omnipotentis ita potuit propagari.....	195
2 ^o Præcones doctrinæ Christianæ nonnisi divina virtute orbem terra- rum Christo subegerunt.....	196
3 ^o Stabilitas Religionis Christianæ per octodecim secula et ultra, insigne divinæ Providentiæ prodigium est.....	197
III. — Innumerabilium Martyrum incredibilis in fide constantia fortissimum veritatis Christianæ monumentum est.....	203

SECTIO VI. — SOLA RELIGIO CHRISTIANA, VERA VEREQVE SALVIFICA RELIGIO.

	Pag.
I. — Indifferentistarum duplex genus est; utroque deterior Beaumellius in suo systemate de exploranda veritate Religionis.....	205
II. — 1° Religio Christiana est unice vera Religio	205
2° Religio Christiana est vere ac unice salvifica Religio.....	206
III. — Sanctissima æque ac castissima fides nostra non alium habere potuit auctorem, quam Filium Dei.....	211

DISSERTATIO VIII.

De Religione Christiano-Catholica.

SECTIO I. — SOLA RELIGIO CHRISTIANO-CATHOLICA VERA CHRISTI RELIGIO.

I. — Veræ Religionis Christi characteres, proprietates, prærogativæ.....	213
II. — 1° Sola Religio Christiano-Catholica præferret veræ Christi Ecclesiæ omnes characteres.....	214
2° Sola Religio Christiano-Catholica præfulget veræ Christi Ecclesiæ proprietatibus.....	216
3° Sola Religio Christiano-Catholica gaudet prærogativis veræ Christi Ecclesiæ.....	218
III. — Potestatem in Energumenos inter prærogativas veræ Christi Ecclesiæ adnumerant omnes Orthodoxi; nec omnino diffitentur Heterodoxi..	225

SECTIO II. — SOLA RELIGIO CHRISTIANO-CATHOLICA MAGISTRA OMNIS VERITATIS.

I. — In omni Republica rite ordinata oportet esse Judicem controversiarum, ipso teste Baylio; quanto magis in Ecclesia Christi, ceu Republica sacra per universum diffusa	226
II. — 1° Sola Scriptura sacra non est supremus ac sufficiens omnium fidei controversiarum Judex.....	227
2° Spiritus ille privatus Novatorum nequit esse Judex controversiarum fidei	228
3° Nec rationi humanæ, nec Principi seculari, competit Judicium infallibile in controversiis fidei.....	229
4° Judex fallere nescius, et Magistra omnis veritatis certissima, est Ecclesia Christiano-Catholica.....	230

SECTIO III. — SOLA RELIGIO CHRISTIANO-CATHOLICA CERTISSIMA DUX AD SALUTEM.

I. — Vera et salvifica Christi Ecclesia est, in qua sunt Vicarius Christi, oves Christi, spiritus Christi, præcepta et consilia Christi atque claves Regni cælorum a Christo.....	234
II. — 1° Religionem Christiano-Catholicam, ceu unice salvificam, omnes debent profiteri.....	234
2° Religionem Christiano-Catholicam, præ omnibus aliis sectis evidenter credibilem, omnes possunt profiteri.....	235

SECTIO IV. — RELIGIO CHRISTIANO-CATHOLICA TAM PERFECTA, UT PERFECTIOR NON SIT SURROGANDA.

I. — Christianæ Legis perfectio et felicitas, præ illa Legis Mosaicæ, breviter at nervose abumbrata	240
---	-----

	Pag.
II. — 1° Religio Christiano-Catholica quoad leges suas perfectissima est...	241
2° Religio Christiano-Catholica quoad ritus et ceremonias sanctissima est.....	241
3° Religio Christiano-Catholica incitamentis ad virtutem, et mediis ad salutem instructissima est.....	242
4° Religio Christiano-Catholica quoad finem et præmia excellentissima est.....	243

DISSERTATIO IX.

De desertoribus Religionis Catholicæ.

SECTIO I. — DE VARIIS SECTIS CHRISTIANORUM.

I. — Indoluit animarum hostis; videns destructum per Christi fidem suum idololatriæ regnum; idcirco hæreses et schismata disseminavit contra Catholicam Christi Ecclesiam.....	245
II. — 1° Sectariis seu veteribus seu recentioribus justa deserendi Religionem Catholicam causa non fuit prætensa necessitas reformationis in moribus et ritibus.....	246
2° Minus etiam Sectariorum a Catholica fide defectio fieri debuit ob prætenso Ecclesiæ Romanæ lapsus et errores in fide.....	247
3° Defectionis a Religione Catholica auctores tales nunquam fuerunt, ut iis fides habenda sit.....	247

SECTIO II. — DE LIBERTINIS, INDIFFERENTIBUS, TOLERANTIBUS.

I. — Impiæ Jurisæ, Collini, et Tolandi machinæ contra unitatem veræ Religionis.....	252
II. — 1° Libertas credendi quilibet, imprudens, impudens, ac detestabilis libertas est.....	253
2° Tolerantismus aperte contradicit divinæ circa Religionem Oeconomix.....	254
3° Indifferentismus ac Tolerantismus ad Paganismum, quin ad Atheismum viam sternunt.....	254

SECTIO III. — DE MACHIAVELLISTIS ET PSEUDO-POLITICIS.

I. — Machiavelli, Hobbesii, Velthusii, Triglandi, Rousseauvii, Baylii et Eugenii Philaletis monstrosæ opiniones.....	260
II. — 1° Religio neque a Magistratu humano primitus introducta fuit ad subditos duntaxat coercendos, neque eidem ita subjecta, ut parendum sit vel falsam invehere volenti.....	261
2° Religio climati non est attemperanda, ut potius quaecumque clima Religioni cedere debeat.....	262
3° Religionem accommodare ad motiva humana, et ad terrena duntaxat commoda, summa vesania et impietas est.....	262
III. — Ex his conficitur, quod memorati hactenus desertores veræ Religionis omnes indigni sint nomine Christiano.....	264

DISSERTATIO X.

De deprædatoribus nominis Catholici.

SECTIO I. — THEISTÆ NON SUNT SPIRITUS FORTES, NEC SAPIENTES PHILOSOPHI.

	Pag.
I. — Recensentur famosa capita, et impia dogmata Theistarum.....	267
II. — 1° Theistæ nonnisi frivole, et ad sui opprobrium, spiritus fortes sese vocitant	268
2° Theistæ Philosophi sapientis nomen nonnisi cum ignominia veræ Sapientiæ sibi arrogant.....	269
III. — Opponitur Theistarum fucatæ sapientiæ ac fortitudini vera pectoris orthodoxi constantia, veraque sapientia mentis probe Christianæ..	272

SECTIO II. — THEISTÆ VERIUS SUNT ATHEI AC IMPII, SECTARIIS ET INFIDELIBUS DETERIORES.

I. — Quid causæ sit, quod facilius aut Judæum, aut Mahumetanum, aut Paganum ducas, quam ævi nostri incredulum reducas ad Christum.	273
II. — 1° Theistæ seu Naturalistæ reipsa sunt Atheistæ.....	274
2° Theistæ seu Naturalistæ verius sunt impii.....	275
3° Hodierni increduli pejores sunt quibusvis Sectariis ac Hæreticis..	275
4° Increduli hujus seculi etiam Paganis deteriores sunt.....	276
III. — Quam sint Theistæ consimiles idololatri, ex Apologetico Tertulliani conficitur.....	279

SECTIO III. — NULLA THEISTARUM AUCTORITAS, AD PERSUADENDAM CHRISTIANO HOMINI SUAM IRRELIGIONEM.

I. — Fallacissima versutia incredulorum, ad suos tranquillandos, et sequacium animos magis inescandos	280
II. — 1° Nulla est auctoritas Theistarum, spectatis eorum placitis	280
2° Nulla est auctoritas Theistarum, spectatis eorum moribus.....	281
3° Nulla est auctoritas Theistarum, spectatis eorum fatibus.....	283
III. — Theistarum, præsertim Rousseau et Voltaire, genius et ingenium vividis coloribus expingitur	283

SECTIO IV. — ARGUMENTA THEISTARUM TOTIDEM SOPHISMATA VV. HÆRETICORUM, AC GENTILIVM SOPHISTARUM, AB ANTIQVIS PATRIBVS ET APOLOGETIS DUDVM EXPLOSA.

I. — Falso creditur nova esse incredulorum argumenta.....	285
II. — 1° Quæ contra Deum et Dei verbum ogganniunt hodierni increduli ex antiquitatis, qua Ethnicæ, qua Hæreticæ, lacunis hauserunt.....	286
2° Suam adversus Christum et Christi Ecclesiam rebellionem hodierni increduli resuscitarunt ex protrita dudum antiquorum incredulitate.	287
3° Arma, queis Naturalistæ pro humana ratione contra divinam fidem decertant, ex castris veterum impiorum surripuerunt.....	289
III. — Inde vero impudentia, vesania et impietas incredulorum plenis modis colliguntur.....	290

DISSERTATIO XI.

De causis irreligionis et præsidii contra illam.

SECTIO I. — QUÆ NON SINT VERÆ CAUSÆ IRRELIGIONIS THEISTICÆ HODIEDVM GRASSANTIS.

I. — Mirum, quod sint inter Catholicos non pauci, ferme æquiores erga Theistas, quam erga Ecclesiam, et scholas Catholicorum.....	291
---	-----

	Pag.
II. — 1° Abusus, si qui sunt inter Catholicos, non sunt vera causa irreligionis.....	292
2° Discordiæ Catholicorum nequicquam juvant Theistarum perfidiam.	292
3° Philosophia eclectica impietatis Theisticæ minime rea est.....	293
III. — Miserum ergo patrociniū Theismi in hisce querelis, nescio quorum aut reformatorum aut pacificatorum; idque ex ipsorum Theistarum sensu.....	294

SECTIO II. — QUÆ SINT VERÆ CAUSÆ IRRELIGIONIS THEISTICÆ HODIEDUM DEBACCHANTIS.

I. — De Socinii et sequacium doctrina; de Jansenio et factione Janseniana; de Pseudo-Philosophorum impietate præcognita.....	294
II. — 1° Socinianismus inter Heterodoxos in dies magis invalescens Theismi verior causa est.....	295
2° Jansenismus, uti Socinianismo, ita Theismo maxime affinis jure dicitur.....	296
3° Pseudo-Philosophia est certissima causa irreligionis Theisticæ...	297
III. — Hisce fontibus adde causas incredulitatis tam intra, quam extra nos; et rebellionis Theisticæ totam abyssum penetrabis.....	298

SECTIO III. — DE MEDIIS, ET PRÆSIDIIS CONTRA IRRELIGIONEM THEISTICAM.

I. — Plane stupendum ac lugendum maxime, quod non obstantibus summorum in utraque Republica Magistratum saluberrimis sancitis, incredulus orbis quotidie ruat in deterius.....	299
II. — Ut magis reddatur inexcusabilis omnis incredulus; suggeruntur iterato media, ejurato Theismo, veram Religionem profitendi.....	299
III. — Cæteri fideles, ad præcavendam Theisticæ impietatis contagionem debitis præsidiis obarmantur.....	302
IV. — Nulla igitur excusatio est incredulorum, ni convertantur; nulla credentium, si pervertantur.....	304
Vota pro conversione omnium incredulorum, quos ut recipiat sancta Mater Ecclesia, maternum pandit sinum, et plorat et orat, dum dignetur devias reducere oves Pastor æternus.....	305

RR. PATRUM SOCIETATIS JESU

THEOLOGIA

DOGMATICA

POLEMICA, SCHOLASTICA ET MORALIS

PRÆLECTIONIBUS PUBLICIS

IN ALMA UNIVERSITATE WIRCEBURGENSI

ACCOMMODATA

EDITIO TERTIA

LOCUPLETATA NOVISSIMIS DECRETIS SS. PP. ET CONCILII VATICANI
OPERA ET STUDIO PATRUM EJUSDEM SOCIETATIS

TOMUS TERTIUS

DE DEO UNO ET TRINO. — DE ANGELIS

APPENDIX DE DEO CREATORE

PARISIIS

BERCHE ET TRALIN, EDITORES

69, VIA DE RENNES, 69

—
1879

CONSPECTUS TOMI TERTII.

TRACTATUS DE DEO UNO ET TRINO.

DISPUTATIO I.

De existentia, essentia et attributis divinis.

CAPUT I. — DE DEI EXISTENTIA.

	Pag.
ARTIC. I. — <i>An Deum existere possit invincibiliter ignorari?</i>	1
I. — Non datur ignorantia Dei positiva invincibilis	1
II. — Nec negativa datur, saltem per longum tempus	2
ARTIC. II. — <i>An Deum existere sit per se notum?</i>	5
Deum existere non est per se, seu immediate ac sine ullo medio natu- raliter manifestum	5
ARTIC. III. — <i>An Deum existere possit demonstrari?</i>	9
Potest per se loquendo demonstrari a posteriori seu per creaturas ..	10
ARTIC. IV. <i>Quibus argumentis demonstretur Deum existere?</i>	13
I. — Inter argumenta Metaphysica primum est existentia entis necessari; secundum est existentia entis improducti	13
II. — Inter argumenta Physica primum est ex hoc mundo visibili; secundum est ex homine ipso	16
III. — Inter argumenta Moralia primum est a principio moralitatis desump- tum; secundum depromptum est ex principio prudentiæ	17
ARTIC. V. — <i>An Deus sit unus?</i>	20
Deus est unus seu unicus	20
QUÆRES : <i>Quibus argumentis Polytheismus gentilium expugnetur?</i> ...	22
I. — Multiplex argumentum contra Polytheismum habetur ex ipsa ratione.	23
II. — Aliunde etiam multiplex argumentum contra Polytheismum colligi potest, nempe ex miraculis, etc.	24

CAPUT II. — DE ESSENTIA DEI.

ARTIC. I. — <i>An Deus sit ens corporeum?</i>	27
Deus purus est Spiritus, omnis corporis expers	27
QUÆRES : <i>Quidnam sit sentiendum de quorundam Veterum circa hanc materiam opinionem?</i>	30
I. — Melito Sardensis probabilius videtur ab errore Anthropomorphitarum immunis	30

	Pag.
II. — Tertullianus, si doctrina ipsius ac sensus unice ac rite attendatur, jure etiam excusari potest ab errore Anthropomorphitarum.....	31
III. — Audius contendebat quidem tenacius, hominem ratione corporis ad Dei imaginem fuisse factum, Deum tamen Anthropomorphon non admisit.	33
IV. — S. Epiphanius nulla ratione Anthropomorphitis est annumerandus...	33
ARTIC. II. — <i>An Deus in sua entitate complectatur omnes perfectiones?</i>	34
I. — Deus aliquo modo in sua entitate continet omnes omnino perfectiones.	34
II. — Deus perfectiones mixtas continet tantum eminenter, simpliciter simplices formaliter.....	35
ARTIC. III. — <i>Quænam perfectiones constituant essentiam Dei physicam?</i>	35
I. — Essentia Dei physica philosophice sumpta stat in cumulo omnium perfectionum necessarium tam absolutarum, quam relativarum.....	36
II. — Theologicæ accepta stat in cumulo unarum perfectionum absolutarum.	36
ARTIC. IV. — <i>Quænam perfectio constituat essentiam Dei metaphysicam?</i>	38
Essentia Dei metaphysica consistit in ente a se, sive aseitas et differentia Dei specifica.....	38

CAPUT III. — DE ATTRIBUTIS DIVINIS.

ARTIC. I. — <i>An Deus sit immutabilis?</i>	41
Deus est omnino immutabilis.....	41
ARTIC. II. — <i>An Deus sit æternus?</i>	45
Deus est æternus æternitate etiam strictè dicta.....	46
ARTIC. III. — <i>An Deus sit immensus?</i>	49
Deus etiam ratione substantiæ suæ est rebus omnibus præsens ac immensus.....	50
ARTIC. IV. — <i>An Deus sit omnipotens?</i>	54
I. — Deus habet infinitam potentiam ad extra.....	55
II. — Deus est omnipotens.....	56
III. — Deus absolute potest plura et majora iis quæ fecit, aut facere jam vult.	56
QUÆRES : <i>An et qualis in Deo detur distinctio et compositio?</i>	63
Deus est simplicissimus spiritus, uti omnis compositionis, ita et distinctionis realis expers, sive prædicata divina absoluta inter se, sive ad essentiam divinam referantur.....	64

DISPUTATIO II.

De invisibilitate et visibilitate Dei.

CAPUT I. — DE INVISIBILITATE DEI.

ARTIC. I. — <i>An Deus possit intuitive videri oculis corporeis?</i>	67
Deus oculis corporeis nec visus est unquam, nec videri potest.....	67
ARTIC. II. — <i>An Deus intuitive videri possit ab intellectu creato per solas nature vires?</i>	70
Deus de facto intuitive videri nequit ab intellectu creato per solas nature vires.....	71

	Pag.
ARTIC. III. — <i>An Deus ab intellectu creato possit comprehendi?</i>	73
Deus ab intellectu creato, lumine gloriæ quantumvis adjuto, comprehendi non potest	73

CAPUT II. — DE VISIBILITATE DEI.

ARTIC. I. — <i>An Deus videri possit ab intellectu creato supernaturaliter adjuto?</i>	77
Deus intuitive videri potest, et a beatis videbitur	78
QUÆRES : <i>An S. Chrysostomus ac Theodoretus rejecto de visione Dei intuitiva Græcorum et Armenorum errori præluserint?</i>	82
I. — S. Chrysostomus nunquam negavit, Deus intuitive videri posse ab intellectu creato elevato	82
II. — Nec Theodoretus negavit	84
ARTIC. II. — <i>An hominum quispiam in hac mortali vita mentis oculis intuitive viderit Deum?</i>	86
Probabilius nemo hominum in vita mortali degens vel ad breve tempus mentis oculis intuitive vidit Deum	86

DISPUTATIO III.

De intellectu et scientia Dei.

CAPUT I. — DE INTELLECTU DIVINO, EJUSQUE OBJECTO.

ARTIC. I. — <i>Quodnam sit objectum cognitionis divinæ?</i>	91
I. — Quidquid est cognoscibile, est objectum cognitionis divinæ	91
II. — Res etiam vilissimæ, cogitationes item et secreta cordis, ac peccata quæcumque	92
ARTIC. II. — <i>An et in quo Deus cognoscat seipsum?</i>	94
Deus seipsum perfectissime cognoscit atque comprehendit, tam in se ipso, quam in creaturis	94
ARTIC. III. — <i>An et in quo Deus cognoscat res omnes possibles?</i>	96
I. — Deus omnes creaturas possibles distincte cognoscit	96
II. — Ex supposito quod Deus essentialiter connectatur cum possibilibus, Deus illa cognoscit in seipso; et quidem tot titulis, quot essentialiter cum illis connectitur	96
III. — Deus etiam immediate cognoscit possibilia in se	96
ARTIC. — IV. <i>An et in quo Deus cognoscat contingentia absolute futura?</i>	100
I. — Deus omnia contingentia absolute futura certissime ac infallibiliter jam ab æterno cognoscit	100
II. — Deus contingentia absolute futura non videt in decretis ad unam partem antecederet determinatis	101
III. — Deus futura ejusmodi videt immediate in seipsis, h. e. in veritate eorum objectiva et actuali existentia in secutura temporis differentia	101
ARTIC. V. — <i>An et in quo Deus cognoscat contingentia conditionate futura?</i>	107
I. — Deus contingentia conditionate futura certo et infallibiliter cognoscit	108

	Pag.
II. — Deus hæc futura non cognoscit in decretis subjective absolutis et objective conditionatis	113
III. — Deus futura hæc cognoscit immediate in seipsis ante et independenter ab omni decreto actuali	116
CAPUT II. — DE SCIENTIA DIVINA.	
ARTIC. I. — <i>An et quotuplex in Deo sit scientia?</i>	119
I. — Vere datur in Deo scientia, eaque proprii nominis, et perfectissima.	119
II. — Scientia divina dividitur 1 ^o in naturalem seu simpliciter necessariam : et in contingentem; 2 ^o in scientiam simplicis intelligentiæ : et in scientiam visionis, etc.	120
III. — Nec prima nec secunda divisio scientiæ est adæquata, sed inter membra utriusque divisionis datur alia adhuc scientia, quæ recte dicitur media.	121
ARTIC. II. — <i>An detur in Deo scientia media directa?</i>	124
Datur in Deo scientia media directa, sive Deus certo cognoscit salutaria voluntati creatæ libera conditionate futura in seipsis, et non in decreto prædeterminante, vel condeterminante, aut dandi gratiam per se efficacem.	125
QUÆRES : <i>An in Deo etiam detur scientia media reflexa?</i>	142
I. — Deus sua decreta libera, quæ nunc non habet, sed sub alia conditione quacumque haberet, cognoscit per scientiam mediam reflexam, et sic ante seu independenter a decreto actuali.	142
II. — Deus sua decreta libera, quæ de facto habet, cognoscit etiam per scientiam mediam reflexam : adeoque hæc datur etiam circa scientiam mediam directam actualem.	143
III. — Videtur esse probabilius quod, supposita in Deo scientia media directa et reflexa, Deus prius cognoscat sua decreta absoluta ut ponenda, quam ut actu posita.	143
ARTIC. III. — <i>Quenam usum in Deo habet scientia media?</i>	144
I. — Scientia media est necessaria ad decreta divina absoluta provide et sapienter formanda.	145
II. — Est necessaria ad conciliandam libertatem cum efficacia gratiæ et certitudine decretorum Dei, sive prædesiontis sive prædestinantis.	145
III. — Necessaria est ad declarandum specialem favorem et beneficium Dei, dantis gratias efficaces et negantis inefficaces prædestinatis.	146
IV. — Scientia media præcedens decretum Dei, dantis gratiam inefficacem, aut negantis gratiam efficacem, non arguit aut facit Deum esse maleficum.	147
ARTIC. IV. — <i>Quenam scientia Dei sit causa rerum?</i>	150
Scientia divina visionis de effectu nobis libero non est causa sive directiva sive effectiva ejusdem effectus.	151

DISPUTATIO IV.

De voluntate et providentia Dei.

CAPUT I. — DE VOLUNTATE DIVINA EJUSQUE OBJECTA AC PERFECTIONE.

	Pag.
ARTIC. I. — <i>An voluntas in Deo detur et quotuplex?</i>	159
I. — <i>Datur in Deo voluntas seu facultas volendi proprie talis, actus volendi prosecutivus et aversativus.</i>	159
II. — <i>Quatuor sunt voluntatis divinæ divisiones, quarum inter Theologos mentio habetur frequentissima</i>	160
ARTIC. II. — <i>An in Deo detur voluntas libera?</i>	164
<i>In Deo datur circa opera ad extra non mala, voluntas libera libertate indifferentiæ</i>	164
<i>QUÆRS : In quonam consistat libertas Dei?</i>	171
<i>Libertas Dei consistit in entitate volitionis divinæ pro nutu suo respicientis et connotantis objectum contingens : adeoque subjectum hujus libertatis est unicus, simplex, necessarius et immutabilis actus divinæ voluntatis; terminus est aliquid extra Deum; exercitium est activus respectus, habitudo vel relatio illius ad hunc.</i>	171

CAPUT II. — DE PROVIDENTIA DEI GENERATIM.

ARTIC. I. — <i>An detur in Deo providentia naturalis?</i>	175
I. — <i>Res humanæ non subjacent fato</i>	176
II. — <i>Non eveniunt casu fortuito, sed a Deo moderatore diriguntur</i>	176
III. — <i>Deus rerum omnium et singularum, etiam vilissimarum habet curam et providentiam.</i>	177
ARTIC. II. — <i>An in Deo detur providentiâ supernaturalis?</i>	181
I. — <i>Deus voluntate antecedente, vera et propria, sincera ac seria vult salvos fieri non tantum prædestinatos, sed etiam alios quosdam.</i>	183
II. — <i>Deus eadem voluntate vult omnes homines, nullo excepto, salvos fieri.</i>	184
ARTIC. III. — <i>An eadem providentia supernaturalis pertineat ad infantes sine baptismo morientes?</i>	195
I. — <i>Deus voluntate vera antecedente vult salutem etiam infantium omnium.</i>	196
II. — <i>Deus etiam antecedente voluntate vult infantibus omnibus applicari baptismum, seu de mediis proxime vel remote sufficientibus providit, quæ infantibus queat applicari baptismus.</i>	197
III. — <i>Voluntas Dei salvandi parvulos et iis applicandi baptismum minus recte dicitur dependere tantum a causis naturalibus et necessariis.</i> ..	198
IV. — <i>Probabiliter dici potest, quod Deus parvulis serio intendat salutem et applicationem baptismi, dependenter a causis liberis seu voluntate aliena, maxime parentum, eorumque ad quos pertinet parvulorum cura, ut præsertim per orationem illorum saluti consulant.</i>	199
ARTIC. IV. — <i>An et qualis in providentia Dei supernaturali detur prædefinitio actuum bonorum creatorum?</i>	205
<i>Videtur probabilius, actus bonos esse formaliter prædefinitos.</i>	206

CAPUT III. — DE PROVIDENTIA DEI CIRCA ELECTOS.

	Pag.
ARTIC. I. — <i>An vera ex parte Dei detur prædestinatio?</i>	213
I. — Datur vera prædestinatio, eaque non dignitatis tantum, sed et temporis præminentiam denotans.....	213
II. — Datur singularis Dei providentia et dilectio circa prædestinatos omnes.	214
III. — Soli prædestinati consequuntur vitam æternam.....	214
ARTIC. I. — <i>An et quomodo prædestinatio sit certa?</i>	217
I. — Prædestinatio secundum se certa est, et immutabilis; non imponit tamen prædestinatis necessitatem.....	217
II. — Prædestinatio non est certa quoad nos; seu nemo sine peculiari revelatione potest esse certus de sua prædestinatione.....	218
ARTIC. III. — <i>An ex parte prædestinati detur causa prædestinationis ad gloriam?</i>	224
Datur, seu in præsentī providentia efficax et absoluta ad gloriam ut coronam prædestinatio hominum a Deo est post prævisa gratiæ merita absolute futura.....	224
QUÆRES: <i>Quenam fuerit sententia S. Augustini de prædestinatione ad gloriam?</i>	243
I. — S. Aug. neque directe et ex professo, neque indirecte et propter connexionem doctrinæ asseruit gratuitam prædestinationem inadæquate sumptam et præcise ad gloriam.....	243
II. — S. Aug. non obscure favet prædestinationi ad gloriam ex meritis gratiæ.....	249
III. — Etsi S. Aug. prædestinationi ex meritis prævisis foret reipsa contrarius, non ideo tamen sententiam pr. Art. stabilitam deserere necessum foret.....	252
ARTIC. IV. — <i>Quinam sint effectus prædestinationis?</i>	254
I. — Efficax vocatio et justificatio electorum, eorumque glorificatio sunt effectus prædestinationis adæquate sumptæ.....	254
II. — Simili modo pleraque bona naturalia numerari possunt inter effectus prædestinationis.....	255
III. — Mala quidem physica et moralia pœnæ effectus prædestinationis dici possunt, non item vero peccatum, nec peccati permissio.....	255

CAPUT IV. — DE PROVIDENTIA DEI CIRCA REPROBOS.

ARTIC. I. — <i>An et post quod peccatum fiat reprobatio positiva a gloria?</i>	256
I. — Deus ante prævisum quodcumque peccatum neminem positive reprobavit, nec etiam positive excludit a gloria, velut a beneficio indebito.	257
II. — Deus post prævisum peccatum originale, ut ab hominibus præcise contractum, non statim propter illud solum et in eodem rationis signo positive reprobavit, aut absolute exclusit ullum a gloria.....	258
III. — Deus positive reprobat, parvulos quidem non baptizatos propter peccatum originale, adultos autem propter peccatum vel originale vel actuale, vel utrumque usque ad mortem durans et perseverans, et sub hac conditione a Deo prævisum.....	259

	Pag.
ARTIC. II. — <i>An admittenda sit negativa reprobatio a gloria?</i>	263
Non est admittenda, sive ea statuatur ante peccatum quodcumque, sive statim post originale peccatum prævisum.....	263
QUÆRES I: <i>An detur reprobatio a gratia, et quæ ejus causa?</i>	266
I. — Deus neminem reprobat a gratia sufficiente, multos ab efficaci:....	267
II. — Ex parte hominis non datur causa præcedens subtractionis gratiæ primæ efficacis, aut permissionis peccati primi.....	267
III. — Ex parte Dei datur quidem hujus subtractionis et permissionis causa, ea tamen non est ostensio justitiæ divinæ.....	268
IV. — Datur causa subtractionis subsequentium gratiarum et permissionis peccatorum posteriorum, eaque ex parte hominis est peccatum præcedens, ex parte Dei manifestatio justitiæ.....	268
QUÆRES II: <i>Quinam sint effectus reprobationis?</i>	269
I. — Peccatum nullum est effectus reprobationis.....	269
II. — Nulla subtractio gratiæ aut permissio peccati est reprobationis effectus.	269
III. — Nec perseverantia in peccato, nec obduratio effectus sunt reprobationis effectus.....	269
IV. — Pœna tum damni tum sensus sola alterius vitæ est reprobationis effectus.....	270
ARTIC. III. — <i>An prædestinatiana hæresis ficta sit et commentitia, an autem vera et realis?</i>	270
I. — Prædestinatianam hæresin primis jam seculis enatam esse, non satis ostenditur; proximis ante Luth. et Calv. seculis extitisse indubita- tum est.....	271
II. — An hæresis prædestinatiana extiterit seculo quinto aut nono, inter Auctores adhuc controvertitur.....	271
§ I. <i>An ætate S. Augustini emergerit hæresis prædestinatiana?</i>	272
I. — Non videtur nata esse in Monasterio Adrumetino.....	272
II. — Nec videtur eadem proxime ante aut post mortem S. Aug. erupisse in Gallia.....	273
§ II. <i>An posteriore seculi quinti parte extiterit hæresis prædestinatiana?</i>	275
Lucidus Presb. seculo quinto adhæsit erroribus prædestinatianis : adeoque hæresis prædestinatiana non est omnino conficta ac com- mentitia.....	275
§ III. <i>An seculo nono Gotteschalculus hæresin prædestinatianam resuscitavit?</i>	277
Gotteschalculus hæresin prædestinatianam videtur sec. nono resusci- tasse.....	277

DISPUTATIO V.

De mysterio SS. Trinitatis.

CAPUT I. — DE COGNITIONE MYSTERII SANCTISSIMÆ TRINITATIS.

ARTIC. I. — <i>An Mysterium sanctissimæ Trinitatis sit antiquitus revelatum, et a Judæis fuerit cognitum?</i>	287
I. — Trinitatis mysterium antiquitus jam fuit revelatum.....	288
II. — Mysterium Trinitatis a prima Judæorum classe aperte, a secunda sub- obscura, a tertia vel valde imperfecte, vel plane non fuit cognitum.	289

	Pag.
ARTIC. II. — <i>An Mysterium sanctissimæ Trinitatis christianis antenicænæ fuerit cognitum?</i>	291
I. — Patres trium priorum seculorum universim crediderunt et professi sunt mysterium Trinitatis.	291
II. — Specialim insigniores priorum seculorum Patres eandem fidem ac professionem publicis etiam litteris ediderunt.	292
ARTIC. III. — <i>Quinam præcipue hæretici circa Mysterium sanctissimæ Trinitatis erraverint?</i>	297
I. — Negata pluralitate unam dumtaxat in Deo personam admiserunt seculo primo, Simon Magus; seculo secundo, Æschines et Praxeas; seculo tertio, Noetus; seculo quarto, Photinus.	298
II. — Qui unitatem divinæ naturæ violarunt, vel Triformes, vel Tritheï, vel Tetratheï vocantur, discrepantque inter se tum tempore, tum errore.	299
III. — <i>Inter Personas divinas Filio et Spiritui sancto divinitatem negarunt tum Hæretici omnes, qui unam dumtaxat in Deo personam statuerunt; tum Cerinthus, Ebion, alique, qui Christum pro puro homine, Spiritum sanctum pro efficacia vel quacumque creatura habebant</i>	300
QUÆRES I : <i>An Marcellus Ancyranus, Eusebius Cæsareensis, et Basilii Magnus jure accusentur erroris circa Trinitatis Mysterium?</i>	302
I. — Admodum probabile est, Marcellum Ancyranum integræ fuisse fidei.	302
II. — Probabilius est, Eusebium Cæsareensem, etiam post Concilium Nicænum Ariana hæresi infectum fuisse	306
III. — Certum videtur, S. Basilium ab errore Pneumatomachorum fuisse immunem.	310
QUÆRES II : <i>An Liberius Papa fuerit lapsus in hæresin Arianam?</i>	311
I. — Liberius probabiliter nunquam fuit lapsus.	312
II. — Si cui Sirmiensi formulæ subscripsit Liberius, non subscripsit tertię, nec secundę, sed primę dumtaxat.	316
III. — Si Liberius est lapsus, nec ut Doctor publicus nec ut privatus defecit in fide, sed in fortitudine dumtaxat et æconomia.	319
QUÆRES III : <i>An Patres Concilii Ariminensis Ariana hæresi fuerint fœdati?</i>	324
I. — Formula Ariminensis in sensu naturali et proprio verberum nihil continet hæresos, sed est Catholica.	326
II. — Patres formulæ Ariminensi, quantumvis sinistra offerentium intelligentia corruptę, subscribentes, non errarunt in fide, nec professi sunt Arianismum	327
III. — Facto de Arimineusium perfidia supposito falso, nequit dici Ecclesia errasse in fide.	330
CAPUT II. — DE VERITATE MYSTERII SANCTISSIMÆ TRINITATIS.	
ARTIC. I. — <i>An in Divinis sint tres Personæ?</i>	337
I. — Dantur in Divinis Pater, Filius seu Verbum, et Spiritus sanctus.	337
II. — Pater, Filius seu Verbum, et Spiritus sanctus in Divinis a se invicem distinguuntur	338
III. — Pater, Filius seu Verbum, et Spiritus sanctus in Divinis sunt res subsistentes	339

	Pag.
ARTIC. II. — <i>An quælibet in Divinis Persona sit verus Deus?</i>	344
I. — Prima in Divinis Persona verus est Deus.....	344
II. — Secunda in Divinis Persona est verus Deus.....	345
III. — Tertia in Divinis Persona est verus Deus.....	347
ARTIC. III. — <i>An tres in Divinis Personæ sint consubstantiales?</i>	357
I. — Pater, Filius et Spiritus sanctus in Divinis sunt vere consubstantiales, et unus idemque Deus, non tantum per figuram, sed per veritatem substantiæ.....	357
II. — Pater, Filius et Spiritus sanctus in Divinis sunt omnino consubstantiales, et unus idemque Deus unitate non tantum specifica et per rationem, sed numerica et a parte rei.....	359
QUÆRES : <i>An versiculus Joannis de tribus in cælo testibus, qui unum sunt, sit authenticus?</i>	374
I. — Versum Joannis de tribus in cælo testibus, qui unum sunt, esse authenticum suadet auctoritas.....	375
II. — Evincit ratio.....	377

DISPUTATIO VI.

De Personis divinis.

CAPUT I. — DE PERSONIS DIVINIS IN COMMUNI.

ARTIC. I. — <i>Quænam universim noscenda, tenenda et prædicanda sint de Personis divinis in communi?</i>	381
I. — Occurrentium circa Trinitatem vocabulorum ac terminorum, tum significationem tum usum rite perspicere oportet.....	381
II. — Cautelas nonnullas, in prædicationibus circa Trinitatem adhibendas, subjectæ regulæ complectuntur.....	382
III. — Fidei Scholæque dogmate velut totidem circa Trinitatem axiomata..	385
QUÆRES : <i>An distinctio rationis inter essentiam et proprietates congruat cum Mysterio Trinitatis?</i>	388
ARTIC. II. — <i>Quænam sint principia divinarum processionum?</i>	390
I. — Principium quo proximum productivum in divinis processionibus sunt solæ proprietates personarum producentium.....	391
II. — Principium quo proximum communicativum in divinis processionibus formaliter est natura divina, quatenus hæc terminos immanentes exigit sibi identificare, et se, omnesque perfectiones absolutas illis communicare.....	392
QUÆRES : <i>An et cur processio Verbi, non autem Spiritus sancti, sit et dicatur generatio?</i>	396
I. — Processio Verbi est vera generatio, et Verbum in Divinis est verus Filius Dei; processio autem Spiritus sancti non est generatio, nec ipse Filius Dei.....	397
II. — Ratio, cur processio Verbi sit generatio, non item processio Spiritus sancti, stat probabilius in eo quod actio prior sit perfecte assimilativa termini cum principio, et Verbum secundum esse personale	

	Pag.
sit similitudo perfecta, seu imago Patris; qualis actio et imago non habetur respectu Spiritus sancti.....	399
ARTIC. III. — <i>Quibusnam proprietatibus constituantur Personæ divinæ?</i>	403
I. — Personæ divinæ non constituuntur formaliter per proprietates sub ratione formalitatis absolutæ et secundum esse in, sed sub ratione formalitatis relative et secundum esse ad asseptas.....	405
II. — Personæ divinæ formaliter constituuntur per proprietates relativās, prout hæc dicunt relationem, non autem ut originem formalem exprimunt.....	406
QUÆRES: <i>An præter tres subsistentias relativās detur in Deo subsistentia absoluta, tribus personis communis?</i>	409
Præter subsistentias relativās, non datur in Deo subsistentia absoluta.	409

CAPUT II. — DE PERSONIS DIVINIS IN PARTICULARI.

ARTIC. I. — <i>Quænam specialia nomina Personis divinis tribuantur?</i>	411
I. — Prima Persona proprie dicitur Pater respectu secundæ Personæ; principium, fons, origo aut caput respectu Personarum secundæ ac tertiæ; quin et causa, vel auctor respectu earumdem: Pater autem respectu creaturarum appropriative; fons, origo, radix, aut caput Deitatis tantum improprie.....	411
II. — Secunda Persona proprie dicitur Filius, Verbum, Imago; appropriative Sapientia: ad priorem classem revocari possunt species, figura, forma, speculum, character, etc., ad posteriorem via, veritas, vita, virtus, et alia nomina secundæ Personæ in Scripturis nonnunquam attributa.....	412
III. — Tertia Persona dicitur Spiritus sanctus, Amor ac Donum; et quidem proprie, si nomina accipiantur relative; appropriative autem, si absolute accipiantur. Postremi quoque generis sunt, fons vivus, ignis, unctio, digitus Dei, et Paracletus; quæ nomina in Scripturis sacris et libris Ecclesiasticis ubique prostant.....	412
ARTIC. II. — <i>An et sub qua ratione compellatio]Ingeniti conveniat soli Personæ primæ?</i>	414
I. — Ingenitum antonomastice dictum nec est de essentia naturæ divinæ, nec naturæ divinæ congruit.....	41
II. — Patri in Divinis soli Ingenitum antonomastice tale est proprium....	415
III. — Ratio Ingeniti convenientis Patri, juxta communem sanctorum Patrum phrasin, formaliter significat meram negationem omnis productionis, fundamentaliter aliquid positivum excludens productionem, quod est paternitas, saltem secundum conceptum inadæquatam...	416
ARTIC. III. — <i>Ex quarum rerum cognitione procedat secunda Persona?</i>	418
I. — Verbum divinum per se procedit ex cognitione attributorum et trium Personarum.....	419
II. — Idem procedit etiam per se ex cognitione possibilium, per accidens autem concomitanter tantum ex cognitione futurorum tam conditionatorum, quam absolutorum.....	420
ARTIC. IV. — <i>An tertia in Divinis Persona procedat a Patre et Filio?</i>	422
I. — Spiritus sanctus procedit, non a solo Patre, sed etiam a Filio divino.	423

	Pag.
II. — Pater et Filius sunt unum principium Spiritus sancti; cujus contrarium nunquam admisit Ecclesia latina	427
<i>QUÆRES : Quo jure ac tempore particula Filioque addita fuerit symbolo Constantinopolitano?</i>	<i>433</i>
I. — Particula Filioque jure optimo addita fuit symbolo.....	434
II. — Certum est particulam Filioque fuisse additam vel symbolo, vel professioni fidei in Ecclesiis Hispaniarum jam a seculo quinto et deinceps; indeque ad Galliarum et Germaniæ Ecclesias sub finem seculi octavi transiisse: probabile autem est, in Ecclesia Romana hanc additionem esse receptam post medium seculi noni, obtinuisse tandem usum publicum inchoato seculo undecimo.....	437

TRACTATUS DE ANGELIS.

CAPUT I. — DE EXISTENTIA ET NATURA ANGELORUM.

ARTIC. I. — <i>An existant angeli?</i>	439
— II. — <i>A quo, quando, et ubi angeli sint producti.....</i>	<i>442</i>
— III. — <i>An sint angeli omino incorporei?.....</i>	<i>443</i>
<i>QUÆRES : Sintne angeli incorruptibiles ac immortales?.....</i>	<i>447</i>
ARTIC. IV. <i>Quis sit numerus, quæ divisio et distinctio angelorum?</i>	<i>449</i>

CAPUT II. — DE POTENTIIS ANGELORUM.

ARTIC. I. — <i>De Potentiis ad actus internos.....</i>	451
§ 1. — <i>Quænam angeli naturaliter cognoscant.....</i>	<i>451</i>
§ 2. — <i>Quæ sit voluntas ac libertas angelorum.....</i>	<i>454</i>
ARTIC. II. — <i>De Potentiis ad actus externos.....</i>	456
§ 1. — <i>An potentiam motricem habeant angeli.....</i>	<i>456</i>
§ 2. — <i>Quænam opera angeli facere possint.....</i>	<i>462</i>
§ 3. — <i>Quid possint angeli in corpora et animas hominum.....</i>	<i>464</i>

CAPUT III. — DE GRATIA ET MERITO, PECCATO ET POENA ANGELORUM

ARTIC. I. — <i>De gratia et merito angelorum.....</i>	466
— II. — <i>De peccato angelorum.....</i>	470
— III. — <i>De pœna angelorum.....</i>	472
§ 1. — <i>An pœna reproborum tum angelorum, tum hominum sit verus est corporeus inferni ignis.....</i>	<i>472</i>
§ 2. — <i>An pœnæ inferni sint æternæ.....</i>	<i>476</i>

CAPUT IV. — DE OFFICIIS ET OPERATIONIBUS ANGELORUM.

ARTIC. I. — <i>De officiis, seu de custodia sanctorum angelorum?</i>	480
— II. — <i>De operationibus angelorum malorum.....</i>	480

	Pag.
§ 1. — De tentatione diabolica.....	483
§ 2. — De possessione diabolica.....	485
§ 3. — De Energumenis.....	487

APPENDIX.

De Deo creatore.

PROB. I. — Deus est ratio omnis possibilitatis intrinsecæ et extrinsecæ.....	491
— II. — Deus mundum ex nihilo creavit in tempore.....	495
— III. — Deus omnia positive conservat.....	497
— IV. — Non minor influxus Dei requiritur ad rerum conservationem quam ad earum creationem.....	503

RR. PATRUM SOCIETATIS JESU

THEOLOGIA

DOGMATICA

POLEMICA, SCHOLASTICA ET MORALIS

PRÆLECTIONIBUS PUBLICIS

IN ALMA UNIVERSITATE WIRCEBURGENSI

ACCOMMODATA

EDITIO TERTIA

LOGUPLETATA NOVISSIMIS DECRETIS SS. PP. ET CONCILII VATICANI

OPERA ET STUDIO PATRUM EJUSDEM SOCIETATIS

TOMUS QUARTUS

DE INCARNATIONE VERBI DIVINI

PARISIIS

BERCHE ET TRALIN, EDITORES

69, VIA DE RENNES, 69

—
1879

CONSPECTUS TOMI QUARTI.

TRACTATUS DE INCARNATIONE.

PROOEMIUM. — Notio Incarnationis et natæ circa illam hæreses.....	Pag. 1
---	--------

DISSERTATIO I.

De existentia et veritate Incarnationis.

SECTIO I. — MESSIAM PRIDEM ADVENISSE JUDÆIS OSTENDITUR.

ARTIC. I. — <i>Adventus Messiæ probatur ex vaticinio Jacobi.....</i>	10
Ex allato Jacobi vaticinio Messiam pridem advenisse manifeste ostenditur.....	10
ARTIC. II. — <i>Idem probatur ex celebri septuaginta hebdomadum vaticinio.....</i>	30
Ex allato Danielis vaticinio de septuaginta hebdomadibus, Messiam advenisse manifeste ostenditur.....	31
QUÆRES : <i>Unde LXX hebdomadarum sit desumendum initium?.....</i>	37
Initium LXX hebdomadarum Danielis ab edicto Cyri, quod Judæis anno regni Persici primo dedit, recte desumitur.....	38
ARTIC. III. — <i>Messiæ adventus ostenditur ex Aggæo, et Malachia de templi secundi everione.....</i>	48
Ex utroque vaticinio Messiam pridem advenisse evidenter evincitur..	49
ARTIC. IV. — <i>Messiam illum, qui pridem advenit, esse Jesum Nazarenum Virginis Mariæ filium, a Judæis occisum ostenditur.....</i>	51
Messias, qui jam pridem advenit, est Jesus Nazarenus Mariæ Virginis filius, a Judæis crucifixus.....	52
ARTIC. V. — <i>Ex signis et vaticiniis aliis Jesum Nazarenum esse verum Messiam ostenditur.....</i>	54
I. — Mosaicæ legis et fœderis rescissio, et legis novæ, novique pacti institutio (Jerem. 31, 31).....	54
II. — Sacerdotii Levitici abrogatio et novi substitutio (David. Ps. 9. Is. 66).	56
III. — Sacrificiorum abolitio (Dan. 9. Malach. 1).....	56
IV. — Idololatriæ exterminium, gentiumque ad veri Dei cultum conversio (Ps. 2. Is. Soph.).....	56

SECTIO II. — DE JESU NAZARENI DIVINITATE CONTRA JUDÆOS ET HÆRETICOS.

	Pag.
ARTIC. I. — <i>Synopsis historica hæresis Arianæ et Socinianæ</i>	63
I. — Arii ortus et initia.....	63
II. — Arii hæresis.....	63
III. — Arii condemnatio.....	64
IV. — Sectæ Arianorum.....	65
V. — Hæresis Sociniana.....	66
ARTIC. II. — <i>Messia divinitas contra Judæos et hæreticos ostenditur ex V. T.</i> ...	67
I. — Argumentum ex Ps. 2, v. 7.....	67
II. — Argumentum ex Is. 9, v. 6 et 7.....	69
III. — Argumentum ex Is. 35, v. 4 et seqq.....	70
IV. — Argumentum ex Is. 45, v. 14, 15.....	71
ARTIC. III. — <i>Vera J. C. divinitas demonstratur amplius contra hæreticos ex N. T. et Patribus Antenicænis</i>	73
I. — Argumentum ex Joan. 1, v. 1.....	73
II. — Argumentum ex Joan. 10, v. 30.....	74
III. — Argumentum ex Joan. 5, v. 20.....	75
IV. — Argumentum ex ep. ad Rom. 9, v. 5.....	75
V. — Argumentum ex Antenicænis Patribus.....	76
ARTIC. IV. — <i>Utrum Liberius P. alicujus reus prævaricationis fuerit, sive subscribendo condemnationi Athanasii, sive ulli Arianorum formulæ?</i> ..	91
Liberius S. P. neque condemnationi S. Athanasii, neque ulli unquam Arianorum formulæ subscripsit, neque eorum complexus est communionem; proinde in causa illa contra Arianos nunquam lapsus est Liberius.....	92

SECTIO III. — DE VERITATE INCARNATIONIS CONTRA GENTILES.

ARTIC. I. — <i>Utrum et quomodo contra gentiles probetur Incarnationis veritas?</i> ..	107
Incarnationis mysterium gentilibus efficaciter probari potest.....	107
ARTIC. II. — <i>Genealogia Christi a cavillis et antilogiis tum gentilium, tum deistarum vindicatur</i>	119
I. — Jesus Christus ex stirpe David secundum naturam humanam progenitus est.....	120
II. — Evangelistæ S. Matthæus et S. Lucas in Christi genealogia nec sibi invicem, nec V. T. historiæ repugnant.....	122

DISSERTATIO II.

De quidditate sive natura Incarnationis.

SECTIO I. — DE UNITATE PERSONÆ IN CHRISTO.

ARTIC. I. — <i>Epitome historica Nestorianismi</i>	132
I. — Nestorii ejusque hæresis initia.....	132
II. — Nestorii impura dogmata.....	132

	Pag.
III. — Gesta inter S. Cyrillum Alexandrinum et Nestorium.....	133
IV. — Synodus Ephesina generalis III et Nestorii condemnatio.....	134
V. — S. Cyrilli et Joannis Antiocheni reconciliatio.....	135
ARTIC. II. — <i>Utrum unio utriusque in Christo naturæ vere sit hypostatica sive personalis?</i>	135
Unio Verbi divini cum natura humana in Christo est vere hypostatica.	138
ARTIC. III. — <i>An in Concilio Ephesino canonice damnatus sit Nestorius, et num hujus errori adhæserit Joannes Antiochenus cum suis Orientalibus episcopis?</i>	143
I. — Nestorius legitime ac canonice ab Ephesina synodo damnatus est....	143
II. — Nunquam Joannes Antiochenus Nestorii erroribus adhesit.....	147
ARTIC. IV. — <i>Utrum S. Cyrillus, impugnando Nestorium, lapsus sit in Apollinaris hæresim; ejusque epistolæ et anathematismi omnis vacent erroris culpa?</i>	149
S. Cyrillus impugnando Nestorium, in Apollinaris hæresin lapsus non est, ejusque scripta, epistolæ et anathematismi omni errore vacant.	149

SECTIO II. — DE DUARUM IN CHRISTO NATURARUM DIFFERENTIA.

ARTIC. I. — <i>Historiæ Eutychianæ hæresis summaria relatio</i>	154
I. — Hæresis Eutychianæ origo et incunabula.....	154
II. — Eutyches in synodo Constantinopolitana damnatur.....	155
III. — Latrocinium Ephesinum.....	155
IV. — Concilium Chalcedonense in causa Eutychis.....	157
V. — Turbæ post concilium Chalcedonense, Henoticon Zenonis.....	158
VI. — Eutychianæ sectæ propagatio.....	159
ARTIC. II. — <i>Dogma catholicum de duplici vera integraque natura post unionem contra Eutychianos et Semi-Eutychianos ostenditur</i>	159
Natura divina et humana per Incarnationem Verbi sive unionem non coaluerunt in unam; sed utraque post unionem inconfusa, impermixta et integra permansit.....	159
ARTIC. III. — <i>S. Cyrillum Alexandrinum circa naturarum in Christo differentiam orthodoxe sensit, nec favisse Eutychianis ostenditur</i>	166
S. Cyrillus Alexandrinus quoad dogma de duarum in Christo naturarum differentia prorsus orthodoxe sensit, omnique Eutychianismi labe ac suspitione purus est.....	166

SECTIO III. — DE GEMINA CHRISTI VOLUNTATE ET DUPLICI OPERATIONE.

ARTIC. I. — <i>Monothelismi synopsis historica</i>	171
I. — Monothelismi origo.....	171
II. — Ecthesis Heraclii, sive rectius Sergii.....	172
III. — Typus Constantis imperatoris.....	173
IV. — Synodus generalis VI sive Constantinopolitana III.....	173
ARTIC. II. — <i>Contra Monotheletarum impietatem defenditur dogma catholicum</i> ..	175
Duæ sunt in Christo voluntates et duæ pariter operationes, divina scilicet et humana.....	176

	Pag.
ARTIC. III. — <i>Utrum Honorius I summus Pontifex in errorem Monotheletarum prolapsus fuerit?</i>	179
I. — Honorius in ipsam Monotheletarum hæresin lapsus non est.....	180
II. — Nec Honorius unam simpliciter Christi operationem asseruit, nec dici duas prohibuit; sed prima Honorii ad Sergium epistola, ubi in eo unam asserere operationem, aut prohibere duas dicitur, est a Monotheletis interpolata; altera vero vel ab his penitus conficta, vel pariter corrupta.....	181
III. — Honorius neque negligentiae alicujus, aut socordiae culpam in causa Monotheletarum contraxit.....	188

DISSERTATIO III.

De causis Incarnationis tum intrinsecis tum extrinsecis in specie.

SECTIO I. — DE UNIONE HYPOSTATICA.

ARTIC. I. — <i>Quid sit unio hypostatica?</i>	199
I. — Unio hypostatica non est entitas modalis physica realiter a Verbo et humanitate unitis distincta; adeoque Verbum et humanitas seipsis immediate ac formaliter, sine tali medio uniuntur.....	200
II. — Unio igitur hypostatica, physice sumpta, consistit in personalitate Verbi et humanitate, non quidem absolute, et secundum se sumptis, sed sumptis respective, hoc est in humanitate ut terminata ac dependente a Verbi hypostasi; et in hypostasi Verbi ut terminante humanitatem ita dependentem.....	201
ARTIC. II. — <i>An et quomodo unio hypostatica sit supernaturalis, substantialis, omnium maxima, indissolubilis?</i>	205
I. — Unio hypostatica est intrinsece et quoad substantiam supernaturalis.	205
II. — Unio hypostatica est substantialis.....	205
III. — Unio hypostatica in ratione unionis et doni est maxima.....	206
IV. — Unio hypostatica perpetua et indissolubilis est, ac nequidem in morte Christi, dissoluta licet unione inter corpus et animam, destructa fuit.....	207
V. — Verbum Christi sanguini in passione effuso hypostatice unitum mansit.	208

SECTIO II. — DE PERSONA ASSUMENTE ET DE NATURA ASSUMPTA.

ARTIC. I. — <i>Utrum naturæ humanæ assumptio solius personæ Verbi sit propria?</i>	211
I. — Sola persona Filii naturam humanam assumpsit, sive incarnata fuit..	211
II. — Ratio formalis, per quam Verbum divinum formaliter terminat naturam humanam, non est natura aut aliud prædicatum ejus absolutum; sed proprietas relativa Verbi, hujus scilicet personalitas....	212
ARTIC. II. — <i>An verbum naturam nobis consubstantialem vere sumpserit?</i>	218
Verbum divinum veram nobisque consubstantialem naturam assumpsit.	218
ARTIC. III. — <i>An Christus carnem assumpserit ex matre Maria Virgine, illæsa integritate matris?</i>	221

	Pag.
I. — Verbum divinum ex beatissima Virgine Maria corpus assumpsit....	221
II. — Verbum divinum carnem traxit ex Maria <i>Virgine</i> , sive integra, et ante Christi partum viri experte.....	222
III. — Etiam post Salvatoris partum beatissima Dei Genitrix Maria Virgo constanter integra permansit.....	225
ARTIC. IV. — <i>An Verbum omnes corporis humani partes, et quo ordine sibi hypostatice conjunxerit?</i>	228
I. — Sanguis a Verbo divino secundum hypostasin, sive immediate et proxime assumptus est.....	228
II. — Verbum immediate assumpsit partes integrales reliquas, solidas et fluidas; sive dicantur anima informari, sive non.....	229
III. — Verbum naturam humanam cum ejus constitutivis assumpsit simul tempore, sive instanti eodem.....	230

SECTIO III. — DE COMMUNICATIONE IDIOMATUM.

ARTIC. I. — <i>An detur vera et realis in Christo idiomatum communicatio?</i>	233
Datur vera et realis in Christo communicatio.....	233
ARTIC. II. — <i>Quo sensu detur in Christo idiomatum communicatio?</i>	236
I. — Abstracta unius naturæ non prædicantur de abstractis naturæ alterius; sed neque abstracta de concretis, aut concreta de abstractis prædicari possunt.....	236
II. — Communicatio idiomatum solum datur in concreto, ut proin concreta unius naturæ de concretis naturæ alterius vere prædicari possint; sive sint substantiva, sive adjectiva.....	237
III. — Communicatio tamen idiomatum non datur in quibuslibet concretis..	237
ARTIC. III. — <i>An detur communicatio idiomatum in abstracto ad mentem Ubiquistarum?</i>	240
Non datur communicatio idiomatum in abstracto ad mentem Ubiquistarum, sive ita ut attributa divina intelligantur realiter esse in humanitate secundum se et formaliter.....	241
ARTIC. IV. — <i>Resolvuntur quædam Erotemata ad extrinsecas compositi Theandrici causas pertinentia</i>	250
QUÆRES I. — <i>Quæ sit causa efficiens physica Incarnationis?</i>	250
QUÆRES II. — <i>An humanitas Christi merita sit, vel mereri potuerit unionem cum Verbo?</i>	251
QUÆRES III. — <i>An Christus ipse meritus fuerit unionem hypostaticam?</i>	252
QUÆRES IV. — <i>An Patriarchæ, aliique veteris Testamenti Patres, ac ipsa beatissima Virgo meruerint Incarnationem?</i>	252
QUÆRES V. — <i>Quænam fuerit Incarnationis causa finalis, seu motiva principalis?</i>	254
QUÆRES VI. — <i>An remedium peccati fuerit incarnandi Verbi motivum adæquatum et unicum, sive, sine quo non; ita ut Christus in præsentis ordine et vi præsentis decreti non venisset, si Adam non peccasset?</i>	254

DISSERTATIO IV.

De humanitatis Christi perfectionibus et affectionibus.

SECTIO I. — DE PERFECTIONIBUS HUMANI IN CHRISTO INTELLECTUS.		Pag.
ARTIC. I. — <i>An Christus qua homo habuerit scientiam beatam, sive beatificam, a quo tempore, et qualem?</i>		260
I. — Anima Christi scientia beatifica donata fuit, et quidem a primo conceptionis momento.....		260
II. — Licet Christi, qua hominis, scientia beata longe fuerit clarior et perfectior quam cæterorum Beatorum omnium, non tamen fuit comprehensiva Dei.....		261
III. — Nec per scientiam beatam humanitas Christi videt in Deo omnes creaturas possibles in particulari, sive distincte omnia quæ cognoscit Deus scientia simplicis intelligentiæ.....		261
IV. — Christus tamen, qua homo, videt in Verbo omnia præterita, præsentia et futura.....		262
V. — Christi humanitas non videt omnia futura absolute actualiter, sive actu unico et distincte; sed quasi habitualiter tantum.....		262
ARTIC. II. — <i>An præter scientiam beatam, anima Christi habuerit scientiam per se infusam, et quod hujus fuerit objectum?</i>		265
I. — Fuit in Christo scientia per se infusa a primo conceptionis suæ momento.....		265
II. — Christus homo per scientiam per se infusam, quoad res ordinis supernaturalis, cognoscit tum omnia entia creata supernaturalia in seipsis; tum Deum unum et trinum evidenter, non quidem intuitive, sed abstractivè per species alienas.....		266
III. — In ordine naturali, scientia per se infusa, cognoscit humanitas Christi secreta cordium, res futuras, absentes, præteritas, futura conditionata libera, ac possiblea eo modo, quo attingi a creato intellectu possunt.....		266
ARTIC. III. — <i>An et qualem scientiam naturalem habuerit Christus?</i>		268
I. — Habuit Christi humanitas, præter scientiam beatam, ac infusam per se, scientiam quoque naturalem eamque perfectissimam, per accedens infusam, ab instanti conceptionis suæ.....		268
II. — Habuit tamen etiam Christi humanitas scientiam experimentalem, nullo modo infusam, sed propriis actibus successive acquisitam: per quotidianam experientiam acquirendo novas objectorum species.....		269

SECTIO II. — DE HUMANA IN CHRISTO VOLUNTATIS PERFECTIONE.

ARTIC. I. — <i>An Christi humanitas obstricta unquam peccato fuerit, aut esse potuerit, et cur non? Tum an in eo locum habuerit fomes peccati?..</i>	271
I. — Christus Sanctus sanctorum, nulli unquam peccato obstrictus fuit...	271
II. — Nec potuit Christi humanitas ullo peccato obstringi.....	273
III. — Impeccabilitas Christi hominis oritur non ex vi solius visionis beatificæ, sed etiam unionis hypostaticæ, ita ut, seclusa etiam visione beata, Christus adhuc foret essentialiter impeccabilis.....	274

	Pag.
IV. — Nequidem in Christo peccati fomes fuit, sive actu primo, sive secundo; sed uterque in eo extinctus fuit.....	274
ARTIC. II. — <i>An et qualem libertatem habuerit Christi voluntas humana, etiam ad actus inæqualis perfectionis?</i>	277
I. — Humana Christi voluntas libertate privata non fuit.....	277
II. — Voluntas Christi humana non tantum a coactione, sed et a necessitate perfecte libera fuit.....	278
III. — Christus nec physice, nec moraliter necessitatus fuit ad optimum; sed libertatem habuit ad actus inæqualis perfectionis, ita ut potuerit, omisissis perfectioribus, actus minus perfectos ponere.....	279
ARTIC. III. — <i>An Christus, et quale habuerit præceptum obeundi mortem?</i>	281
Christus non accepit præceptum rigorosum, obligans in conscientia et moraliter, obeundi mortem.....	282
ARTIC. IV. — <i>De sanctitate humanitatis Christi, gratia, aliisque supernaturalibus donis</i>	287
I. — Humanitas Christi sancta est substantialiter sanctitate increata Verbi.	288
II. — Præter gratiam unionis, sive sanctitatem substantialem, habuit quoque humanitas Christi gratiæ habitualis plenitudinem; unde in illam promanabat sanctitas accidentalis excellentissima.....	290
III. — Gratia lamen illa accidentalis in Christo non est infinita physice, sed solum moraliter: sive tanta, quanta esse potuit spectato fine redemptionis.....	291
IV. — Humanitas Christi cum gratia, infusas pariter accepit virtutes omnes, quæ, respectu Christi, indecentiam vel imperfectionem non important.....	291
V. — Existerunt in Christo, omnia dona Spiritus sancti; ac demum gratias omnes gratis datas in excellentissimo gradu ejus humanitas habuit.	292

DISSERTATIO V.

De proprietatibus et perfectionibus ipsius compositi theandrici.

SECTIO I. — DE TITULIS CHRISTI.

ARTIC. I. — <i>Utrum Christus Homo sit verus ac naturalis Filius Dei?</i>	295
Christus, in quantum homo, est verus ac naturalis Dei Filius; et sub nulla ratione adoptivus.....	297
ARTIC. II. — <i>Expenduntur reliqui Tituli Christi?</i>	302
I. — Tituli honoris et potestatis sunt: 1º Rex et Dominus omnium. 2º Sacerdos verus et novæ legis Pontifex. 3º Caput hominum et angelorum.....	302
II. — Tituli officii sunt. 1º Propheta. 2º Doctor. 3º Mediator. 4º Redemptor.	304

SECTIO II. — DE CHRISTI REDEMPTORIS SATISFACTIONE ET MERITO.

ARTIC. I. — <i>An satisfactio Christi fuerit necessaria?</i>	306
Necessaria fuit Christi satisfactio ex hypothesi, quod perfecte et condigne sibi satisfieri vellet.....	307

	Pag.
ARTIC. II. — <i>An Christus vere pro nobis satisfecerit?</i>	311
Christus vere ac proprie pro nobis satisfecit.....	311
ARTIC. III. — <i>Utrum Christi satisfactio condigna fuerit ac superabundans, imo valoris infiniti, et unde istud?</i>	317
I. — Satisfactio Christi fuit condigna et superabundans; et quidem ex se et in actu primo, independenter ab acceptatione divina.....	317
II. — Satisfactio Christi, in genere moris, ex se valoris infiniti fuit; quin illum primo acciperet ex gratuita Dei acceptatione.....	318
ARTIC. IV. — <i>Utrum Christus sit mortuus pro omnibus omnino hominibus?</i>	322
Christus vera ac sincera voluntate pro redemptione ac salute æterna omnium et singulorum, ne uno excepto, mortuus est mortemque obulit, ut gratias mereretur omnibus ad salutem æternam vere sufficientes.....	322

SECTIO III. — DE ADORATIONE CHRISTI, CULTU SANCTORUM ET SS. IMAGINUM.

ARTIC. I. — <i>An et quomodo Christus adorandus?</i>	330
Christus homo in utraque natura, divina et humana, hoc est, homo Deus, sive humana Christi natura Verbo hypostatice conjuncta, uno eodem latriæ actu absolute adorari debet, quo Verbi divinitas....	331
ARTIC. II. — <i>An et quo cultu licitum sit Sanctos colere; reeclene ac utiliter invocentur?</i>	333
I. — Pie ac licite coluntur sancti, cultu religioso duliæ.....	333
II. — Cultus ille religiosus, quem Catholici sanctis cum Deo in cœlo regnantibus deferunt, omni idololatriæ specie ac umbra caret.....	335
III. — Pie etiam ac utiliter sancti, sive angeli sive homines, a viventibus nobis invocantur.....	335
ARTIC. III. — <i>An et quo cultu S. Crux, ilem sanctorum Reliquiæ venerandæ?..</i>	343
I. — Crux Christi tam vera, hoc est, ipsa illa in qua crucifixus est, quam alia sculpta aut picta, ad priorem representandam formata, veneranda est.....	343
II. — Adoratio Crucis est cultus latriæ relativæ, sive imperfectæ, quæ simul est latria vera absoluta ipsius Christi : consistens in hoc, ut Cruci exhibeamus exteriora signa adorationis, ac adoratio interior, quæ est latria vera, terminetur solum ad Christum crucifixum.....	346
III. — Licitus, pius, ac utilis est Reliquiarum Christi ac sanctorum cultus.	346
ARTIC. IV. — <i>Sacrarum Imaginum cultus contra Iconomachos asseritur</i>	350
Cultus SS. Imaginum Christi ac sanctorum pius et licitus est.....	351
QUÆRES. — <i>Quonam cultu, absoluto an relativo, colendæ sint sacræ imagines?</i>	359

RR. PATRUM SOCIETATIS JESU

THEOLOGIA

DOGMATICA

POLEMICA, SCHOLASTICA ET MORALIS

PRÆLECTIONIBUS PUBLICIS

IN ALMA UNIVERSITATE WIRCEBURGENSI

ACCOMMODATA

EDITIO TERTIA

LOCUPLETATA NOVISSIMIS DECRETIS SS. PP. ET CONCILII VATICANI

OPERA ET STUDIO PATRUM EJUSDEM SOCIETATIS

TOMUS QUINTUS

DE BEATITUDINE, DE ACTIBUS HUMANIS ET DE LEGIBUS

BERCHE ET TRALIN, EDITORES

69, VIA DE RENNES, 69

—
1879

CONSPECTUS TOMI QUINTI.

TRACTATUS DE BEATITUDINE.

CAPUT I. — DE NATURA BEATITUDINIS.

	Pag.
ARTIC. I. — In quo consistat Beatitudo Hominis.....	3
— II. — Unde, et qualis sit tum Visio, tum Amor Beatificus.....	5

CAPUT II. — DE AFFECTIONIBUS BEATITUDINIS.

ARTIC. I. — De Affectionibus Beatitudinis quoad statum.	
§ I. — An statui Beatifico essentialis sit Perpetuitas.....	7
QUÆRES I. <i>An ad Beatitudinem requiratur securitas de Perpetuitate?</i>	10
QUÆRES II. <i>Unde statui Beatorum obveniat Impeccabilitas</i>	11
ARTIC. II. — De Affectionibus Beatitudinis quoad subjectum.	
§ I. — An homines Beati habituri sint corpora?.....	12
§ II. — An omnes fruuntur Beatitudine æquali?.....	16
ARTIC. III. — De Affectionibus Beatitudinis quoad perfectiones.	
§ I. — An et quibus scientiis, præter visionem, illustretur intellectus Beatorum?.....	18
§ II. — Quibus virtutibus et prærogativis, præter charitatem, ornatur voluntas Beatorum?.....	21
ARTIC. IV. — De Affectionibus Beatitudinis quoad tempus.	
§ I. — An Beatitudinem antecedit Regnum Chiliastarum?.....	23
§ II. — An Justorum animæ ante Resurrectionem universalem admittantur ad visionem Dei?.....	26
QUÆRES. <i>An Joannes XXII tenuerit, animas hominum ante judicium extremum non videre intuitive Deum?</i>	33
§ III. — An Justorum animæ nondam plene purgatæ in Purgatorii pœnis detinentur?.....	34
§ IV. — An Justorum animæ in Purgatorio detentæ Fidelium suffragiis juvari possint?.....	42
QUÆRES. <i>An justorum animæ purgantur vero igne?</i>	45

TRACTATUS DE ACTIBUS HUMANIS.

CAPUT I. — DE VOLUNTARIETATE ACTUUM HUMANORUM.

	Pag.
ARTIC. I. — Quid et Quotuplex sit Voluntarium?.....	47
— II. — An vis, Metus, Passio tollant Voluntarietatem?.....	49
— III. — An Ignorantia tollat Voluntarietatem?	
§ I. — Quid et Quotuplex sit Ignorantia?.....	52
§ II. — Quæ sit doctrina SS. Hieronymi et Augustini de Ignorantia?..	53
§ III. — An Ignorantia Vincibilis excuset a peccato?.....	54
§ IV. — An Ignorantia Invincibilis excuset a peccato?.....	56

CAPUT II. — DE LIBERTATE ACTUUM HUMANORUM.

ARTIC. I. — Quæ immunitas requiratur et sufficiat ad Libertatem Arbitrii?	64
— II. — Quæ indifferentia requiratur et sufficiat ad Libertatem Arbitrii?	69
— III. — Qui sint Errores præcipui circa Libertatem Arbitrii?.....	72
— IV. — Quæ sit vera doctrina S. Augustini de Libertate Arbitrii?....	76
— V. — Quid senserit D. Thomas de Libertate Arbitrii?	
§ I. — Præcognita de Prædeterminatione	84
§ II. — Mens S. Thomæ circa Libertatem Arbitrii	87
ARTIC. VI. — An homo in statu naturæ lapsæ gaudeat Libertate Arbitrii?...	90

CAPUT III. — DE MORALITATE ACTUUM HUMANORUM.

ARTIC. I. — Unde desumenda Moralitas actuum humanorum?.....	96
— II. — An omnes actus humani necessario referri debeant ad Finem Honestum?.....	100
— III. — An sit obligatio omnes actus humanos dirigendi ad Deum, ceu Finem Ultimam?.....	105
— IV. — Quæ sit Regula prima actuum humanorum?.....	112
— V. — Quæ sit Regula proxima actuum humanorum?	
§ I. — Præcognita de Conscientia generatim.....	117
§ II. — Dictamen Conscientiæ Ultimam.....	120

CAPUT IV. — DE CONSCIENTIA.

ARTIC. I. — De Conscientia Erronea, Dubia, Scrupulosa.	
§ I. — De Conscientia Erronea.....	127
§ II. — De Conscientia Dubia	130
§ III. — De Conscientia Scrupulosa.....	133
ARTIC. II. — De Conscientia Rigidiore, Tutiore, Probabiliore, Probabili et Laxa generatim.....	135
ARTIC. III. — De Tutorismo.	
§ I. — Præcognita	140
§ II. — Discutitur Tutorismus Rigidus.....	142
§ III. — Pensantur fundamenta Tutorismi Mitigati.....	143
§ IV. — An in dubio legis semper sit eligendum Tutius?	151
<i>QUÆRES: An liceat sequi sententiam certo et practice probabilem, minus tutam?.....</i>	<i>157</i>

	Pag.
ARTIC. IV. — De Probabiliorismo.	
§ I. — An in concursu æqualiter probabiliū sequi liceat opinionem minus tutam?.....	161
§ II. — An in concursu opinionum inæqualiter probabiliū liceat sequi minus tutam, et simul minus probabilem?.....	165
§ III. — Momenta sententiæ probabilis et probabilioris ex S. Scriptura.	167
§ IV. — Momenta sententiæ probabilis et probabilioris ex SS. Patribus.	171
§ V. — Momenta sententiæ probabilis et probabilioris ex Ratione Theologica.....	177
ARTIC. V. — De Probabilismo.	
§ I. — Præcognita de opinione Probabili.....	184
§ II. — An duæ partes contradictoriæ possint simul probabiles apparere intellectui, isque prudenter assentiri probabili in concursu probabilis vel probabilioris?.....	187
§ III. — Quæ sint obligationes et fundamenta præcipua Probabilistarum?	189
§ IV. — Utrum Probabilismus unquam fuerit ab Ecclesia reprobatus?.	192
QUÆRES I. <i>Ubi et Quibusnam usus Probabilismi non sit licitus?</i>	201
QUÆRES II. <i>An usus Probabilismi etiam se extendat ad opinionem minus probabilem alienam?.....</i>	201

TRACTATUS DE LEGIBUS.

CAPUT I. — DE LEGE, ÆTERNA, NATURALI.

ARTIC. I. — Quidditas, Proprietates, Divisio Legis.....	203
— II. — De Lege Æterna.....	207
— III. — De Lege Naturali.....	210
— IV. — De Principio Intrinsicō et Ultimo Legis naturalis.....	216
— V. — De Immutabilitate Legis Naturalis.....	222
— VI. — De Præceptis Legis Naturalis.....	230
— VII. — De Modo operandi a Lege Naturali præscripto.....	232
QUÆRES. <i>Quid sit Lex sive Jus Gentium?.....</i>	238

CAPUT II. — DE LEGE POSITIVA DIVINA.

ARTIC. I. — De Lege Mosaica a Deo lata.....	238
— II. — De Lege Mosaica per Christum abrogata.....	245
— III. — De Lege Mosaica post Christum tandem illicita.....	265
— IV. — De Legalibus ab Apostolis aliquamdiu post Christi mortem exercitis.....	254
— V. — De Cepha a Paulo circa usum Legalium reprehensio.....	258
— VI. — De Lege Evangelica a Christo pro omnibus instituta.....	265
— VII. — De Lege Evangelica post sufficientem sui promulgationem universos obligante.....	271
— VIII. — De Lege Evangelica Indispensabili, ac perpetuo duratura....	275

CAPUT III. — DE LEGE POSITIVA HUMANA.

ARTIC. I. — De Potestate Legislativa Humana generatim.....	280
— II. — De Potestate Legislativa Civili.....	286
— III. — De Potestate Legislativa Ecclesiastica.....	289
— IV. — De Potestate Ecclesiastica Pontifici et Episcopis propria.....	295

	Pag.
— V. — De Potestate Ecclesiastica Pontifici et Episcopis ex jure divino propria.....	302
— VI. — De Potestate Ecclesiastica a Civili et Politica omnino discreta.	308
§ I. — Objectiones ex Lege Naturali, Mosaica et Evangelica.....	310
§ II. — Objectiones ex Historia Ecclesiastica et Profana.....	314
ARTIC. VII. — De Epistolis Decretalibus Veterum Pontificum ante Siricum..	320

CAPUT IV. — DE PROMULGATIONE, ACCEPTATIONE, OBJECTO, SUBJECTO
ET EFFECTU LEGIS HUMANÆ.

ARTIC. I. — De Promulgatione Legis Humanæ.	
§ I. — Promulgatio Legum generatim.....	325
§ II. — Momenta sententiæ Affirmantis, necessariam esse solemnem Legum Ecclesiasticarum promulgationem in singulis diœcesibus.....	327
§ III. — Momenta sententiæ Negantis, necessariam esse solemnem Legum Ecclesiasticarum promulgationem in singulis diœcesibus.	329
ARTIC. II. — De Acceptatione Legis Humanæ.....	335
— III. — De Objecto seu Materia Legis Humanæ.	
§ I. — An Legislator Humanus possit præcipere actus mere internos?	339
§ II. — Momenta sententiæ Negantis, Ecclesiam posse directe præcipere actus mere internos.....	340
§ III. — Momenta sententiæ Affirmantis, Ecclesiam posse directe præcipere actus mere internos.....	343
ARTIC. IV. — De Subjecto Legis Humanæ.	
§ I. — An Fideles et Justi a Legibus Humanis exempti sint?.....	346
§ II. — An et quomodo Peregrini Legibus Humanis obligentur?.....	348
§ III. — Utrum Clerici Legibus Civilibus obligentur?.....	353
ARTIC. V. — De Effectu seu Obligatione Legis Humanæ.	
§ I. — Quæ et Quanta sit obligatio Legis Humanæ?.....	359
§ II. — Quomodo obligent Lex Pœnalis, et Lex fundata in Præsumptione?.....	363
§ III. — Quam obligationem inducant Leges Irritantes?.....	367

CAPUT V. — DE MUTATIONE LEGIS HUMANÆ.

ARTIC. I. — De Interpretatione Legis Humanæ.....	374
— II. — De Dispensatione Legis Humanæ.....	377
— III. — De Privilegiis seu Exemptionibus a Lege Humana.....	381
— IV. — De Consuetudine Legis Humanæ abrogatoria.	
§ I. — Quid sit, et qualis esse debeat Consuetudo contra Legem?....	385
§ II. — Quinam sint Effectus Consuetudinis?.....	389
ARTIC. V. — De Abrogatione Legis per voluntatem Superioris.....	392
— VI. — De Cessatione Legis ex defectu Finis.....	394

RR. PATRUM SOCIETATIS JESU

THEOLOGIA

DOGMATICA

POLEMICA, SCHOLASTICA ET MORALIS

PRÆLECTIONIBUS PUBLICIS

IN ALMA UNIVERSITATE WIRCEBURGENSI

ACCOMMODATA

EDITIO TERTIA

LOCUPLETATA NOVISSIMIS DECRETIS SS. PP. ET CONCILII VATICANI

OPERA ET STUDIO PATRUM EJUSDEM SOCIETATIS

TOMUS SEXTUS

DE JURE ET JUSTITIA. — DE VIRTUTE RELIGIONIS

PARISIIS

BERCHE ET TRALIN, EDITORES

69, VIA DE RENNES, 69

—
1879

CONSPECTUS TOMI SEXTI.

TRACTATUS DE JURE ET JUSTITIA.

DISSERTATIO I.

De notione et divisione juris.

CAPUT I. — DE JURE, UT EST REGULA JUSTI, GENERATIVUM.

	Pag.
ARTIC. I. — <i>Præcognita generalia de jure civili</i>	6
I. — Jus civile in genere, est jus positivum humanum auctoritate Principis, vel magistratus secularis potestatem legislativam habentis, conditum ad politicam Reipublicæ civilis gubernationem, pacem, felicitatemque temporalem	6
II. — Jus civile in commune et particulare, seu statutarium dividitur.....	7
III. — Corpus juris civilis est usitatus ille Librorum fasciculus, quo jura civilia et politica, horumque cognitio continentur.....	8
§ I. — <i>An et quomodo in Imperio jus commune sive romanum obliget?</i>	12
Obligat ex recepto, ac quidem auctoritate publica.....	13
§ II. — <i>Quæ sit auctoritas juris communis comparative ad jus provinciale, vel statuta locorum?</i>	15
1º Jus romanum, vel Justinianum, utut receptum, sic tamen non obligat, ut cedere ei debeant leges provinciales.....	15
2º Cedit e contra, <i>per se loquendo</i> , lex provincialis legi communi Imperii.....	16
ARTIC. II. — <i>Præcognita generalia de jure canonico sive ecclesiastico?</i>	20
I. — Jus canonicum est jus positivum a summis Pontificibus traditum, vel approbatum in ordine tum ad publicum Ecclesiæ regimen, ac dirigendos fidelium mores actionesque ad cultum divinum, juste pacificeque vivendum, sicque ultimato eos perducendos ad finem ultimum supernaturalem, qui est beatitudo sempiterna.....	20
II. — Jus canonicum in Corpore juris clausum sex constat partibus; Decreto GRATIANI, quinque libris Decretalium, sexto libro Decretalium, Clementinis, Extravagantibus, tum Communibus JOANNIS XXII....	22
III. — Præter partes juris canonici in Corpore juris clausas, sunt extra illud sequentes 1. <i>Concilium Tridentinum</i> , 2. <i>Bullarium magnum</i> , 3. <i>Re-</i>	

	Pag.
<i>gulae Cancellariae, 4. Declarationes Cardinalium, 5. Decisiones Rotae</i>	23
§ I. — <i>An et quantum auctoritatem obtineat Decretum Gratiani?</i>	25
1° Decretum GRATIANI auctoritate legali non est omnino spoliandum..	25
2° Quidquid tamen habuit, et hodie habet auctoritatis, id omne et unice ex usu, praxi et receptione obtinuit.....	27
§ II. — <i>Utrum Canones Apostolorum in Corpore juris genuini sint et authentici?</i>	29
Canones Apostolorum omnes suppositi sunt, neque ab Apostolis conditi, neque a S. CLEMENTE scripti; sed verius a Conciliis particularebus, aut etiam Episcopis successive conditi.....	30

CAPUT II. — DE JURE PROPRIETATIS.

ARTIC. I. — <i>Quid sit jus proprietatis?</i>	35
Jus proprietatis est potestas legitima, voluntate sua moraliter obligandi alios ad aliquid, sicque eorum restringendi libertatem, principaliter in favorem et bonum proprium obligantis.....	35
ARTIC. II. — <i>Quid sit jus in re, sive reale, et jus ad rem, sive personale?</i>	39
I. — Jus in re, vel reale est, vi cujus res ipsa nobis devincta, seu obligata est, vel persona considerata ut res.....	39
II. — Jus ad rem, vel personale est, vi cujus persona immediate mihi devincta, sive obligata est ad praestandum aliquid.....	39
III. — Ad acquirendum jus in re, si nullius antea fuerit, apprehensio sufficit; si dominum aut possessorem habeat, requiritur 1° existentia, vel physica, vel moralis; 2° titulus; 3° <i>regulariter</i> traditio.....	40
IV. — Ad acquirendum jus ad rem sufficit solus titulus.....	41
V. — Utriusque juris effectus sunt 1° obligatio, quam reliqui habent omnes, ne quem jus proprietatis habentem in ejusdem usu impediatur; 2° obligatio restituendi, aut satisfaciendi ex parte ejus, qui alterius jus violavit; 3° actio.....	42
ARTIC. III. — <i>Quid sit dominium?</i>	44
I. — Dominium proprietatis in genere est jus reale de re aliqua disponendi in commodum proprium, vel quoad substantiam rei, vel quoad emolumenta sola, vel quoad utrumque simul.....	44
II. — Dominium perfectum est jus reale perfecte de re disponendi auctoritate propria in utilitatem propriam.....	44
III. — Dominium proprietatis aliud est 1° naturale, aliud civile; 2° aliud <i>altum</i> , aliud <i>bassum</i>	45

DISSERTATIO II.

De speciebus juris realis.

CAPUT I. — DE SERVITUTIBUS.

ARTIC. I. — <i>Quid et quotplex sit servitus?</i>	49
I. — Servitus est jus reale, in re aliena alteri constitutum, ut dominus rei in commodum alterius aliquid in ea pati, vel non facere teneatur, salva rei substantia.....	49

	Pag.
II. — Servitus dividitur 1° in realem et personalem; 2° in urbanam et rusticam; 3° in continuam, quasi continuam et discontinuam.....	50
ARTIC. II. — <i>Quomodo constituatur et finitur servitus?</i>	53
I. — Nunquam sine prædiis constitui servitutes possunt; nec potest quis servitutum acquirere prædii vel urbani, vel rustici, nisi habeat prædium.....	53
II. — Servitus generatim constituitur 1° auctoritate legis; 2° iudicis auctoritate; 3° conventionem et ultima voluntate; 4° præscriptione; 5° ab omni, qui prædii plenus est dominus, et cui a jure non prohibita alienatio.....	54
III. — Finitur servitus realis 1° confusione; 2° remissione; 3° interitu prædii dominantis, vel servientis; 4° non usu.....	55
ARTIC. III. — <i>Quid juris circa servitutes personales, usumfructum, usum, habitationem?</i>	58
I. — Ususfructus est jus alienis rebus utendi, fruendi, salva earum substantia	58
II. — Obligationes usufructuarii sunt : præstare cautionem, tueri rem, ne deterior fiat; præstare onera.....	60
III. — Constituitur usufructus 1° ordinatione legis; 2° conventionem; 3° ultima voluntate. Finitur 1° lapsu temporis; 2° non utendo; 3° morte naturali, vel civili fructuarii; 4° præscriptione; 5° cessione fructuarii; 6° consolidatione; 7° per professionem religiosam in Religione bonorum stabilium incapaci.....	61
IV. — Usus, scilicet juris, sive, ut est servitus personalis, est jus utendi tantum re aliena, salva ejus substantia	61
V. — Habitatio est jus inhabitandi ædes alienas, salva earum substantia, sive per se, sive per alium.....	62
ARTIC. IV. <i>An usufructus consolidetur cum proprietate per professionem religiosam in Religione bonorum stabilium et reddituum capaci?</i>	62
Non consolidatur	63

CAPUT II. — DE FEUDO, EMPHYTEUSI, SUPERFICIE, LIBELLO.

ARTIC. I. — <i>Quid et quotuplex sit feudum? Quinam in feudum dare, et accipere possint?</i>	66
I. — Feudum, secundum suam substantiam sumptum, est dominium utile rei immobilis, vel immobili æquivalentis, sub onere fidelitatis concessum.....	66
II. — Feudum principaliter dividitur in proprium sive rectum, ac improprium sive non rectum.....	67
III. — Feudum proprium, sive rectum varie subdividitur.....	67
IV. — Dare in feudum possunt, quotquot dominio et facultate libera gaudent de rebus suis, eas alienando, disponendi.....	68
V. — Accipere in feudum possunt, qui contrahere et contrahendo obligari a jure non prohibiti, nec aliunde impedimento aliquo juris laborant..	69
ARTIC. II. — <i>Quibus modis acquiratur feudum, et amittatur?</i>	70
I. — Feudum acquiritur tribus modis : 1° pacto; 2° præscriptione longissimi temporis; 3° successione.....	70

	Pag.
II. — In feudo <i>gentilitio</i> , vel familiæ, successio ab intestato	70
III. — Feudum amitti potest vel sine delicto; vel ex delicto, quod in hac materia <i>felonia</i> dicitur.....	73
IV. — Si amittitur feudum ob delictum vasalli, non in personam domini commissum, regulariter aperitur agnatis, si feudum antiquum sit.	74
V. — Feudum antiquum ob feloniam a vasallo commissam in ipsam domini personam, immediate aperitur domino; non tamen stabiliter, sed post mortem vasalli delinquentis, ejusque filiorum, restituendum est agnatis	75
ARTIC. III. — <i>Sintne capaces Prælati Ecclesiastici feudorum cum annexis regalium juribus?</i>	77
I. — Non repugnat <i>ex natura rei</i> utriusque potestatis sacræ et politicæ in eodem subjecto conjunctio; nec <i>ex institutione divina</i> <i>Episcopatus</i> ; adeoque Prælati Ecclesiastici capaces sunt feudorum secularium cum annexis regalium juribus.....	77
II. — Neque repugnat utilitati Imperii: neque statui seculari infert præjudicium.....	79
ARTIC. IV. — <i>Quid sit emphyteusis, quidque juris circa illam? item libellum et superficiem?</i>	84
I. — Emphyteusis est dominium utile rei immobilis concessum alteri a domino directo sub onere 1º meliorationis; 2º præstandæ pensionis annuæ; 3º rem emphyteuticam non alienandi	84
II. — Emphyteusis varie dividitur	85
III. — Concedere in emphyteusin potest, quicumque plenum habet rei immobilis concedendæ dominium, et facultatem alienandi.....	86
IV. — In emphyteusi omnes illi et soli succedunt, quos ad successionem vocat contractus primus emphyteuticus.....	86
V. — Obligatio emphyteutæ est triplex, 1º pensionis annuæ, sive canonis; 2º meliorationis; 3º non alienandi	87
QUÆRES: <i>Quid sit libellus, et superficies?</i>	90

CAPUT III. — DE JURE HÆREDITARIO.

ARTIC. I. — <i>Quid hæreditas? hæres et quotuplex? hæreditatis aditio et similia?</i> .. 91	91
I. — Hæreditas, formaliter sumpta pro jure hæreditario, est jus succedendi in omnia defuncti jura	91
II. — Hæres est, qui vel ex voluntate testatoris vi testamenti, vel ex dispositione legis, in omnia defuncti jura, tam activa, quam passiva, commoda et onera, sive obligationes, succedit.....	91
III. — Substitutio hæredis alia est <i>directa</i> , quæ fit verbis directis; alia <i>indirecta</i> , vel <i>obliqua</i> , quæ fit verbis obliquis, vel precativis.....	92
IV. — Aditio hæreditatis est actus legitimus hæredis extranei, sive verbis, sive factis declaratus, quo quis hæreditatem admittit.....	93
V. — Effectus <i>aditæ hæreditatis</i> sunt 1º acquisitio juris et dominii omnium rerum, quas hæreditas complectitur; 2º potestas hæreditatem transmittendi ad hæredes proprios; obligatio solvendi æs alienum defuncti, implendi obligationes, etc.....	93
ARTIC. II. — <i>Quid legitima? An filius hæres institutus a patre possit repudiare hæreditatem, retenta solum legitima?</i>	95

	Pag.
I. — Legitima est illa hæreditaria portio, vel pars hæreditatis, quæ hæredibus necessariis necessario relinqui in testamento debet.....	96
II. — Filius hæres a patre institutus hæreditatem repudiare nequit, retenta legitima.....	96
ARTIC. III. — An per substitutionem pupillarem tacitam a successione liberorum excludatur mater?	98
Per substitutionem pupillarem tacitam mater a successione liberorum non excluditur	99
ARTIC. IV. — Quid jus accrescendi? An ad emptorem hæreditatis transeat?.....	101
I. — Jus accrescendi est jus, quo hæreditatis, aut alterius rei mortis causa relicta portio vacans accedit alteri parti a conjuncto agnitæ ad conservandam hæreditatis individuitatem, et testatoris, vel legantis voluntatem.....	101
II. — Jus accrescendi non transit ad emptorem hæreditatis	103
ARTIC. V. — Quid successio ab intestato? quo ordine fiat?	105
I. — Successio ab intestato in genere, est jus hæreditatem acquirendi sine causa testamenti.....	105
II. — Successio ab intestato vel est <i>conventionalis</i> , vel <i>legitima</i> , vel <i>prætoriana</i>	105
III. — Ad successionem ab intestato vocantur <i>primo</i> descendentes.....	106
IV. — Si defunctus nullos descendentes reliquerit, successio defertur ascendentibus.....	108
V. — Si defunctus nec descendentes, nec ascendentes hæredes reliquerit, successio consanguineis collateralibus defertur.....	109
VI. — Quod si neque collateralium quis extet, marito succedit uxor, et huic maritus.....	111

CAPUT IV. — DE POSSESSIONE.

ARTIC. I. — Quid et quotuplex sit possessio?.....	113
I. — Possessio facti in genere, est detentio rei vera vel ficta, corporis, animi et juris adminiculo.....	113
II. — Possessio <i>effective</i> sumpta, est ipsum jus reale possidendi, ac definitur : <i>Jus insistendi alicui rei tanquam suæ</i>	113
III. — Possessio facti <i>dividitur</i> 1º in naturalem et civilem; 2º in possessionem bonæ et malæ fidei.....	114
ARTIC. II. — Quæ sint possessionis commoda? Quomodo amittitur? Quæ remedia possessoria?.....	116
I. — Commoda sive privilegia, possessori a jure concessa, ampla et multa sunt.....	116
II. — Possessio rerum corporalium <i>immobilium</i> amittitur generaliter voluntate possessoris rem amplius possidere nolentis.....	117
III. — Remedia possessoria sunt <i>interdicta</i> , quæ jure novo sunt actiones extraordinariæ, quibus in causa possessionis præsertim inter partes litigantes disceptatur.....	118
IV. — Interdictum <i>Unde vi</i> etiam prædoni et invasori rei alienæ competit 1º contra extraneum quemvis; 2º spectato rigore juris, etiam contra rei dominum notorium, et non in continenti respoliantem.....	119

	Pag.
Artic. III. — <i>Quos fructus teneatur restituere possessor bonæ fidei, re aliena in judicio evicta?</i>	122
I. — Possessor bonæ fidei tenetur cum re aliena in judicio evicta restituere omnes fructus naturales et mixtos jam perceptos, et adhuc formaliter extantes	123
II. — Possessor bonæ fidei fructus naturales et mixtos ex re aliena titulo singulari perceptos, et bona fide jam consumptos, ex quibus tamen factus est ditior, adeoque solum virtualiter extantes, domino rem evincenti restituere non tenetur	125
Artic. IV. <i>Ad quid teneatur possessor malæ fidei, et quid uterque tam bonæ, quam malæ fidei possessor in causa expensarum?</i>	130
I. — Sive res aliena sit evicta, sive non, possessor malæ fidei semper tenetur 1º restituere rem cum fructibus omnibus, etiam consumptis, exceptis industrialibus; 2º simul compensare domino damnum emergens, et lucrum cessans quod fecisset usu rei suæ	130
II. — Possessor bonæ fidei deducit 1º expensas necessarias; 2º etiam utiles, si sint inseparabiles; 3º melioramenta, quæ possunt separari salva substantia, potest quidem ipse tollere; non tamen cogere dominum, ut ea admittat, solvatque pro iis pretium; 4º potest auferre expensas voluptuarias, si sint auferribiles	131
III. — Possessor malæ fidei 1º potest deducere expensas necessarias; 2º in foro conscientiæ et ante sententiam judicis etiam utiles.....	131

DISSERTATIO III.

De diversitate dominiorum et jurium juxta diversitatem personarum et status hominis.

CAPUT I. — DE DOMINIO CLERICORUM.

Artic. I. — <i>An et quorum honorum dominio gaudeant clerici seculares?</i>	134
I. — Personæ ecclesiasticæ bona propria licite possidere possunt.....	135
II. — Clerici seculares reddituum beneficalium plenum habent dominium...	137
Artic. II. — <i>An et ex quo titulo teneantur clerici redditus beneficales in causas pias expendere?</i>	142
I. — Obligatio clericorum redditus beneficales superfluos expendendi in causas pias non oritur ex justitia stricta, seu commutativa.....	143
II. — Neque oritur dicta obligatio ex religione, neque ex charitate; sed ex solo jure ecclesiastico.....	143
Artic. III. — <i>Quænam potestas alienandi competat Rectori, vel Administratori Ecclesiæ, ejusque bonorum?</i>	148
Administratoribus bonorum Ecclesiæ prohibitum est immobilia, et mobilia pretiosa, quæ servando servari possunt, alienare, nisi ob justam causam, et observatis præscriptis solemnitatibus	148
Artic. IV. — <i>An et quale dominium competat religiosis?</i>	155
Incapacitas religiosi ad dominium bonorum temporalium oritur ex solo jure ecclesiastico illam voto paupertatis annectente.....	156

	Pag.
ARTIC. V. — <i>An et quid acquirere possit Religio, alias possidendi capax, ratione suorum religiosorum? quidve, aut cui acquirat religiosus?.....</i>	161
I. — <i>Domus religiosa, succedendi capax, succedit in omnia bona religiosi professi, de quibus hic ante professionem non disposuit.....</i>	161
II. — <i>Quidquid acquirat religiosus, religioni, vel domui religiosæ immediate acquirat.....</i>	163
ARTIC. VI. — <i>An religiosus post emissam professionem religiosam, deserto religioso Ordine ac Religione Catholica, transiens ad Religionem aliam in Imperio Germanico toleratam, fiat sui juris; sibi possit acquirere temporalia bona, ac præsertim recuperet bona et jura, ut hæreditarium, succedendi in feudo vel alio, quibus ante professionem religiosam libere renunciavit?.....</i>	164
I. — <i>Religiosus Professus apostata, ipso transitu ad Religionem aliam toleratam, nullo modo sui juris fit, neque capax evadit jura et bona proprietarie acquirendi vel possidendi.....</i>	164
II. — <i>Religiosus solemniter Professus, ad Religionem in Imperio licet toleratam transiens, non recuperat bona et jura, sive hæreditarium, sive succedendi in feudo, sive quæcumque alia, quibus ante professionem renunciavit.....</i>	166
III. — <i>Cessio juris tam hæreditarii, quam successionis in feudo, etiam antiquo ex pacto et providentia, facta a professore, etiam nocet et præjudicat liberis, si quos in religione Protestantica post transitum ad illam suscepisset.....</i>	171

CAPUT II. — DE DOMINIO LAICORUM.

ARTIC. I. — <i>Quale sit dominium conjugum circa varia eorum bona?.....</i>	173
<p>Bona dominio conjugum subjecta ad triplicem classem referri possunt: alia sunt, quæ antecedunt matrimonium, ut sponsalitia largitas, arrha; alia, quæ illud comitantur, ut dos, contrados, sive donatio propter nuptias, parapherna; alia, quæ subsequuntur, ut donum matutinale, acquæstus.....</p>	
ARTIC. II. — <i>An et qualis hypotheca competat uxori ratione dotis illatæ in bonis mariti?.....</i>	177
I. — <i>Uxor ratione dotis illatæ præfertur creditoribus omnibus, etiam anteriorem hypothecam habentibus.....</i>	178
II. — <i>Mulier constituens sibi hypothecam specialem in securitatem dotis, non ideo legali generali renunciasse censenda est.....</i>	181
ARTIC. III. — <i>An et quorum bonorum dominio gaudeant filiifamilias?.....</i>	182
I. — <i>Peculium castrense sunt ea bona omnia, quæ filiusfamilias occasione militiæ sagatæ acquisivit. Quasicastrense ea bona complectitur, quæ filiusfamilias occasione militiæ togatæ acquisivit.....</i>	184
II. — <i>Peculium profectitium est, quod e re patris proficiscitur, vel occasione et contemplatione patris filiofamilias obvenit.....</i>	185
III. — <i>Peculium adventitium est, quod filio ex alia, quam patris, causa advenit.....</i>	186
ARTIC. IV. — <i>An filiusfamilias de peculio adventitio extraordinario testari possit?.....</i>	186

	Pag.
Filius, nequidem consentiente patre, de peculio adventitio extraordinario ad causas profanas testari potest.....	187
ARTIC. V. — <i>Quid domini ac juris competat pupillis ac minoribus? Ac simul de tutoribus et curatoribus</i>	193
I. — Pupilli, etsi veri sint rerum suarum domini, de iis tamen pro arbitrio sine auctoritate tutoris disponere non possunt.....	193
II. — <i>Minor, vel minorennis, etsi bonorum suorum retineat dominium, sine tamen curatoris consensu, si quem habet, nequit de iis valide disponere</i>	195
ARTIC. VI. — <i>An tutor ob culpam remotus notari dicendus sit, sive infamis fiat?</i>	198
Tutor remotus ob culpam latam non fit infamis.....	199

DISSERTATIO IV.

De modis acquirendi rerum dominia.

CAPUT I. — De modis acquirendi juris naturalis et gentium.

ARTIC. I. — <i>Quarum rerum, et quomodo venatione acquiratur dominium?</i>	206
I. — Animalia fera in naturali libertate constituta, licet aliquando alterius fuerint, fiunt primo capientis.....	207
II. — Animalia fera mansuefacta, quamdiu redeundi consuetudinem retinent, capientis non fiunt.....	207
III. — Animalia mansueta, sive domestica, etsi aliquando longius a conspectu domini se receperint, aut alienos etiam in casses inciderint, non sunt capientis, sed manent in possessione sui domini.....	207
ARTIC. II. — <i>An, non obstante, quod occupatio per venationem conferat jure naturali et gentium dominium occupanti feras, nihilominus princeps juste prohibeat subditis venationem in fundis, sive communibus, sive ad privatos pertinentibus? Ac quomodo peccent? Ad quid obligentur contra justam prohibitionem venantes?</i>	209
I. — Non obstante, quod animalia fera et libera jure naturæ et gentium fiant primo capientis; juste tamen Princeps subditis tam in locis communibus, quam ad privatum aliquem pertinentibus prohibere potest.....	209
II. — Venantes contra prohibitionem justam, <i>per se loquendo</i> , non peccant continuo lethaliter; sed neque obligantur ad captam feram restituendam.....	210
ARTIC. III. — <i>An et quomodo inventione acquiratur rei inventæ dominium?</i>	213
I. — Res quæcumque derelictæ, sive dominum aliquando habuerint, sive nunquam, spectato jure naturali, cedunt primo occupanti, sive inventori.....	214
II. — Inventor rei incertæ, cujus dominus extare præsumitur, sed ignoratur, sive rei amissæ, non continuo hujus acquirit dominium; sed tenetur pro qualitate rei moralem adhibere diligentiam in inquirendo domino, et huic detecto restituere.....	215
III. — Post adhibitam diligentiam moralem in inquirendo domino, nec tamen eo comparente, probabilius non tenetur inventor rem inventam expendere in causas pias.....	216

ARTIC. IV. — <i>Quid accessio, et quid circa illam juris?</i>	Pag. 218
I. — Modi acquirendi per accessionem naturalem sunt : 1° <i>alluvio</i> ; 2° <i>nativitas</i> ; 3° <i>productio insulæ</i> ; 4° <i>alvei mutatio</i> ; 5° <i>perceptio fructuum</i>	219
II. — Modi acquirendi accessione industriali sunt : 1° <i>adjunctio</i> ; 2° <i>specificatio</i> ; 3° <i>commictio</i> ; 4° <i>accessio mixta</i>	219

CAPUT II. — DE PRIMO ACQUIRENDI MODO JURIS CIVILIS, USUCAPIONE
ET PRÆSCRIPTIONE.

ARTIC. I. — <i>Quid sit præscriptio? quis ejus effectus?</i>	222
I. — Præscriptio in genere est acquisitio domini, juris, vel immunitatis per possessionem, tempore et modo a lege definitis continuatam..	222
II. — Præscriptio est primum introducta a jure civili; dein approbata et adoptata a jure canonico, ad exigentiam boni publici.....	222
III. — Effectus generalis præscriptionis est conferre irrevocabile rei præscriptæ dominium; nec tantum utile, sed etiam directum, vel proprietatis.....	223
IV. — Præscriptio legitime completa etiam adjicit dominium pro foro conscientie.....	223
ARTIC. II. — <i>An et qualis bona fides sit ad præscriptionem necessaria?</i>	226
I. — Ad omnem præscriptionem tam inchoandam, quam continuandam, requiritur fides theologice bona.....	227
II. — Præter fidem theologice bonam, etiam juridice bona ad præscriptionem saltem ordinariam necessaria est; adeoque ignorantia, vel error juris clari, per se loquendo, præscriptionem impedit.....	231
ARTIC. III. — <i>An semper necessaria sit fides positive bona, vel etiam negative bona sufficiat? Ac quomodo fides auctoris prosit, vel obsit successori in ordine ad præscribendum?</i>	233
I. — Non est necessaria fides positive bona, sed sufficit negative bona 1° ad præscriptionis inchoationem; 2° et ad ejusdem continuationem; ac proinde dubium speculativum præscriptionem non impedit.....	234
II. — Bona fides auctoris prodest successori tam universali, quam singulari, adeo ut, nisi in his mala fides superveniat, possint accessione temporis uti.....	237
III. — E contra mala fides auctoris obest successori immediato universali, adeo ut nec hic uti possit accessione temporis; nec incipiendo a possessione propria complere possit saltem præscriptionem ordinariam.	237
IV. — Non tamen nocet mala fides auctoris successori universali mediato..	238
V. — Mala fides auctoris non nocet successori singulari in rebus mobilibus.	238
ARTIC. IV. — <i>Qualis titulus requiratur et sufficiat ad legitime præscribendum?</i>	239
I. — Ad omnem præscriptionem ordinariam requiritur aliquis titulus, non tamen necessario verus; sed sufficit coloratus, vel existimatus...	239
II. — Ad præscriptionem extraordinariam regulariter titulus præsumptus sufficit.....	241
III. — Ad præscriptionem immemoriam titulus præsumptus semper sufficit.	242
IV. — Corruit probabilius præscriptio tam extraordinaria, quam immemorialis, si re ad judicem delata, constet de vitioso possessionis titulo et initio.....	242

	Pag.
ARTIC. V. — <i>Quinam, contra quos, ac quarum rerum dominium possit præscribere? et quo tempore?</i>	243
I. — Præscribere possunt omnes qui acquirendi dominii, vel juris capaces sunt	243
II. — Contra illas personas præscribi non potest quæ non possunt stare in iudicio	243
III. — Præscribi non possunt res vitiosæ, sive laborantes vitio, aut inhabilitate a natura sua.....	244
IV. — Præscribi neque possunt res vitiosæ, ex jure positivo tales, sive laborantes inhabilitate legali.....	246
V. — Circa tempus ad præscribendum requisitum assignantur regulæ	249
ARTIC. VI. — <i>An præstationibus annuis simul et semel præscribitur triginta annorum lapsu? Ac demum quid sit præscriptionem currere, dormire, interrumpi?</i>	251
Præstationes annuæ tam futuræ quam præteritæ simul et semel, sive præscriptione unica triginta vel quadraginta annorum extinguuntur.	251
QUÆRITUR : <i>Quid sit præscriptionem currere, dormire, interrumpi?</i>	254
CAPUT III. — DE MODO ACQUIRENDI JURE CIVILI PER ULTIMAS VOLUNTATES.	
ARTIC. I. — <i>Quid sit testamentum et quotuplex? Unde facultas testandi originem ducat?</i>	255
I. — Testamentum est voluntatis nostræ justa sententia de eo, quod quis post mortem suam fieri vult.....	256
II. — Testamentum aliud est <i>publicum</i> , aliud <i>privatum</i> ; aliud est <i>scriptum</i> , aliud <i>nuncupativum</i> ; aliud est <i>solemne</i> , aliud <i>non solemne</i>	256
III. — Solemnitates testamenti <i>scripti</i> , non privilegiati, recensentur.....	257
IV. — Testamenta privilegiata recensitis solemnitatibus non ligantur, sed specialibus gaudent privilegiis.....	258
V. — Testamenti faciendi sive testandi facultas non est juris naturalis, nec juris gentium proprie dicti	260
ARTIC. II. — <i>An testamentum minus solemne, non privilegiatum, sit nullum pro utroque foro?</i>	261
Testamentum minus solemne, non privilegiatum, pro utroque foro nullum est	261
ARTIC. III. — <i>Qui testamenta facere possint, ac quinam hæredes institui? quid exhæredatio? quot modis testamenta infirmantur?</i>	270
I. — Testamentum facere possunt, quicumque non prohibentur a natura, vel jure.....	270
II. — Hæredes institui debent, qui alias dicuntur <i>necessarii</i>	270
III. — Regula generalis jure romano est : Hæredes institui possunt, qui tempore conditi testamenti, mortis testatoris, et additionis, sunt conditionis ejusmodi, ut in universum jus civis romani possint succedere.....	271
IV. — Institutio hæredis quoad modum fieri varie potest.....	271
V. — <i>Exhæredatio</i> est actus ultimæ voluntatis, quo ii, quibus debetur legitima, ab omni successione repelluntur.....	273
VI. — Testamenta <i>infirmari</i> dicuntur, quando adversantur legibus.....	274
ARTIC. IV. — <i>De legatis ac fideicommissis</i>	275
I. — Legatum active sumptum, est ultima voluntas, qua testator rem singularem alicui ab hærede præstandam liberaliter relinquit.....	275

	Pag.
II. — Legare possunt omnes et soli, qui testari	276
III. — Legari possunt res omnes, quæ sunt in rerum natura, vel esse possunt, modo non sint simpliciter et penitus exemptæ	276
IV. — Legatum aliud est nominis et liberationis; debiti; dotis scilicet prælegatum; speciei, quantitatis et generis; optionis	278
V. — Legari potest vel pure, vel sub conditione; vel in diem, et ex die; vel sub modo, demonstratione, causa	279
VI. — In legatis etiam <i>ius accrescendi</i> locum habet	280
VII. — Legata aliquando amittuntur, aliquando transferuntur	282
VIII. — Fideicommissum active sumptum est substitutio indirecta, qua hæres immediate succedens gravatur, sive rogatur a testatore, ut restituat alteri vel hæreditatem totam, vel certam ejus partem, vel aliam particularem rem	282
ARTIC. V. — <i>Quid Falcidia? Trebellianica? An hujus deductio a testatore prohiberi possit?</i>	283
I. — Falcidia, ab auctore suo sic nuncupata, est quadrans, seu quarta bonorum pars, quam hæres vel ex testamento, vel etiam ab intestato, deducto prius ære alieno et impensis funeris, detrahit ex bonis defuncti	283
II. — Trebellianica, sic dicta a Trebellio consule romano, est itidem quarta bonorum pars, quam deduct hæres de bonis hæreditatis fideicommissio universali nimis excessivo, aut supra dodrantem gravatus ..	284
III. — Deductio Trebellianicæ a testatore prohiberi non potest	285
ARTIC. VI. — <i>De jure codicilli</i>	287
I. — Codicillus est ultima voluntas minus solemnis, qua hæreditas directe neque dari, neque adimi potest	287
II. — Codicilli alii sunt scripti, alii nuncupativi	287

DISSERTATIO V.

De obligationibus ortis ex contractibus.

CAPUT I. — DE CONTRACTIBUS IN GENERE.

ARTIC. I. — <i>Quid sit pactum et contractus? Quæ pactorum et contractuum divisio? Quæ contractuum substantialia et naturalia?</i>	290
I. — Pactum est plurimum in idem placitum consensus, obligationem justitiæ pariens. Eadem etiam contractus definitio sit	290
II. — Contractus dividuntur primo in veros, et quasi contractus	290
III. — Contractus præterea varie subdividuntur	292
IV. — In contractibus tria præcipue discerni debent: substantialia, naturalia, accidentalia	294
ARTIC. II. — <i>Quinam contrahere possint? An non pupilli, minores, citra auctoritatem tutorum, curatorum, contrahentes, obligentur naturaliter?</i>	294
I. — Contractus inire possunt generaliter omnes, qui liberum præstare consensum possunt, nec a jure prohibentur	294
II. — Pupillus ex contractu sine tutoris sui auctoritate inuito, si non sit factus ditior, nec usus dolo, probabilius nequidem contrahit obligationem naturalem et in conscientia	295
III. — Minor sine curatore, si quem habet, contrahens circa bona sua, pariter invalide agit, ut nequidem contrahat obligationem naturalem et in conscientia, quamvis alterum obliget sibi, si rem suam faciat meliorem	295

	Pag.
ARTIC. III. — <i>An et quomodo filiusfamilias obligetur ex mutuo?</i>	301
Filiusfamilias mutuum contractum sine præcitu patris, regulariter bona conscientia non solvit, nec post mortem patris; sive factus fuerit ditior, sive non.....	301
ARTIC. IV. — <i>An et quando error ac dolus, item metus, vitient contractus?</i>	307
I. — Error et dolus circa substantiam vel rei, vel contractus, vel motivum principale, sive sit antecedens, sive comitans, nullum reddit contractum jure naturali et positivo	308
II. — Error et dolus accidentalis circa qualitatem, tam antecedens sive dans causam contractui, quam incidens vel comitans, nullum reddit contractum irritum, id est, nec stricti juris, nec bonæ fidei.....	308
III. — Contractus initi ex metu levi injuste incusso valent jure naturali et positivo; nec possunt rescindi sive in foro ecclesiastico, sive civili.	310
IV. — Etiam contractus ex metu gravi ab extrinseco injuste incusso validi sunt spectato jure naturæ, ac regulariter de jure positivo.....	310
V. — Ejusmodi tamen contractus sunt ad arbitrium metum passi irritabiles; etiamsi metus fuisset incussus ab aliquo tertio, et non ab eo, quocum est contractum.....	311
ARTIC. V. — <i>An juramentum firmet contractus jure positivo humano nullos et irritos?</i>	314
Nunquam juramentum contractum invalidum, cui adjicitur, firmat...	315
ARTIC. VI. — <i>Quando et a quo in contractibus præstandus sit dolus, culpa et casus?</i>	319
I. — Dolum præstare debet omnis, qui dolum fecit.....	320
II. — Quoad præstationem culpæ tres sunt regulæ.....	320
III. — Casus regulariter non præstatur.....	320

CAPUT II. — DE CONTRACTIBUS REALIBUS.

ARTIC. I. — <i>De contractu mutui</i>	321
Mutuum formaliter sumptum, est contractus realis, stricti juris, quo rei nostræ fungibilis dominium transferimus in alium, cum obligatione, ut eadem nobis aliquando reddatur in genere.....	321
ARTIC. II. — <i>Quid contractus usurarius? An et quo jure prohibitus? Sive usuræ?</i>	325
Usura, sive sumpta formaliter pro contractu usurario, sive objective pro ipso lucro inde percepto tanquam debito: verbo, usura mere lucretoria, stricte dicta, est omni jure prohibita	326
ARTIC. III. — <i>Ex quibus causis vel titulis liceat exigere aliquid supra sortem?</i>	331
I. — Damnum emergens est justus titulus exigendi aliquid ultra sortem creditam.....	332
II. — Etiam lucrum cessans est justus titulus exigendi aliquid supra sortem.	332
III. — Etiam periculum sortis amittendæ, vel non nisi magnis molestiis aut expensis repetendæ, est, cæteris paribus, justus titulus aliquid exigendi supra sortem.....	333
IV. — Honesta etiam et licita plane est <i>assecuratio sortis</i>	335
ARTIC. IV. — <i>An statutum Principis, vel titulus Provinciæ sit sufficiens ad aliquid exigendum supra sortem?</i>	338

	Pag.
Statutum Principis est probabilius justus titulus aliquid exigendi supra sortem.....	338
ARTIC. V. — <i>De commodato, et deposito</i>	348
I. — Commodatum est contractus realis, nominatus, juris gentium, quo res ad certum usum ita conceditur gratis alteri, ut finito usu eadem restituat in specie.....	348
II. — Quantitas rei commodatæ compensationem admittit.....	349
III. — Depositum est contractus realis, quo alicui res mobilis, non litigiosa ab uno vel pluribus, aut litigiosa quidem, sed simpliciter ab uno gratis custodienda traditur, ut eadem restituatur in specie.....	349
ARTIC. VI. — <i>De contractu pignoris: quidque censendum de pacto antichretico? legis commissoriæ?</i>	352
I. — Pignus est contractus realis, bonæ fidei, quo creditori res traditur in securitatem crediti, ut soluto debito eadem reddatur in specie....	352
II. — Pactum antichreeseo adjectum contractui pignoris illicitum est.....	354
 CAPUT III. — DE CONTRACTIBUS CÆTERIS, IN SPECIE CONSENSUALIBUS. 	
ARTIC. I. — <i>De contractu emptionis venditionis</i>	358
I. — Emptio et venditio est contractus consensualis de re sive merce pro certo pretio tradenda.....	358
II. — Venditor, contractu emptionis venditionis perfecto, probabilius tenetur rem <i>precise</i> ipsam cum fructibus... emptori tradere.....	359
III. — Tenetur etiam regulariter venditor emptori de evictione; si res vendita in judicio vel tota, vel ex parte evicta fuerit a domino.....	360
IV. — Commodum, et incommodum, sive periculum rei in specie et perfecte venditæ, etsi nondum traditæ, penes emptorem est.....	361
ARTIC. II. — <i>De pactis emptioni venditioni adjici solitis, legis commissoriæ, additionis in diem, de retro vendendo, item de jure retractus</i>	365
I. — Pactum legis commissoriæ licite omnino emptioni venditioni adjicitur.	365
II. — Licite etiam per se loquendo adjicitur pactum <i>addictionis in diem</i>	365
III. — Per se etiam licitum est pactum de <i>retrovendendo, vel redimendo</i>	366
IV. — Jus retractus est jus prælationis, quo quis præfertur emptori alteri..	367
ARTIC. III. — <i>An licita sit emptio census?</i>	367
Licita est emptio census, non tantum realis consignativi; sed etiam, per se loquendo, personalis; idque verum est non solum de censu redimibili, sed et irredimibili.....	368
ARTIC. IV. — <i>De locatione et conductione, item mandato</i>	371
I. — Locatio conductio est contractus consensualis, bonæ fidei, quo usus rei, vel opera personæ alteri pro certa mercede conceditur.....	371
II. — Mandatum est contractus consensualis, bonæ fidei, quo negotium honestum, ab alio ex fiducia committitur et gratis administrandum gerendumque suscipitur.....	372
ARTIC. V. — <i>Quid contractus societatis? Quæ pacta illi adjici possint, sive an contractus, dictus vulgo trinus, licitus et honestus sit?</i>	372
I. — Societas est contractus consensualis, bonæ fidei, inter duos vel plures initus, de conferenda re vel opera in commune, lucri in commune faciendi causa.....	373
II. — Licitus et honestus est contractus trinus, etiam inter easdem personas eodem tempore initus.....	374

DISSERTATIO VI.

De justitia commutativa et hinc orta obligatione restituendi.

CAPUT I. — DE NATURA, OBJECTO ET PROPRIETATIBUS JUSTITIÆ COMMUTATIVÆ,
ET VITIO ILLI OPPOSITO.

	Pag.
ARTIC. I. — <i>Quid sit justitia commutativa? Quæ ejus proprietates?</i>	381
I. — Justitia commutativa est constans ac perpetua voluntas tribuendi cuique privato, vel quasi privato jus suum, sive rigorosum ad æqualitatem	381
II. — Proprietates cæteræ justitiæ commutativæ recensentur.....	382
ARTIC. II. — <i>Quid et quotuplex sit injustitia vel injuria? sive de vitio justitiæ opposito</i>	385
I. — Injustitia stricta est læsio voluntaria alieni juris.....	385
II. — Injustitia ex genere suo peccatum grave est	386

CAPUT II. — DE RESTITUTIONE.

ARTIC. I. — <i>Quid sit restitutio? Quomodo necessaria? Quæ ejus radices?</i>	387
I. — Restitutio est reparatio juris alieni rigorosi injuste læsi	387
II. — Necessaria est restitutio necessitate præcepti tum divini, tum naturalis; non tamen necessitate medii.....	388
III. — Radices restitutionis provenientes <i>ex jure naturali</i> , sunt duæ : <i>res accepta</i> , et <i>injusta acceptio</i>	389
ARTIC. II. — <i>An gravis obligatio naturalis reparandi damnum grave, necessario supponat culpam theologicam gravem?</i>	390
I. — Spectato jure naturæ, non est obligatio restituendi, vel reparandi damni gravis sine culpa theologica illati.....	390
II. — Neque etiam, spectato jure naturæ, nascitur ex culpa theologica gravi obligatio reparandi damnum grave, quoad excessum vel partem invincibiliter ignoratam.....	391
ARTIC. III. — <i>An et qualis obligatio restituendi oriatur ex culpa theologica veniali?</i>	393
I. — Ex culpa veniali, ob defectum sufficientis advertentiæ, vel deliberationis plenæ, non oritur obligatio gravis reparandi damnum grave totum, vel partem ejus notabilem	393
II. — Ex tali culpa veniali nequidem oritur obligatio levis ad compensandum damnum grave totum, vel ejus partem notabilem.....	394
III. — Nec datur per se loquendo obligatio naturalis gravis compensandi damnum grave datum per culpam quidem theologicam deliberatam, sed tantum venialem ob ignorantiam, vel inadvertentiam ad gravitatem formalem, etsi gravitas materialis et objectiva sit cognita.	394
ARTIC. IV. — <i>An et quando ex culpa mere juridica, vel quasi culpa oriatur obligatio restituendi tam extra, quam intra materiam contractuum?</i>	398
I. — Neque de jure naturæ, neque de jure positivo datur obligatio reparandi damnum ante sententiam judicis datum ex culpa mere juridica, aut quasi culpa.....	399
II. — Neque datur, per se loquendo, obligatio in conscientia ante sententiam judicis reparandi damnum ex culpa mere juridica datum inter contrahentes, vel materia contractuum.....	400
III. — Probabilius tamen est, dari utrobique obligationem etiam in conscientia, reparandi tale damnum post sententiam judicis.....	400

	Pag.
ARTIC. V. — <i>Quo ordine, loco, quibus expensis facienda restitutio?</i>	403
I. — Si res aliena apud debitorem existat in natura, suo quæque domino est ante omnia restituenda.....	403
II. — Re aliena suo domino restituta, creditores cæteri, attento jure romano, juxta diversa prælationis jura commode ad quinque classes rediguntur.....	404
III. — Quoad circumstantiam <i>loci, expensarum</i> , triplex est adhibenda distinctio.....	406
ARTIC. VI. — <i>Quenam causæ subinde excusent a facienda restitutione?</i>	408

DISSERTATIO VII.

De cæteris justitiæ speciebus.

CAPUT I. — DE JUSTITIA DISTRIBUTIVA.

ARTIC. I. — <i>An et quanta sit obligatio beneficia ecclesiastica distribuendi inter digniores?</i>	411
I. — Collatio beneficii ecclesiastici facta indigno, si adsit dignus, peccatum mortale est; quin in variis casibus irrita, in aliis irritanda.....	413
II. — Illicita pariter est, regulariter loquendo, promotio digni, prætermissa digniore, qui in promptu est, ad beneficium curam animarum, aut aliam functionem gravem adnexam habens; non tamen invalida...	414
ARTIC. II. — <i>De distributione officiorum civilium</i>	418
I. — Officia civilia debent conferri dignis, adeo ut peccato mortali se obstringant, qui indignos ad ea provehunt; teneanturque ad compensanda damna inde in rempublicam profecta.....	418
II. — Officia civilia etiam regulariter sunt conferenda dignioribus præ minus dignis.....	419

CAPUT II. — DE JUSTITIA LEGALI ET VINDICATIVA.

ARTIC. I. — <i>An et quando recte exigantur tributa, aliaque communia onera? Quæque illa præstandi obligatio?</i>	421
I. — Tributa, vectigalia, ac quæcumque exactiones ut juste imperentur, tres requiruntur conditiones: auctoritas imperantis, causa justa, forma sive debita proportio.....	421
II. — Subditi in conscientia ex justitia obligantur ad solvenda tributa et vectigalia justa.....	422
ARTIC. II. — <i>An possit judex capitalis criminis reo, etiam homicidii voluntarii et dolosi, facere vitæ veniam; sive an et quando locum habeat jus, vel potestas aggratiandi?</i>	424
I. — Judex inferior, per se loquendo, tenetur infligere pœnam, a lege, consuetudine, vel statuto determinatam.....	424
II. — Potest tamen Princeps supremus facere, absolute loquendo, cuilibet reo gratiam, non solum remittendo pœnas minores, sed etiam mortis.	425
ARTIC. III. — <i>Possitne judex juridice probatum reum, quem tamen privata scientia scit innocentem, condemnare in causis criminalibus?</i>	427
Nulla in causa tenetur, aut potest judex condemnare juridice probatum reum, quem scit esse innocentem; sed potius id prohibent jura singula.....	427

CAPUT III. — DE ACTU JUSTITIÆ, SIVE JUDICIO.

	Pag.
ARTIC. I. — <i>Quod sit officium, quæve obligatio judicis?</i>	431
I. — Principale officium judicis est jus suum cuique tribuere.....	432
II. — Judex ex officio suo, saltem non supremus, regulariter tenetur pronun- ciare secundum leges publicas, statuta, ac consuetudines locorum.	432
III. — In causis civilibus tenetur judex pro illa parte ferre sententiam, cujus causa ipsi videtur probabilior.....	433
IV. — Si pro utraque parte stet æqualis probabilitas, potest quidem conari, ut æqua transactione lis dirimatur; nequit tamen uni, utut amico, adjudicare rem totam.....	434
V. — Non licet judici acceptare <i>munera</i> , sive dona, etiam liberaliter et sponte oblata; et quidem peccat graviter, si in magna accipiat quantitate.....	434
VI. — Non est licitum judici procedere ad sententiam condemnatoriam ex notitia injuste hausta.....	435
VII. — Judex in civilibus debet supplere, quæ <i>juris</i> sunt, et a partibus omissa.....	435
ARTIC. II. — <i>De officio et obligatione rei</i>	437
I. — Reus legitime, et servato juris ordine interrogatus tenetur fateri veritatem, nimirum debitum; vel etiam delictum, saltem non capitale, dum periculum amittendæ vitæ non incurrit; vel rem quamcumque aliam.....	437
II. — Non tenetur reus fateri delictum, si non legitime interrogetur a iudice.	437
ARTIC. III. — <i>De sententiâ et re judicata</i>	442
I. — Sententia injusta nec valet, nec obligat.....	443
II. — Transit sententia regulariter in rem judicatam, si intra decem dies a die sententiæ intra præsentibus computandos neutra pars, cum tamen posset, non appellet ad superiorem iudicem.....	443
III. — Sententiæ, quæ transit in rem judicatam, effectus recensentur.....	444
IV. — Transitus sententiæ in rem judicatam etiam locum probabilius habet pro interno foro, sic ut debitor absolutus a debito per sententiam, si tamen bona fide litigaverit, sit liber in conscientia a solvendo debito, postquam sententia in rem judicatam transit, etsi tunc comperiat, se vere debitorem fuisse.....	444

APPENDIX.

DE VIRTUTE RELIGIONIS.

CAPUT I. — DE RELIGIONE IN GENERE.

DUBITATIO I. — Quid sit religio.....	447
— II. — Utrum religio a cæteris virtutibus distinguatur.....	449

CAPUT II. — DE ACTIBUS RELIGIONIS.

DUBITATIO I. — Quid sit devotio.....	455
— II. — Quid sit oratio.....	456
— III. — Utrum oratio sit ad salutem necessaria et quando obliget....	458
— IV. — De adoratione et sacrificio.....	460

RR. PATRUM SOCIETATIS JĒSU

THEOLOGIA

DOGMATICA

POLEMICA, SCHOLASTICA ET MORALIS

PRÆLECTIONIBUS PUBLICIS

IN ALMA UNIVERSITATE WIRCEBURGENSI

ACCOMMODATA

EDITIO TERTIA

LOCUPLETATA OPERA ET STUDIO PATRUM EJUSDEM SOCIETATIS

TOMUS SEPTIMUS

DE PECCATIS. — DE GRATIA

DE JUSTIFICATIONE ET MERITO

PARISIIS

BERCHE ET TRALIN, EDITORES

69, VIA DE RENNES, 69

—
1880

CONSPECTUS TOMI SEPTIMI.

TRACTATUS DE PECCATIS, GRATIA, JUSTIFICATIONE ET MERITO.

DISPUTATIO I.

De peccatis generatim.

CAPUT I. — DE NATURA ET AFFECTIONIBUS PECCATI.

	Pag.
ARTIC. I. — <i>Quid et quotuplex sit peccatum?</i>	5
I. — Peccatum est actus moralis regulæ morum difformis	5
II. — Peccatum ratione entitatis dividitur in peccatum <i>commissionis</i> et <i>omissionis</i> ; ratione subjecti in <i>personale</i> et <i>originale</i> ; ratione effectus et pœnæ in <i>mortale</i> et <i>veniale</i> ; ratione regulæ morum in <i>theologicum</i> et <i>philosophicum</i>	6
ARTIC. II. — <i>An omne peccatum sit formalis offensa Dei?</i>	7
Omne peccatum rectæ rationi graviter difforme est etiam formalis offensa Dei.....	7
QÆRES I. <i>Quidnam circa peccatum pure philosophicum sit constitutum?</i>	13
I. — Pars una de peccato theologico et mortali, quod nempe hoc sit <i>libera divinæ legis transgressio</i> , non subjacet censuræ, nec digna est censura, nisi forte philosophica diminutionis et insufficientiæ.....	17
II. — Pars prima de peccato philosophico, quod nempe hoc sit <i>actus humanus disconveniens naturæ rationali et rectæ rationi</i> , scilicet <i>soli</i> , etiam non subjacet censuræ, quatenus nomenclaturam illius peccati explicat	14
III. — Pars secunda de peccato philosophico, quæ in postremo commate habetur, ut jacet, censuram sustinet et meretur.....	14
QÆRES II. <i>In quo sit formalis malitia peccati?</i>	15
I. — Formalis malitia peccati <i>commissionis</i> adæquate consistit in positivo; scilicet in libera tendentia actus in objectum prohibitum	15
II. — <i>Omissio</i> etiam sola actionis præceptæ est peccatum, et formaliter stat in quasi positivo.....	15
ARTIC. III. — <i>An omnia peccata sint æqualia?</i>	15
Non omnia peccata sunt æqualia.....	16

	Pag.
QUÆRES : <i>Sitne peccatum in aliqua ratione infinitum?</i>	17
Peccatum nec quoad malitiam, seu intuitu legis, nec quoad offensam, seu intuitu personæ offensæ, est simpliciter infinitum.....	17

CAPUT II. — DE CAUSIS ET EFFECTIBUS PECCATI.

ARTIC. I. — <i>An Deus sit causa et auctor peccati?</i>	19
Deus non est causa vel auctor ullius peccati	19
ARTIC. II. — <i>An reatus culpæ et reatus pœnæ distinguantur?</i>	27
Reatus pœnæ et reatus culpæ inter se realiter distinguuntur.....	28
QUÆRES : <i>Quid et quotuplex sit pœna?</i>	30
I. — Pœna est malum voluntati, vel saltem naturæ contrarium, ad puniendam culpam illatum.....	30
II. — Pœna alia est simpliciter pœna, alia satisfactoria, alia medicinalis : Alia vitæ præsentis, alia futuræ vitæ : Hæc vel est pœna damni, vel pœna sensus.....	31

DISPUTATIO II.

De peccato personali.

CAPUT I. — DE PECCATO MORTALI ET VENIALI.

ARTIC. I. — <i>An inter mortale et veniale peccatum sit discrimen?</i>	33
I. — Dantur quædam peccata proprie venialia; nec omnia peccata sunt mortalia	34
II. — Peccata venialia non sunt talia propter extrinsecam conditionem aut peccantis hominis, aut Dei non imputantis	35
III. — Peccata venialia sunt talia ex natura sua.....	36
ARTIC. II. — <i>Per quæ prædicata intrinseca differant inter se peccatum mortale et veniale?</i>	44
I. — Peccata non differunt per hoc, quod mortale sit contra legem, veniale contra consilium, vel præter legem.....	45
II. — Propria et essentialis differentia peccatorum est in eo, quod mortale sit libera transgressio legis vel præcepti graviter obligantis; veniale sit libera transgressio præcepti leviter tantum obligantis.....	45
QUÆRES : <i>An peccatum veniale sit offensa Dei?</i>	48
Peccatum veniale est proprie offensa Dei, sed levis.....	49

CAPUT II. — DE POENA PECCATI MORTALIS ET VENIALIS.

ARTIC. I. — <i>An peccato mortali statuta et debita sit pœna æterna?</i>	50
I. — Pœna inferni reproborum, et sic peccati mortalis, erit æterna.....	51
II. — Peccatum mortale ex natura sua meretur pœnam æternam.....	51
QUÆRES : <i>Quid sentiendum de liberatione Trajani Imperatoris a gehenna precibus S. Gregorii Magni?</i>	57
I. — Rejicienda est tanquam commentitia hæc Trajani liberatio	58

	Pag.
II. — Quo sensu, veritate hujus historiæ gratis supposita, sustineri possit hæc liberatio, D. Thomas explicat	58
ARTIC. II. — <i>Qua pœna punitur peccatum veniale?</i>	59
Nullum veniale, in damnato etiam, per accidens punitur pœna æterna.	59
QUÆRES I. <i>Quomodo remittatur reatus culpæ decedentibus cum solo peccato veniali?</i>	61
I. — Culpæ a Deo remittitur vel sub ipsum animæ egressum.....	62
II. — Vel in ipso purgatorio et egressu ex eodem	62
QUÆRES II. <i>In quonam consistat ratio peccati habitualis?</i>	62
I. — Peccatum habituale nihil est aliud, quam ipsum actuale physice præteritum, sed moraliter perseverans in reatu culpæ, seu per ordinem ad debitum sustinendi odium vel displicentiam divinam.....	62
II. — Perseverantia moralis peccati habitualis explicatur proxime et formaliter per negationem satisfactionis vel condonationis	62

DISPUTATIO III.

De peccato originali.

CAPUT I. — DE EXISTENTIA PECCATI ORIGINALIS.

ARTIC. I. — <i>Quinam circa originalis peccati existentiam fuerint errores?</i>	65
I. — Triplex classis est eorum, qui circa peccati originalis existentiam errarunt.....	65
II. — Erroris hujus auctores et sectatores nonnihil variarunt.....	66
ARTIC. II. — <i>An existat peccatum originale?</i>	67
<i>Existentia peccati originalis est dogma fidei</i>	67
§ I. — <i>Quibus argumentis ex Scriptura probetur et vindicetur existentia peccati originalis?</i>	67
Argumentum I. Sumitur ex V. T.; et quidem 1 ^o ex Jobi, c. 14, v. 4; 2 ^o ex Psal. 50, v. 7.....	67
II. Sumitur ex N. T.; et quidem 1 ^o ex epist. ad Rom., c. 5, v. 12; 2 ^o ex 2 ad Corinth. 4, v. 14.....	68
§ II. — <i>Quibus argumentis probetur ex Traditione, et vindicetur existentia peccati originalis?</i>	72
Argumentum I. Sumitur ex SS. Patribus, qui ante Pelagium scripserunt; ejusdem enim tempore, aut post illum unanimis et aperta fuit Doctorum sententia pro peccati originalis extantia.....	72
II. Sumitur ex Pontificum doctrina ac decretis.....	73
III. Sumitur a Conciliis, quorum viginti quatuor contra Pelagianam hæresin an. 404, vel 405, exortam intra 19 annos, nempe ab an. circiter 412, usque ad an. 431, celebrata fuerunt.....	73
§ III. — <i>Quibus argumentis probetur ex Ratione, et vindicetur existentia peccati originalis?</i>	77
Argumentum I. Sumitur ex generali redemptione Christi.....	77
II. Ex necessitate baptismi.....	77
III. Ex variis humanæ nativitatis adjunctis.....	78

	Pag
QUÆRES : <i>Quid de Zosimi Pontificis œconomia in causa Pelagii et Celestii sit sentiendum?</i>	85
I. — ZOSIMUS Pelagii et Celestii errores nunquam approbavit.....	85
II. — ZOSIMUS nimia indulgentia non peccavit.....	84

CAPUT II. — DE ESSENTIA PECCATI ORIGINALIS.

ARTIC. I. — <i>An concupiscentia constituat peccatum originale?</i>	84
I. — Concupiscentia non est formaliter peccatum originale.....	85
II. — Concupiscentia non est materiale originalis peccati in sensu Jansenii.	86
III. — Concupiscentia theologicè quidem, non autem philosophicè potest in sensu S. Augustini vocari materiale peccati originalis.....	86
QUÆRES : <i>Quid reatus nomine intelligat S. Augustinus, cum originale peccatum asserit reatum concupiscentiæ?</i>	93
Intelligit ipsum peccatum habituale, quo homo maculatus manet, et reus non tantum pœnæ, sed peccati est.....	93
ARTIC. II. — <i>Quomodo in Adamo peccaverint ejus posterj?</i>	94
I. — Posterj non peccarunt in Adamo per hoc, quod habuerint consensum interpretativum.....	95
II. — Posterj non peccarunt in Adamo per hoc præcise, quod is erat eorum caput naturale.....	95
III. — Posterj peccarunt in Adamo per hoc, quod is per pactum virtuale a Deo erat institutus caput morale eorum ad hoc, ut, quod ipse in ordine ad observationem vel violationem mandati de non comedendo fructu faceret, censerentur posterj etiam moraliter et imputabiliter facere.....	95
ARTIC. III. — <i>In quonam formaliter consistat peccatum originale?</i>	100
Peccatum originale est ipsum Adæ peccatum physice præteritum, prout a posteris in illo moraliter commissum, et moraliter perseverans in reatu seu debito sustinendi odium inimicitiae divinæ.....	100

CAPUT III. — DE PROPAGATIONE PECCATI ORIGINALIS.

ARTIC. I. — <i>Quomodo traducatur peccatum originale ad posteros?</i>	103
I. — Libido, quacum parentes generant, non est causa per se et necessaria peccati originalis in parvulis.....	104
II. — Peccatum originale non ex ipsa natura rei propagatur in posteros...	104
III. — Causa peccati originalis est voluntas Adami, et sic hoc peccatum moraliter transfunditur, supposita generatione ex Adamo facta per viam generationis ordinariam.....	105
ARTIC. II. — <i>An peccatum originale propagetur ad omnes homines?</i>	108
Etiam filij fidelium contrahunt peccatum originale, quod ipsis, sicut et cæteris imputatur, nisi ab eo per baptismum mudentur.....	109
ARTIC. III. — <i>An beatissima Virgo contraxerit peccatum originale?</i>	111
B. V. Maria non contraxit peccatum originale; sed in primo creationis et infusionis animæ suæ in corpus instanti fuit per gratiam justificantem sanctificata, et a peccato originali præservata.....	112
QUÆRES : <i>An B. Virgo habuerit debitum contrahendi peccatum originale?</i>	122

	Pag.
I. — Non est <i>positive</i> improbable, B. Virginem caruisse <i>debito proximo</i> ..	122
II. — <i>Positive</i> probabile est, B. Virginem caruisse <i>debito proximo</i> , h. e. peccato originali in Adam commisso.....	123
III. — Omnino admittendum est, B. Virginem habuisse debitum remotum ..	124

CAPUT IV. — DE PŒNIS PECCATI ORIGINALIS.

ARTIC. I. — <i>An et quænam sint pœnæ peccati originalis in hac vita?</i>	125
I. — Mala hominem post originale peccatum infestantia alia sunt interna, eaque vel in anima, vel in potentiis animæ, vel in corpore : alia externa, quæ scilicet vel extra hominem sunt, vel ab extraneo adveniunt.....	125
II. — Mala ejusmodi sunt effectus et pœnæ peccati originalis.....	126
ARTIC. II. — <i>An parvuli sine baptismo decedentes puniantur privatione beatitudinis?</i>	127
I. — Parvuli sine baptismo decedentes puniuntur privatione beatitudinis supernaturalis.....	127
II. — Parvuli iidem etiam puniuntur privatione beatitudinis naturalis	127
ARTIC. III. — <i>An parvuli sine baptismo decedentes puniantur pœna sensus et ignis infernalis?</i>	130
Probabilius videtur, infantes sine baptismo decedentes non puniri pœna sensus.....	131
QUÆRES : <i>An parvuli sine baptismo decedentes patiantur internam animi dolorem ob privationem beatitudinis?</i>	138
Parvuli hujusmodi tristantur de privatione beatitudinis.....	138

DISPUTATIO IV.

De gratia universim.

CAPUT I. — DE GRATIA ET DIVERSIS NATURÆ STATIBUS.

ARTIC. I. — <i>Quid et quotuplex sit gratia divina?</i>	141
I. — Gratia divina est <i>donum supernaturale absolute indebitum, gratis concessum a Deo creaturæ rationali, pertinens aliquo modo ad vitam æternam</i>	141
II. — Gratia <i>ratione finis</i> dividitur in <i>gratis datam, et gratum facientem</i> ..	142
III. — Gratia, nempe <i>gratum faciens, ratione modi existendi</i> dividitur primo in <i>increatam et creatam</i> : secundo in <i>externam et internam</i> : tertio in <i>gratiam intellectus et gratiam voluntatis</i> : quarto in <i>actualem et habitualem</i>	143
IV. — Gratia, videlicet <i>actualis, ratione diversi respectus ad liberum consensum</i> dividitur primo in <i>gratiam excitantem et adjuvantem</i> : secundo in <i>sufficientem et efficacem</i>	143
ARTIC. II. — <i>Quid et quotuplex sit naturæ humanæ status?</i>	144
Satus <i>naturæ</i> est certa conditio totius generis humani, seu modus se habendi in ordine ad finem ultimum secundum divinæ providentiæ legem.....	144

	Pag.
ARTIC. III. — <i>An Adamus in statu justitiæ originalis fuerit conditus?</i>	145
I. — Adamus habuit justitiam originalem.....	146
II. — Probabilis etiam Adam creatus est in justitia originali.....	146
QUÆRES : <i>An justitia originalis homini sit naturalis?</i>	148
I. — Justitia originalis, seu gratia sanctificans nullatenus potest dici naturalis, aut homini debita.....	148
II. — Nec obedientia appetitus sensitivi ad rationem est naturalis homini et debita.....	149
III. — Nec immortalitas corporis, nec immunitas a vitæ miseris fuit homini debita et naturalis.....	150
ARTIC. IV. — <i>An possibilis sit status naturæ puræ?</i>	152
Status naturæ puræ est possibilis, et nulla ex parte repugnat.....	152
ARTIC. V. — <i>An natura lapsa debilior sit ad operandum bonum morale naturalis ordinis, quam esset natura pura?</i>	164
I. — Homo in statu naturæ lapsæ vi solius peccati originalis non factus est intrinsece debilior ad bonum morale ordinis naturalis, quam esset in statu naturæ puræ.....	164
II. — Homo in statu naturæ lapsæ vi peccati originalis factus est extrinsece debilior ad bonum morale ordinis naturalis, quam foret in statu puræ naturæ.....	165

CAPUT II. — DE VARIIS CIRCA GRATIAM ERRORIBUS.

ARTIC. I. — <i>Quinam fuerint auctores, debellatores, et errores hæresis Pelagianæ circa gratiam?</i>	168
I. — Auctor fuit Pelagius, natione Britannus seu Anglus, professione Monachus, etc.....	168
II. — Debellatores Pelagianæ hæreseos dicuntur vel Patres in Conciliis congregati, vel Patres singuli dogmatica scripta opposcentes, vel summi Pontifices constitutionum decreta edentes.....	169
III. — Errores Pelagianorum universim ad tria capita referuntur, etc.....	172
IV. — Errores Pelagianorum <i>speciatim et circa gratiam</i> colligi possunt ex systemate Pelagii, quod tres partes complectitur, etc.....	172
V. — <i>Fundamenta hæresis Pelagianæ tria colliguntur ex scriptis SS. Patrum adversus Pelagianos.</i>	173
QUÆRES I. <i>An et qualem gratiam illustrationis interiorem tandem admiserit Pelagius?</i>	174
I. — Pelagius admisit interiorem gratiam, qua intellectus intime a Deo illustratur.....	174
II. — Pelagius illustrationis gratiam, quam admisit, simul duplici errore fœdavit; primo volens nos eam promereri per naturæ vires: secundo putans eam non esse simpliciter necessariam, sed tantum ad operandum facilius.....	174
QUÆRES II. <i>An Pelagiani admiserint tandem gratiam inspirationis, seu auxilium internum voluntatis?</i>	175
I. — Nec Pelagius, nec Celestius admiserunt gratiam interiorem voluntatis.....	175
II. — Nec Pelagiani reliqui etiam post damnationem hæreseos a ZOSIMO latam admiserunt interiorem voluntatis gratiam.....	176
QUÆRES III. <i>An Pelagiani admiserint gratiam habitualem?</i>	177

	Pag.
I. — Si verba Pelagianorum spectentur, <i>certum</i> videtur, ab illis agnitam et admissam esse gratiam habitualem	177
II. — Si artes et subdolæ Pelagianorum explicationes attendantur, <i>incertum</i> videtur, an gratiam habituaalem admiserint.....	178
ARTIC. II. — <i>Quinam primi fuerint Semipelagiani, eorumque debellatores et errores?</i>	178
I. — Inter Semipelagianorum principes numerantur <i>Joannes Cassianus, Faustus, Vincentius, Gennadius</i> , etc.....	179
II. — Præter S. AUG. varii tum Patres, tum Pontifices, tum Concilia contra Semipelagianismum decertarunt, et hæresin tandem contriverunt .	179
III. — <i>Semipelagiani</i> de peccato originali et necessitate gratiæ Christi ad illius remissionem ac justitiam et salutem recte senserunt : capitalis autem illorum error fuit, <i>initium</i> aliquod fidei, justitiæ ac salutis esse a nobis	180
IV. — Fundamentum hujus erroris erat idem, quod principale Pelagianorum.	181
V. — Ex hoc errore et fundamento plures errores alii Semipelagianorum pullulabant	181
QUÆRES : <i>An Semipelagiani omnes gratiæ interioris prævenientis necessitatem ad initium fidei constanter negaverint?</i>	183
I. — Omnes Semipelagiani constanter negarunt ad initium fidei necessitatem gratiæ interioris, h. e. <i>illustrationis</i> simul et <i>inspirationis</i>	183
II. — Theophilo <i>Raynaudo, Pelavio</i> , aliisque non videtur negandum, a Semipelagianis ad fidei initium admissam esse <i>gratiam illustrationis</i> .	187
ARTIC. III. — <i>Quinam fuerint auctores, debellatores, et errores recentium sectarum circa gratiam?</i>	187
I. — Sectarum, quæ a seculis aliquot prope innumeræ emerserunt, auctores vel præformatores præcipui sunt Martinus Lutherus et Joannes Calvinus.....	188
II. — Debellatorum utriusque hæresis nomine intelligi possunt. 1. Doctores singuli, qui hæreticis dogmatibus, vel scriptis libris se strenue opposuerunt. 2. Universitates promeritam erroribus censuram affigentes. 3. Synodi Diocesanæ, aut nationales sententiam enuntiantes. 4. Pontifices definientes, et TRID. CONCIL. Generale tum cogentes, tum moderantes, tum confirmantes.....	190
III. — Utriusque Hæresiarchæ errores circa <i>liberum arbitrium</i> et <i>gratiam</i> varii sunt, etc.....	190
ARTIC. IV. — <i>Quæ sit Baianismi historia, quod systema, quæ in illum lata sententia?</i>	191
I. — Exordium Baianismi in an. 1551 incidit, quo Professor publicus novas et erroneas doctrinas tum voce, tum scriptis proferre cœpit..	191
II. — Systema errorum Baii a quibusdam ad tria generatim capita, nempe quæ spectant statum naturæ vel <i>innocentis</i> , vel <i>lapsæ</i> , vel <i>reparatæ</i> , revocatur : ab aliis paulo distinctius ad octo capita speciatim refertur.....	193
III. — Fundamentum errorum omnium a <i>Tournely</i> statuitur in illo axiomate, ad quod prop. 38 spectat : <i>Non sunt, nisi duo amores</i>	195
IV. — De sententia in Baianismum per geminam Bullam Pontificiam lata, sive de ipsarum Bullarum argumento et forma varia observanda veniunt.	195
QUÆRES I. <i>An Baianæ propositiones omnes notentur propter doctrinam; an aliquæ propter solam contrariæ sententiæ censuram?</i>	196
Probabilius videtur, omnes propositiones notatas esse propter doctrinam.....	196

	Pag.
QUÆRES II. <i>Quid de famoso commate in Bulla Piana sit tenendum?</i>	197
I. — Ipso facto famosum <i>comma</i> in Bulla Piana additum fuit post voces : <i>sustineri possent</i> ; adeoque nulla Baii propositio in proprio verborum sensu ab assertoribus intento sustineri potest.....	198
II. — Jure etiam famosum <i>comma</i> post memoratas voces in Bulla Piana additum fuit.....	199
ARTIC. IV. — <i>Quænam sit Jansenismi historia, quod systema, quæ in illum lata sententia?</i>	199
I. — Historica Jansenismi synopsis ex sex præcipue epochis commode perspicui et teneri potest.....	200
II. — Systema Jansenii ostendunt quinque ejus propositiones sæpius damnatæ, et earumdem principia ac fundamentum.....	203
III. — Sententiæ contra Jansenii librum et dogmata ac Jansenistarum effugia a SS. Pontificibus latæ fuerunt variis Bullis ac Brevibus, etc..	205
QUÆRES I. <i>Quinam sint sensus veri ac legitimi, alieni et extranei Janseniarum propositionum : quique illis aut ambigue, aut certo oppositi et orthodoxi?</i>	207
I. — Propositionis Jansenianæ primæ sensus verus et legitimus est ex doctrina Jansenii.....	208
II. — Propositionis secundæ sensus verus et legitimus est ex doctrina Jansenii.....	209
III. — Propositionis tertię sensus verus et legitimus est ex doctrina Jansenii.	209
IV. — Propositionis quartæ sensus verus ac legitimus est ex doctrina Jansenii.....	210
V. — Propositionis quintæ sensus verus et legitimus est ex doctrina Jansenii.....	210
QUÆRES II. <i>An Pontifices ab initio et constanter damnaverint quinque propositiones in sensu a Jansenio intento?</i>	211
I. — INNOCENTIUS X propositiones damnavit in sensu a Jansenio intento...	211
II. — ALEXANDER VII non approbavit quinque articulos doctrinales, atque hinc a damnatione propositionum in sensu a Jansenio intento non discessit.....	213
III. — INNOCENTIUS XII in suis Brevibus nihil remisit a damnatione propositionum in sensu a Jansenio intento.....	214
QUÆRES III. <i>An quæstio facti, quo sensu damnatæ sint propp., sit ejusmodi, in qua decidenda Ecclesia non sit infallibilis?</i>	214
Ecclesia in decidendis quæstionibus facti dogmatici, atque hinc in definiendo hæretico propositionum Jansenii sensu, non potest falli.	215
QUÆRES IV. <i>Quid sentiendum de pace Clementis IX?</i>	216
Data quatuor Episcopis a Clemente IX pax non probat, <i>silentium obsequiosum</i> sufficere pro facto Jansenii; adeoque is Pontifex nunquam aliquid Jansenianis in damnando sensu propositionum concessit.....	216
ARTIC. VI. — <i>Quænam sit Quesnellismi historia, quod systema, quæ in illum lata sententia?</i>	223
I. — Historica Quesnellismi synopsis (quam ab an. 1693, ubi liber Quesnelli perfectus tandem ac penitus absolutus fuit, repetendam censemus) ex epochis septem potissimum intelligi potest.....	225
II. — Systema errorum Quesnelli in Bulla UNIGENTUS damnatorum universim reducit ad tria capita. <i>Primum</i> est de Gratia : <i>secundum</i> de virtutibus Theologicis ac timore gehennæ : <i>tertium</i> de Ecclesia et Ecclesiæ disciplina.....	229

	Pag.
III. — Fundamentum Quesnellismi conquiret in tribus principiis, quæ correspondent tribus capitibus, in quæ, sicut articulos damnatos, sic etiam omnem Quesnelli doctrinam divisimus	230
IV. — Sententia contra Quesnellismum lata ex condemnatione Reflexionum moralium in N. T. Pontificia, et aliis circa eandem tum Conciliorum, tum Pontificum sub diversa ratione confirmationibus perspicitur	232
ARTIC. VII. — <i>An Constitutio UNIGENITUS sit sententia et definitio dogmatica : an lex tantum et regula disciplinæ vel œconomix?</i>	235
I. — Bulla <i>Unigenitus</i> non est mera disciplinæ vel œconomix lex, sed proprie dicta <i>dogmatica definitio</i>	235
II. — Bullæ <i>Unigenitus</i> non deest character <i>definitionis dogmaticæ</i> ex eo, quod contra Quesnelli propositiones lata fuerit censuræ, ut aiunt, <i>in globo</i>	236

DISPUTATIO V.

De gratia actuali.

CAPUT I. — DE NATURA GRATIÆ ACTUALIS.

ARTIC. I. — <i>An recte a quibusdam assignetur notio universalis gratiæ actualis?</i>	257
I. — Gratia actualis nullo legitimo sensu potest dici Dei omnipotens voluntas	257
II. — Nec est ipse actus creaturæ deliberatus	258
III. — Nec consistit in qualitate aliqua mortua	258
ARTIC. II. — <i>Quænam sit natura gratiæ excitantis?</i>	262
I. — Gratia <i>excitans</i> theologice sumpta formaliter stat in duplici actione vitali creaturæ rationalis, nempe <i>sancta cogitatione</i> circa objectum, aut veritatem pertinentem ad salutem, quæ dicitur illustratio; et <i>pia affectione</i> ad actus salutare, quæ dicitur inspiratio	262
II. — Sancta cogitatio et pia affectio ejusmodi sunt actus <i>indeliberati</i> , h. e. vitaliter quidem et physice, non autem libere a nobis producti, et entitative <i>supernaturales</i>	264
QUÆRES : <i>In quibusnam actibus intellectus et voluntatis consistat gratia excitans?</i>	266
I. — Illustratio intellectus habetur maxime per <i>judicium</i> ; imo haberi potest per <i>apprehensionem suasivam</i>	266
II. — Justificatio plerumque est <i>affectio simplex</i> et indeliberata; potest tamen actus etiam deliberatus et efficax voluntatis esse gratia excitans ad alios actus salutare	266
III. — Non omnis inspiratio vel gratia voluntatis semper est formaliter <i>amor</i> , multo minus <i>charitas</i> proprie dicta	267
ARTIC. III. — <i>Quænam sit natura gratiæ adjuvantis?</i>	268
I. — Gratia adjuvans entitative non distinguitur a gratia excitante adæquate et principiative sumpta	268
II. — Gratia adjuvans et cooperans <i>qua talis</i> non potest esse gratia præveniens nostram operationem	269
III. — In homine <i>justo</i> , gratia præveniente ad actus supernaturales excitato, gratia adjuvans physice est habitus virtutis supernaturalis per se infusæ, influens in effectum seu actum salutarem	269

	Pag.
IV. — In homine <i>habitus supernaturalibus carente</i> principium gratiæ adjuvantis est Deus ipse, vel Spiritus sanctus specialiter assistens, et defectum alterius principii intrinseci in genere causæ efficientis per se immediate supplens.....	269
ARTIC. IV. — <i>Quodnam sit discrimen inter gratiam naturæ integræ et naturæ lapsæ?</i>	271
I. — Differentia utriusque gratiæ præcipue nititur doctrina S. Augustini, quam proposuit libro de <i>Correptione et Gratia</i>	271
II. — Ex Hereticorum erroribus et Theologorum opinionibus variæ sententiarum classes circa discrimen gratiæ pro utraque natura emergunt.	272
ARTIC. V. — <i>Quid sit adjutorium quo et sine quo non, ad mentem S. Augustini?</i>	273
I. — S. Augustinus per adjutorium quo et sine quo, non intellexit gratias duntaxat actuales.....	274
II. — Utriusque discrimen non statuit in eo, quod <i>adjutorium sine quo</i> tantum fuerit auxilium sufficiens pro statu naturæ integræ: <i>adjutorium quo</i> sit auxilium efficax solum pro natura lapsa.....	274
III. — Quantum ad <i>auxilia actionis</i> per adjutorium sine quo pro statu naturæ integræ intellexit adjutorium intellectus cum gratia habituali: per adjutorium quo pro statu naturæ lapsæ, adjutorium seu illustrationem intellectus simul et gratiam inspirationis voluntatem afficientem.	275
IV. — Systema S. Augustini circa perseverantiam complectitur sub nomine adjutorii quo et sine quo non tam donum, quam adjutorium perseverantiæ.....	277

CAPUT II. — DE NECESSITATE GRATIÆ ACTUALIS.

ARTIC. I. — <i>An homo solis naturæ viribus possit mereri aut impetrare gratiam, vel ad eandem se disponere?</i>	282
I. — Homo solis naturæ viribus nequit de condigno aut congruo mereri gratiam.....	282
II. — Vel eam impetrare, aut ad eam se disponere per orationem naturalem.	282
III. — Vel solis naturæ viribus se ad eam disponere positive.....	283
IV. — <i>Negative</i> potest; idque vel <i>removendo prohibens</i> , vel <i>ponendo facilitans</i> .	283
QUÆRES: <i>Quomodo axioma illud: facienti, quod est in se, Deus non denegat gratiam; sit intelligendum?</i>	286
<i>Probabilius</i> videtur, axioma hoc intelligendum esse tantum de faciente <i>per vires gratiæ</i> , quod est in se.....	288
ARTIC. II. — <i>An et qualis gratia necessaria sit ad actus supernaturales?</i>	289
I. — Ad omnes <i>actus salutare</i> s, etiam ad <i>initium fidei</i> et <i>pium credulitatis affectum</i> requiritur auxilium gratiæ interioris et supernaturalis....	289
II. — Ad quemlibet actum salutarem etiam <i>in justo</i> requiritur gratia actualis, qua excitetur ad agendum.....	290
III. — In statu naturæ lapsæ probabilius ad actus salutare non solum <i>illustratio</i> , sed etiam <i>affectio</i> supernaturalis est necessaria.....	290
ARTIC. III. — <i>An gratia sit necessaria ad cognoscendum verum?</i>	294
I. — Homo etiam lapsus potest absque gratia cognoscere quasdam veritates <i>naturales</i> tum speculativas, tum practicas.....	294

	Pag.
II. — <i>Idem tamen sine auxilio speciali nequit eas cognoscere omnes collectivæ, imo probabilius nec distributive</i>	294
III. — <i>Ad cognitionem veritatum supernaturalium salutarem requiritur gratia revelationis, et internæ etiam illustrationis</i>	295
ARTIC. IV. — <i>An gratia sit necessaria ad actus moraliter tantum bonos?</i>	296
I. — <i>Gratia sanctificans non est necessaria ad omne opus moraliter bonum</i>	296
II. — <i>Nec gratia fidei est necessaria ad quodvis opus ex omni parte moraliter bonum</i>	297
ARTIC. V. — <i>An gratia sit necessaria ad servandam legem naturalem?</i>	303
I. — <i>Tota lex naturalis sine gratia potest potentia physica diu ab homine lapso servari secundum substantiam</i>	303
II. — <i>Nequit tamen potentia morali ita servari longo tempore, quin nunquam intra idem tempus peccet legis præceptum non observando</i> ..	305
QUÆRES I. <i>An gratia necessaria sit ad amandum Deum super omnia?</i> ..	309
I. — <i>Sine gratia homo nequit moraliter amare Deum efficaciter et super omnia amore effectivo</i>	309
II. — <i>Potest tamen moraliter sine supernaturali gratia amare Deum efficaciter et super omnia amore affectivo</i>	310
QUÆRES II. <i>An gratia sit necessaria ad vincendas tentationes?</i>	313
I. — <i>Homo lapsus sine gratia nequit moraliter vincere tentationes graves</i> ..	313
II. — <i>Potest tamen moraliter sine gratia vincere tentationes leves</i>	316
QUÆRES III. <i>An gratia sit necessaria ad omnia omnino peccata vitanda?</i> ..	317
I. — <i>Sine speciali privilegio homo moraliter nequit per longum tempus vitare omnia peccata venialia</i>	318
II. — <i>Ab universali hac assertione præter Christum excipitur B. V. Maria</i> ..	320

CAPUT III. — DE EXISTENTIA GRATIÆ ACTUALIS.

ARTIC. I. <i>Quæ sit natura gratiæ sufficientis?</i>	321
I. — <i>Nomine gratiæ vere sufficientis Ecclesia intelligit eam, quæ voluntati expeditam, proportionatam ac relativam etiam ad præsentem subiecti circumstantias potentiam confert ad opus bonum</i>	323
II. — <i>Gratia sufficiens non dat tantum posse, sed etiam sufficit, ut homo cum ea ponat opus salutare: imo si præter eam requireretur aliud auxilium ex se efficax, vel prædeterminans ad hoc, ut homo ponat opus salutare, illa non foret gratia sufficiens</i>	323
III. — <i>Gratia sufficiens physice consistit in aggregato ex gratiis excitantibus et principiis gratiæ adjuvantis</i>	324
QUÆRES I. <i>Undenam gratia sufficiens habeat, quod sit pure sufficiens, seu inefficax, aut carens effectu?</i>	328
I. — <i>Gratia sufficiens non est de se inefficax</i>	328
II. — <i>Inefficacia gratiæ sufficientis nullo modo refundi potest in Deum</i>	329
III. — <i>Inefficacia gratiæ sufficientis primo et unice tribuenda est voluntati humanæ</i>	329
QUÆRES II. <i>An gratia sufficiens debeat aliquando efficere aliquos actus, saltem faciliores, sine gratia efficaci?</i>	330

	Pag.
I. — Si gratia sufficiens spectetur <i>præcisive</i> , potest nonnunquam efficere actum; <i>si positive</i> , semper efficit actum; <i>si negative</i> , nunquam efficit actum.....	330
II. — Opinio illa catholicorum, præterquam quod supponat falsum de gratia per se efficaci ad difficiliora, non satis distinguit gratiæ conceptum.....	331
ARTIC. II. — <i>An in statu præsentis detur gratia pure sufficiens?</i>	331
In statu naturæ lapsæ datur auxilium <i>vere et pure</i> , tamen sufficiens, seu quod perfectam quidem, completam et relativam potentiam bene agendi tribuat, careat tamen effectu.....	332
QUÆRES: <i>An gratia pure sufficiens sit Dei beneficium?</i>	339
I. — Gratia pure sufficiens est beneficium Dei saltem materialiter tale....	339
II. — Etiam formaliter tale.....	342
ARTIC. III. — <i>An omnibus justis detur gratia sufficiens?</i>	346
Justis omnibus urgente præcepto, quod sine gratia impleri nequit, confertur a Deo gratia <i>proxime</i> vel <i>remote</i> sufficiens, qua vere possint implere præceptum.....	347
ARTIC. IV. — <i>An peccatoribus detur gratia sufficiens ad agendam pœnitentiam?</i>	352
Peccatoribus etiam excæcatis et obduratis non deest pro tempore et loco gratia saltem remote sufficiens, qua possint agere pœnitentiam, et mentis cœcitatem, duritiamque cordis deponere.....	352
ARTIC. V. — <i>An infidelibus detur gratia sufficiens ad fidem et justificationem?</i> ...	364
Infidelibus omnibus pro tempore ac loco datur a Deo gratia saltem <i>remote</i> sufficiens ad fidem ac postmodum justificationem obtinendam.	364

CAPUT IV. — DE EFFICACIA GRATIÆ ACTUALIS.

ARTIC. I. — <i>An efficacia gratiæ stet in entitate auxilii divini absolute sumpti?</i> ...	375
I. — Efficacia gratiæ non stat in entitate auxilii, motione sua voluntatem creatam necessitantis.....	375
II. — Neque in entitate auxilii virtute sibi intrinseca voluntatem sic moventis, ut <i>simpliciter</i> et <i>absolute</i> implicet non sequi consensum.....	379
III. — Neque in entitate auxilii virtute sibi intrinseca voluntatem sic moventis, ut moraliter implicet non sequi consensum.....	385
ARTIC. II. — <i>An efficacia gratiæ stet in entitate auxilii divini comparative sumpti?</i>	388
I. — Efficacia gratiæ nec stat in delectatione relative superiore, seu vitricæ ad sensum <i>Jansenii</i>	388
II. — Nec in delectatione relative victricis ad sensum quorundam catholicorum supra expositum.....	389
ARTIC. III. — <i>An efficacia gratiæ stet in congruitate auxilii qualicumque?</i>	398
I. — Ad efficaciam gratiæ necessaria est congruitas stans in habitudine auxilii ad eventum; non tamen sufficit.....	398
II. — Ad eandem efficaciam necessaria est congruitas stans in attemperatone auxilii cum homine ejusque affectionibus; non quidem, ut ea attemperatio præcise enuntiat proportionem auxilii ad personam et ejus circumstantias sive intrinsecas, sive extrinsecas, sed prout ea simul connotat eventum; quamvis nec sic accepta sufficiat.....	399

	Pag.
III. — Ad efficaciam gratiæ universim explicandam prorsus insufficientis est congruitas stans in <i>multitudine et consonantia plurium auxiliorum?</i>	399
ARTIC. IV. — <i>In quonam stet efficacia gratiæ, totaque ejus œconomia?</i>	400
I. — Efficacia gratiæ quoad infallibilitatem connexionis <i>objectivam</i> habetur a futuritione conditionata consensus : quoad infallibilitatem <i>cognoscitivam</i> a scientia media de consensu sub hypothesi talis auxilii conditionate futuro : quoad infallibilitatem <i>affectivam</i> a decreto Dei dependenter a scientia media prædefinientis consensum, seu conferentis gratiam ex benevola intentione consensus.....	401
II. — Gratia <i>in actu primo</i> efficax præsentis status est gratia adæquate præveniens, entitative quidem indifferens, sed congrua; quatenus ut substans futuritioni conditionatæ, scientiæ mediæ et prædefinitioni consensus sub ipsa a Deo datur.....	402
ARTIC. V. — <i>Quenam sit historia controversiæ de gratiæ auxiliis superioribus seculis inter catholicos agitatæ?</i>	414
§ I. — <i>De occasione Congregationum</i>	415
§ II. — <i>De ipsis Congregationibus</i>	416
§ III. — <i>De Congregationum exitu</i>	418
QUÆRES I. An finitis disputationibus sancitum fuerit <i>Apostolicum iudicium</i> , atque lata in Molinæ doctrinam censura.....	418
QUÆRES II. In quam partem Consultores, Cardinales, et summi Pontifices inclinarint? Dominicani, an Jesuitis faverint?.....	419
QUÆRES III. Quid judicandum de iis Actis, quæ sub nomine congregationum de Auxiliis circumferuntur?.....	419

DISPUTATIO VI.

De gratia habituali, justificatione et merito.

CAPUT I. — DE GRATIA HABITUALI.

ARTIC. I. — <i>Quenam sit entitas gratiæ habitualis?</i>	421
I. — Gratia habitualis non est favor Dei mere extrinsecus, aut justitia tantum imputata; sed donum homini intrinsecum.....	421
II. — Gratia habitualis non est ipse Spiritus sanctus; sed donum aliquod creatum a Spiritu sancto distinctum.....	426
III. — Gratia habitualis est donum physice permanens.....	428
ARTIC. II. — <i>Quenam sit essentia gratiæ habitualis?</i>	430
Gratia habitualis realiter distinguitur ab habitu charitatis.....	430
ARTIC. III. — <i>Quinam sint effectus formales gratiæ habitualis?</i>	435
I. — Per gratiam habituaalem efficitur <i>consortes naturæ divinæ</i>	435
II. — Per eandem efficitur <i>amici et grati Deo</i>	435
III. — <i>Filiique Dei adoptivi</i>	436
IV. — <i>Et justii</i>	436
V. — Per eandem efficitur <i>sancti</i> , seu mundamur et immunes sumus ab omni peccato mortali.....	437

CAPUT II. — DE JUSTIFICATIONE.

	Pag.
ARTIC. I. — <i>An et quænam dispositio requiratur ad justificationem?</i>	438
I. — Ad justificationem non sufficit sola fides.....	438
II. — Sed requiruntur etiam <i>actus quidam aliarum virtutum</i>	443
III. — Fides et reliqui actus supernaturales requisiti, sunt <i>veræ dispositiones, præparationes et impetrationes</i> justificationis.....	446
IV. — Fides ad justificationem requisita nec est <i>specialis promissionum fides</i> , nec per modum <i>meri organi</i> et instrumenti concurrit, quo apprehendatur justificatio.....	449
ARTIC. II. — <i>Quænam sit natura justificationis?</i>	450
I. — In justificatione impii a Deo vere remittuntur peccata.....	450
II. — Justificatio non consistit in sola peccatorum remissione, sed insuper interiorum hominis renovationem formaliter includit.....	452
III. — Ipsa justificationis gratia est aliquid homini intrinsecum et inhærens.	453
ARTIC. III. — <i>Quænam proprietates convenient justificationi?</i>	458
I. — Justitia tum in diversis hominibus justis de facto est inæqualis, tum in uno eodemque homine potest crescere et fieri inæqualis.....	458
II. — Vere justificatus potest justitiam peccando amittere etiam in perpetuum, et ita, ut illa nunquam reparetur.....	459
III. — Nemo, seclusa speciali revelatione, debet aut potest habere certitudinem fidei de propria justificatione.....	464

CAPUT III. — DE MERITO.

ARTIC. I. — <i>Quænam conditiones ad meritum theologicum requirantur?</i>	467
I. — Ad meritum theologicum requiritur, ut sit actus creaturæ rationalis 1. liber a necessitate, 2. moraliter bonus, 3. supernaturalis, seu ex auxilio gratiæ procedens, 4. in aliqua temporis differentia absolute existens; ut merens sit viator : ut adsit ordinatio divina meriti ad mercedem saltem consequens.....	468
II. — Ad meritum <i>de condigno</i> requiritur, ut opus aliquo modo sit æquale præmio : ut merens sit justus : ut præcesserit promissio divina : ut quis ipse sibi mereatur. Ad meritum <i>de congruo</i> sufficit, ut adsint conditiones ad meritum universim requisitæ, et vel una desit ex requisitis ad meritum <i>de condigno</i>	470
III. — Ad neutrum meritum requiritur, ut aut sit omnino æquale, aut prorsus indebitum, aut penitus nostrum, et nulla ratione præmiatoris.	471
ARTIC. II. — <i>An in homine possibile sit, ac detur meritum theologicum?</i>	474
I. — Plura dantur hominum opera, quæ simpliciter sunt bona et nullatenus peccata.....	474
II. — Datur opus bonum, quod ab homine ex gratia seu per gratiam operante factum, est meritum theologicum.....	476
III. — Datur meritum <i>de condigno</i> , et hujus meriti rationem quoad aliqua saltem præmia participant opera bona justorum.....	479
IV. — Datur meritum <i>de congruo</i> , et hujus tantum meriti rationem participant opera bona non justificatorum.....	481

	Pag.
ARTIC. III. — <i>Quodnam sit objectum meriti theologici?</i>	482
I. — Nemo ullatenus gratiam actualem primam, aut <i>condigne</i> gratiam secundam efficacem mereri potest : posteriorem tamen tam peccator, quam justus potest <i>congrue</i> mereri.	482
II. — Peccator <i>gratiam sanctificantem</i> non nisi congrue, justus gratiæ augmentum <i>condigne</i> mereri potest.....	483
III. — Justus nec <i>perseverantiam</i> , nec <i>reparationem</i> post lapsum mereri potest de condigno : potest tamen de congruo mereri <i>perseverantiam</i> , et cum aliqua probabilitate etiam <i>reparationem</i> post lapsum.	484
IV. — Justus potest de condigno mereri gloriam tum <i>essentialem</i> , tum <i>accidentalem</i> : idem probabilius dicendum est de <i>gloria prima</i> , et certo de gloria secunda, seu gloriæ augmento	487

RR. PATRUM SOCIETATIS JESU

THEOLOGIA

DOGMATICA

POLEMICA, SCHOLASTICA ET MORALIS

PRÆLECTIONIBUS PUBLICIS

IN ALMA UNIVERSITATE WIRCEBURGENSI

ACCOMMODATA

EDITIO TERTIA

LOCUPLETATA OPERA ET STUDIO PATRUM EJUSDEM SOCIETATIS

TOMUS OCTAVUS

DE VIRTUTIBUS THEOLOGICIS

DE VIRTUTIBUS CARDINALIBUS

~~PARISIIS~~

BERCHE ET TRALIN, EDITORES

69, VIA DE RENNES, 69

—
1880

CONSPECTUS TOMI OCTAVI.

TRACTATUS DE VIRTUTIBUS THEOLOGICIS.

DISPUTATIO I.

De virtutibus theologicis in genere.

CAPUT I. — DE ENTE, ACTU ET HABITU SUPERNATURALI.

	Pag.
ARTIC. I. — <i>Quid sit ens supernaturale?</i>	5
I. — Ens supernaturale, philosophice spectatum, est quod excedit omnes vires substantiæ limitatæ eujuscumque, hinc simpliciter indebitum naturæ.....	6
II. — Supernaturale, theologice spectatum, est ens naturæ simpliciter indebitum, quod ex intrinseca sua perfectione pertinet ad unionem cum Deo quidditative sumpto.....	7
QUÆRES : <i>An possibilis sit substantia supernaturalis?</i>	11
Repugnat creatura rationalis, cui ex intrinsecis naturæ principiis conaturaliter debita sit gratia sanctificans, lumen gloriæ et visio beatifica.....	11
ARTIC. II. — <i>An et unde actus salutaris entitative sint supernaturales?</i>	13
I. — Sunt entitative et quoad substantiam supernaturales.....	13
II. — Supernaturalitatem suam participant a principio effectivo supernaturali. QUÆRES : <i>An actus etiam universaliter et necessario desumant suam supernaturalitatem ab objecto?</i>	16
I. — Objectum materiale potest esse idem respectu actus tam supernaturalis quam naturalis, nec ab objecto materiali desumitur supernaturalitas.....	16
II. — Formale sub quo extrinsecum, seu cognitio proponens objectum tum materiale tum formale quod, aliud est respectu actus supernaturalis, quam respectu naturalis.....	16
III. — Idem potest esse objectum formale quod actus supernaturalis et naturalis; adeoque non distinguitur actus supernaturalis a naturali per respectum ad objectum formale quod : nec actus desumit universaliter et necessario suam supernaturalitatem ab objecto formali quod.....	17
ARTIC. III. — <i>Quid et quotplex sit habitus supernaturalis?</i>	21
I. — Habitus seu virtus supernaturalis est virtus per se infusa, dans simpliciter posse, et elevans potentiam ad connaturaliter eliciendos actus supernaturales.....	21
II. — Communiter dividitur in Theologicam et Moralem; accuratius tamen in Theologicam et non Theologicam.....	22

	Pag.
QUÆRES : <i>An facilitas relicta post frequentatos actus supernaturales virtutum supernaturalium, sit supernaturalis vel naturalis?</i>	22
I. — <i>Habitus ejusmodi nec est habitus prior supernaturalis factus intensior : nec habitus novus supernaturalis et per accidens infusus...</i>	23
II. — <i>Est naturalis ; quin tamen cum quibusdam debeat dici generatus ab actibus naturalibus, qui semper cum actibus supernaturalibus simul eliciantur</i>	24
CAPUT II. — DE VIRTUTIBUS SUPERNATURALIBUS THEOLOGICIS.	
ARTIC. I. — <i>Quid sit virtus Theologica?</i>	25
Est habitus virtutis per se infusus, immediate attingens Deum, tanquam objectum formale quod saltem inadæquatum.....	25
QUÆRES : <i>An de ratione virtutis Theologicæ sit, Deo adhærere super omnia?</i>	29
Est, ut adhæreat appetitative Deo super omnia repugnantia illi prædicato divino, quod est objectum formale quod actus theologiæ...	29
ARTIC. II. — <i>Quæ et quot sint virtutes Theologicæ?</i>	31
Fides, Spes, et Charitas sunt virtutes Theologicæ, inter se realiter distinctæ : nonnisi tres.....	31
QUÆRES : <i>Quæ sit fidei proprie huc pertinentis notio?</i>	34
Fides ad justificationem et salutem requisita debet esse assensus intellectus, libere elicitus et veritati revelatæ præstitus propter auctoritatem Dei revelantis.....	35
ARTIC. III. — <i>An dentur et existant virtutes Theologicæ?</i>	36
Certius est, quam ut sine temeritate negari possit.....	36
QUÆRES I. <i>An virtutes Theologicæ infundantur simul in justificatione?</i>	40
Fides ac spes nunquam infunduntur extra justificationem et seorsim a gratia sanctificante et charitate.....	41
QUÆRES II. <i>An et per quid augeantur virtutes Theologicæ?</i>	43
I. — <i>Eas augeri et intendi certum est ex fide</i>	43
II. — <i>Augentur illis actibus, quibus augetur gratia sanctificans</i>	43
QUÆRES III. <i>In quibusnam subjectis non manent virtutes Theologicæ?</i>	44
I. — <i>Charitas amittitur per quodvis peccatum mortale : fides vero et spes non per quodcumque, sed per mortale directe contrarium</i>	44
II. — <i>In beatis remanet charitas ; cessat autem fides ac spes</i>	45
III. — <i>In animabus purgantibus manent virtutes Theologicæ omnes : in damnatis autem nulla</i>	45

DISPUTATIO II.

De objecto fidei.

CAPUT I. — DE OBJECTO MATERIALI IN GENERE.

ARTIC. I. — <i>Quodnam in genere sit objectum materiale fidei?</i>	47
I. — <i>Omnis ac sola veritas a Deo revelata ; sive ea sit divina seu de Deo, ejus perfectionibus, aut decretis liberis, sive creata</i>	47
II. — <i>Fidei ad justificationem et salutem requisitæ objectum est quodcumque a Deo revelatum, etiam ad fidem historicam et miraculorum pertinens</i>	47

	Pag.
III. — Non specialis erga particularem hominem misericordia divina condonans illi peccata.....	47
ARTIC. II. — <i>An veritas formaliter implicite revelata, sit objectum materiale fidei?</i>	52
I. — Veritas formaliter contenta in aliqua propositione explicite revelata, est quoad se objectum materiale fidei et credibile.....	53
II. — Ad hoc requiritur, ut certitudine excludente prudentem formidinem certum sit, eam veritatem in explicite revelato formaliter contineri; nec sufficit, hoc tantum esse probabile.....	54
ARTIC. III. — <i>Veritas virtualiter solum ac mediate revelata non est objectum materiale fidei?</i>	62
Veritas virtualiter duntaxat et mediate in altero explicite revelato contenta, non est objectum materiale fidei.....	63

CAPUT II. — DE OBJECTO MATERIALI FIDEI IN SPECIE.

ARTIC. I. — <i>An objectum materiale fidei convenienter tradatur in symbolis fidei?</i>	69
I. — Triplex symbolum : Apostolicum, Patrum, Athanasianum.....	69
II. — In memoratis tribus symbolis convenienter traditur.....	69
QUÆRES I. <i>An Apostoli condiderint symbolum, quod dicitur Apostolicum?</i>	71
Ipsi Apostoli condiderunt.....	71
QUÆRES II. <i>An S. Athanasius auctor sit symboli, quod incipit : Quicumque vult salvus esse, etc</i>	74
Omnino probabiliter teneri potest, symbolum memoratum a S. Athanasio fuisse conditum.....	75
ARTIC. II. — <i>An Articuli fidei Catholicæ sint evidenter credibiles?</i>	78
I. — Sunt evidenter credibiles assensu firmissimo tanquam a Deo revelati, evidentia propria et simpliciter tali, seu excludente omnem formidinem etiam imprudentem.....	79
II. — Etiam comparative considerati ad alias sectas sunt simili ratione evidenter credibiles.....	80
ARTIC. III. — <i>An Articuli fidei Catholicæ sint etiam evidenter veri?</i>	85
Communiter loquendo non sunt evidenter veri seu evidentes in attestante; evidentia proprie tali excludente formidinem etiam imprudentem.....	86
ARTIC. IV. — <i>An Articuli fidei Catholicæ sint evidenter credendi?</i>	91
I. — Evidenter credendi sunt assensu firmissimo seu explicito seu implicito.....	92
II. — Distinctio Articulorum fidei in fundamentales et non fundamentales, ex sensu indifferentistarum facta, nullatenus est admittenda.....	92
III. — Ad salutem non sufficit, ut quis credat Articulos fundamentales, si interim aliorum satis propositorum unum non credat, sed neget vel discredat.....	93
QUÆRES : <i>An Articuli fidei successu temporis creverint?</i>	97
I. — Principales nunquam creverunt.....	97
II. — Minus principales ab Adamo usque ad Christum et Apostolos inclusive creverunt simpliciter.....	98
III. — Articuli fidei a tempore Christi et Apostolorum non creverunt simpliciter, sed tantum secundum quid.....	99
ARTIC. V. — <i>Quinam Articuli sint necessario credendi necessitate medii?</i>	102
I. — Articuli de Deo ut existente, et ut remuneratore explicite credendi..	102

	Pag.
II. — Articulus necessario credendus de Deo ut remuneratore, intelligitur de remuneratore supernaturali.....	103
<i>QUÆRES I. An etiam Articuli de Christo et SS. Trinitate necessario necessitate medii sint explicite credendi?.....</i>	106
I. — Videtur certum, fidem explicitam Christi quoad divinitatem, humanitatem et modum redemptionis, non fuisse medium necessarium in Veteri Testamento.....	107
II. — Probabilius videtur, in Veteri Testamento nequidem necessariam fuisse necessitate medii fidem explicitam in Christum ut Mediatorem inter Deum et homines.....	108
III. — Æque probabile saltem est, nec in Novo Testamento fidem explicitam de Christo esse medium necessarium ad justificationem, aut consecutionem salutis.....	110
<i>QUÆRES II. Quenam necessario credenda sint necessitate præcepti?....</i>	117
I. — Quoad speculabilia quilibet adultus ex gravi obligatione præcepti tenetur explicite nosse et credere omnes Articulos symboli Apostolorum, saltem quoad substantiam.....	117
II. — Quoad operabilia adultus quilibet similiter tenetur scire 1 ^o præcepta Decalogi: 2 ^o præcepta Ecclesiæ, saltem illa quæ quemvis concernunt: 3 ^o Sacramenta, saltem ea, quoad substantiam, quæ quis suscipere debet, qualia pro omnibus sunt Baptismus, Pœnitentia, Eucharistia: 4 ^o his adjungitur communiter notitia formandæ crucis, et orationis Dominicæ.....	118

CAPUT III. — DE OBJECTO FORMALI FIDEI.

ARTIC. I. — <i>Quodnam sit objectum formale fidei divinæ?.....</i>	118
I. — Auctoritas Dei est constitutive seu in recto objectum formale fidei divinæ.....	119
II. — Auctoritas Dei in loquendo est objectum formale fidei divinæ.....	121
<i>QUÆRES I. Per quanam prædicata formaliter constituatur Auctoritas Dei in loquendo?.....</i>	124
I. — Formaliter constituitur per sapientiam.....	124
II. — Idem præstat etiam veracitas.....	125
<i>QUÆRES II. An Auctoritas Dei, in sapientia et veracitate consistens, sufficiat pro quacumque locutione divina et fide Theologica?.....</i>	125
I. — Universim sufficiens est motivum fidei Theologicæ cujuscumque....	125
II. — Speciètim etiam sufficit tanquam motivum fidei Theologicæ circa revelationes decretorias.....	125
ARTIC. II. — <i>An et qualis locutio præter Auctoritatem Dei sit objectum formale fidei?.....</i>	126
I. — Locutio seu revelatio divina constitutive pertinet ad motivum fidei, et est ejusdem objectum formale parziale.....	127
II. — Locutio constitutive pertinens ad objectum formale divinæ fidei complectitur tam activam, quam passivam locutionem.....	131
<i>QUÆRES: An Revelatio privata pertineat ad objectum formale fidei Theologicæ?.....</i>	132
I. — Ad assensum fidei divinæ sufficit revelatio privata, sufficienter proposita, de quacumque materia.....	132
II. — Ad credendum fide Theologica non requiritur revelatio privata, seu singulis hominibus immediate a Deo facta.....	135

	Pag.
ARTIC. III. — <i>An Auctoritas et locutio divina etiam credatur in actu fidei de Mystério revelato?</i>	136
I. — <i>In actu fidei de Mystério revelato non affirmatur auctoritas et locutio divina ut lumine naturali nota; nec sufficit eam sic affirmari</i>	137
II. — <i>Exercite credi potest et debet</i>	138
ARTIC. IV. — <i>In quid ultimo resolvatur actus fidei?</i>	140
I. — <i>Fides creditive sumpta ultimo resolvitur in divinam auctoritatem et locutionem, exercite revelatam et per ipsum fidei actum creditam</i>	140
II. — <i>Affective sumpta ultimo resolvitur in illam honestatem objectivam, propter quam voluntas imperat assensum fidei</i>	140
III. — <i>Dispositive sumpta ultimo resolvitur in signa credibilitatis</i>	141
<i>QUÆRES : Quidnam Ecclesiæ auctoritati in resolutione fidei sit concedendum?</i>	141
I. — <i>Fides propriè ac creditive sumpta non resolvitur ultimato in auctoritatem Ecclesiæ</i>	142
II. — <i>Directive sumpta potest resolvi in auctoritatem Ecclesiæ, non tamen ultimato</i>	142
III. — <i>Resolutio fidei in auctoritatem Ecclesiæ, spectata præcise assensus fidei natura secundum se, non est absolute necessaria</i>	142

DISPUTATIO III.

De actu fidei.

CAPUT I. — DE ACTIBUS FIDEM PRÆCEDENTIBUS.

ARTIC. I. — <i>Quæ et quales cognitiones præviæ ad fidei actum requirantur?</i>	145
I. — <i>Requiritur et sufficit, ut iudicium speculativum actui fidei infusæ prævium sit moraliter certum</i>	145
II. — <i>Prærequiritur etiam iudicium practicum moraliter saltem certum : quin et hoc absolute loquendo sufficere potest</i>	146
ARTIC. II. — <i>Qualis debeat esse certitudo iudiciorum actum fidei præcedentium?</i>	147
I. — <i>Sufficit pro rudioribus respectiva</i>	149
II. — <i>Ut sufficiat, non requiritur discerniculum experimentale</i>	152
ARTIC. III. — <i>An præviæ ad actum fidei requiratur pia affectio?</i>	154
<i>Ad omnem actum fidei supernaturalis et infusæ requiritur pia affectio, seu voluntatis imperium immediatum, positivum et directum</i>	154
ARTIC. IV. — <i>An actus, fidem præcedentes, sint entitative supernaturales?</i>	156
I. — <i>Pia affectio seu voluntas credendi est entitative et quoad substantiam supernaturalis</i>	156
II. — <i>Judicium credibilitatis practicum, seu dictamen credenditatis est quoad substantiam supernaturale</i>	158

CAPUT II. — DE NATURA ACTUS FIDEL.

ARTIC. I. — <i>An actus fidei necessario sit verus?</i>	160
I. — <i>Deus falsum nunquam revelavit, nec absolute revelare potest : adeoque actus fidei est necessario verus ex parte objecti materialis</i>	161

	Pag.
II. — Actus fidei Theologicæ supernaturalis necessario requirit revelationem divinam actu existentem; adeoque est necessario verus etiam ex parte objecti formalis	162
ARTIC. II. — <i>An actus fidei supernaturalis sit certus?</i>	171
I. — Est certus certitudine infallibilitatis ac indubitabilitatis	171
II. — Actus fidei supernaturalis aliquo vero sensu est utraque certitudine certior cognitionibus naturalibus certis	172
<i>QUÆRES: In quonam stet excessus certitudinis fidei supra alias cognitiones naturales certas?</i>	175
I. — Excessus ille supra cognitiones moraliter vel physice certas est formalis, et stat in eo, quod actus fidei sit metaphysice infallibilis ..	175
II. — Supra cognitiones metaphysice certas est tantum radicalis, stans in eo, quod actus fidei ex sua intrinseca perfectione et ex pluribus principiis sit infallibilis	176
III. — Assensus fidei quoad certitudinem adhæsivam excedit excessu apprehensionis intellectualis omnes assensus naturales, dependentes a voluntate, si non sint ne quidem putatitæ assensus fidei divinæ ..	176
IV. — Quoad certitudinem adhæsivam non excedit assensus naturales metaphysice certos seu evidentes, et a voluntate independentes; quin excessus apprehensionis in fide supra hos assensus et impossibilis est, nec ad certitudinem fidei necessarius aut utilis	177
ARTIC. III. — <i>An et quomodo actus fidei supernaturalis sit obscurus?</i>	178
Ex natura sua et positive est obscurus	178
<i>QUÆRES I. An obscuritas actus fidei compatiatur evidentiam perfectam in attestante?</i>	181
Non compatiatur; seu actus fidei Theologicæ supernaturalis ex natura sua sic est obscurus, ut nequeat esse ex evidentia objecti sui formalis, vel niti revelatione et auctoritate divina, et utriusque connexionem cum veritate objecti evidenter cognitis	181
<i>QUÆRES II. An obscuritas fidei compatiatur evidentiam rei attestatæ?</i> ..	183
I. — Possunt in eodem intellectu circa eandem veritatem, v. g. circa unius Dei existentiam, simul stare actus fidei supernaturalis et scientiæ evidentiæ sive infusæ sive naturaliter acquisitæ	183
II. — Etiam idem realiter actus potest esse fides Theologica supernaturalis et scientia evidens, sive infusa sive naturaliter acquisita	184
CAPUT III. — DE QUIBUSDAM AFFECTIONIBUS ACTUS FIDEI.	
ARTIC. I. — <i>Qualis fides necessaria sit necessitate mediæ ad justificationem et salutem?</i>	185
I. — Fides ad salutem necessaria debet stricte sumi, nec sufficit fides late accepta	185
II. — Eadem fides debet esse formalis et actus reipsa elicitus, ita ut non sufficiat ejusmodi actus solum in voto	186
ARTIC. II. — <i>Quomodo opponatur fides infidelitati?</i>	192
I. — Discredens culpabiliter unum fidei articulum non potest simul credere alium fidei divina perfectæ et simpliciter tali	193
II. — Potest tamen simul credere alium assensu fidei objective divinæ imperfecto, probabiliter etiam supernaturali	194
<i>QUÆRES: Quis sensus sit censurarum Theologicarum?</i>	198

DISPUTATIO IV.

De spe.

CAPUT I. — DE NATURA ET OBJECTO SPEI.

	Pag.
ARTIC. I. — <i>Quænam sit natura et notio spei Theologicæ?</i>	201
I. — <i>Actus spei Theologicæ est desiderium efficax et fiduciale boni ardui ut a Deo obtinendi</i>	202
II. — <i>Habitus spei Theologicæ est virtus per se infusa disponens et elevans potentiam ad actus spei supernaturales</i>	202
ARTIC. II. — <i>Quodnam sit materiale objectum spei?</i>	203
I. — <i>Primarium ut quod spei Theologicæ est non tantum beatitudo objectiva, sed et formalis</i>	203
II. — <i>Secundarium sunt bona supernaturalia omnia beatitudini subordinata; imo et bona naturalia ac temporalia, quantum hæc ad consequendam beatitudinem conducunt</i>	204
III. — <i>Utrumque objectum etiam determinate sperandum est</i>	204
ARTIC. III. — <i>Quodnam sit objectum formale spei Theologicæ?</i>	208
I. — <i>Prout hæc dicit formalitatem desiderii, est bonitas Dei respectiva</i> ...	209
II. — <i>Prout hæc dicit formalitatem erectionis animi, est virtus Dei auxiliatrix</i>	209
III. — <i>Prout dicit fiduciam, est fidelitas Dei in promissis, vel omnipotentia ac misericordia Dei per promissionem obligata</i>	209

CAPUT II. — DE PROPRIETATIBUS ET AFFECTIONIBUS SPEI.

ARTIC. I. — <i>An actus spei Theologicæ sit summe certus?</i>	215
I. — <i>Quantum ex parte Dei est summe certus seu infrustrabilis, et summe firmus seu excludens omnem timorem</i>	215
II. — <i>Quantum ex parte nostra, et prout involvit absolutam expectationem beatitudinis, seclusa speciali revelatione divina, nec est summe certus vel participative infrustrabilis, nec summe firmus vel excludens timorem</i>	216
ARTIC. II. — <i>An actus spei Theologicæ sit honestus et licitus?</i>	220
I. — <i>Licitum est operari opus bonum intuitu mercedis æternæ</i>	220
II. — <i>Desiderium beatitudinis, seu amor concupiscentiæ, quo Deum ut summum nostri bonum prosequimur, est honestus et licitus</i>	224
<i>QUÆRES: An timor servilis sit honestus ac licitus?</i>	225
<i>Timor simpliciter servilis est honestus et licitus</i>	226
ARTIC. III. — <i>Non datur in hac vita perfectionis status, in quo actus spei Theologicæ non sit necessarius, aut locum non habeat?</i>	232
<i>Non datur perfectionis status, in quo actus spei theologicæ locum non habeat, aut non necessarius sit</i>	234

DISPUTATIO V.

De charitate.

CAPUT I. — DE NATURA ET OBJECTO CHARITATIS.

	Pag.
ARTIC. I. — <i>Quænam sit notio et natura charitatis Theologicæ?</i>	239
I. — Charitas actualis est amor, quo Deum propter se, et cætera propter Deum diligimus.....	240
II. — Actualis perfecta non est amor simplicis benevolentiae, sed amicitiae.	240
III. — Habitualis est virtus per se infusa, disponens et elevans voluntatem ad actus charitatis proxime descriptos eliciendos.....	240
ARTIC. II. — <i>Quodnam sit objectum materiale charitatis Theologicæ?</i>	241
I. — Deus et proximus: ille quidem primum; iste vero secundarium..	242
II. — Nomine proximi hic intelligitur omnis creatura rationalis re aut spe beata.....	242
III. — Homo quilibet etiam relate ad se ipsum pertinet ad objectum secundarium charitatis.....	243
ARTIC. III. — <i>Quodnam sit objectum formale charitatis Theologicæ?</i>	244
I. — Bonitas Dei absoluta.....	244
II. — Etiam bonitas absoluta singillatim sumpta, seu quælibet perfectio divina seorsim accepta, est sufficiens objectum formale charitatis theologicæ.....	244

CAPUT II. — DE NECESSITATE CHARITATIS.

ARTIC. I. — <i>An omnis actus humanus, ne peccatum sit, debeat esse ex charitate elicitus?</i>	247
I. — Amor Dei, ex quo necessario ortum volunt Novatores omnem actum humanum, ne peccaminosus sit, secundum Jansenium videtur quidem intelligi charitas proprie dicta, non tamen perfecta; secundum Baium perfecta sed non habitualis; secundum Quesnellum autem perfecta simul et habitualis vel dominans et plene justificans....	248
II. — Ne actus humanus sit peccaminosus, non requiritur, ut prodeat ex charitate proprie dicta quamvis imperfecta, multo autem minus ex perfecta sive actuali sive habituali.....	250
ARTIC. II. — <i>An omnis actus humanus, ne sit malus, debeat saltem esse a charitate imperatus?</i>	255
I. — Non requiritur, ut a charitate imperetur.....	256
II. — Auctores Catholici, imperium charitatis ad quemlibet actum deliberatum a peccato immunem postulantes, non satis a Novatoribus se distinguere videntur.....	259
ARTIC. III. — <i>An actus humanus, ut sit meritorius, debeat esse vel elicitus vel imperatus a charitate?</i>	268
I. — Ut actus supernaturalis hominis justus sit condignè meritorius præmii substantialis gloriæ, non requiritur, ut sit a charitate elicitus.....	269
II. — Neque requiritur, ut ejusmodi actus sit a charitate imperatus, seu actuali aut virtuali relatione ad Deum propter se dilectum directus.	270

APPENDIX.

DE VIRTUTIBUS CARDINALIBUS.

PROCEMIUM. — Brevis explicatio et divisio virtutum.....	Pag. 277
---	-------------

LIBER PRIMUS.

De prudentia.

CAPUT I. — DE PRUDENTIA IN SE SPECTATA.

DUBITATIO I. — Quid sit prudentia	281
— II. — Quomodo prudentia ab aliis virtutibus distinguatur.....	285
— III. — Quænam sint functiones prudentiæ.....	286
— IV. — Utrum prudentia pendeat a virtutibus moralibus, et quomodo..	290

CAPUT II. — DE PARTIBUS PRUDENTIÆ ET VITIIS OPPOSITIS.

DUBITATIO I. — Quæ sint partes subjectæ prudentiæ, id est, in quas species dividatur.....	292
— II. — Quænam sint partes integrantes prudentiæ.....	294
— III. — Quæ sint partes potentiales prudentiæ.....	295
— IV. — Quot et quibus modis peccetur contra prudentiam.....	297

LIBER SECUNDUS.

De fortitudine.

CAPUT I. — DE FORTITUDINE SECUNDUM SE ET EJUS FUNCTIONIBUS.

DUBITATIO I. — Quid fortitudo, et quæ illius officia	305
— II. — Utrum martyrismus sit opus fortitudinis.....	308
— III. — Quænam ad martyrismus requirantur.....	311
— IV. — Quænam dispositio in peccatore sit necessaria, ut martyrismus ei prosit ad salutem.....	318
— V. — Quam vim habeat martyrismus, et quando conferat suum effectum.....	325
— VI. — Quæ vitia opponantur fortitudini, et quale in his peccatum...	327

CAPUT II. — DE VIRTUTIBUS FORTITUDINI CONNEXIS, ET VITIIS OPPOSITIS.

DUBITATIO I. — Quæ sint partes fortitudinis.....	330
— II. — Quid sit magnanimitas, et qui ejus actus.....	332
— III. — Quæ vitia magnanimitati adversentur.....	334
— IV. — Quid magnificentia, et quod vitium ei adversetur.....	338
— V. — Quid patientia et longanimitas, et de illius gradibus.....	341
— IV. — De perseverantia et constantia, vitiisque oppositis.....	343

LIBER TERTIUS.

De temperantia.

CAPUT I. — DE TEMPERANTIA EJUSQUE PARTIBUS IN GENERE.

	Pag.
DUBITATIO I. — Quid sit temperantia, et quod ejus officium.....	347
— II. — Quæ sit regula temperantiæ statuenda.....	349
— III. — Quæ vitia temperantiæ in genere adversentur.....	351
— IV. — Quæ sint partes temperantiæ.....	352

CAPUT II. — DE SPECIEBUS TEMPERANTIÆ, ABSTINENTIA, SOBRIETATE,
CASTITATE, PUDICITIA.

DUBITATIO I. — Quid sit abstinencia.....	354
— II. — Quid sobrietas, et quod ejus officium.....	355
— III. — Quid castitas, et in quibus rebus versetur.....	357
— IV. — Quid sit virginitas.....	358
— V. — Utrum virginitas sit præstantior matrimonio.....	360

CAPUT III. — DE GULA, EBRIETATE ET LUXURIA.

DUBITATIO I. — Quid gula, et quale peccatum.....	368
— II. — Quid ebrietas, et quale peccatum.....	371
— III. — Quid luxuria, et quale peccatum.....	379
— IV. — Quæ sint luxuriæ species.....	382
— V. — Utrum fornicatio sit peccatum mortiferum.....	384

CAPUT IV. — DE PARTIBUS TEMPERANTIÆ POTENTIALIBUS, CONTINENTIA,
MANSUETUDINE, CLEMENTIA, MODESTIA, ET VITIIS OPPOSITIS.

DUBITATIO I. — Quid sit continentia.....	388
— II. — Quid sit incontinentia, et quale peccatum.....	390
— III. — De mansuetudine.....	392
— IV. — De ira et iracundia.....	393
— V. — De clementia, et crudelitate.....	398
— VI. — Quid modestia, et quæ ejus species.....	401
— VII. — Quid sit humilitas, et quod ejus officium.....	402
— VIII. — Quid sit superbia, et quomodo ab aliis vitiis distinguatur. Item de nimia sui abiectione.....	406
— IX. — De speciebus superbiæ, et quale peccatum sit superbia.....	410
— X. — De studiositate et curiositate.....	412
— XI. — De modestia in motibus externis.....	416
— XII. — De eutrapelia.....	419

RR. PATRUM SOCIETATIS JESU

THEOLOGIA

DOGMATICA

POLEMICA, SCHOLASTICA ET MORALIS

PRÆLECTIONIBUS PUBLICIS

IN ALMA UNIVERSITATE WIRCEBURGENS

ACCOMMODATA

EDITIO TERTIA

LOCUPLETATA OPERA ET STUDIO PATRUM EJUSDEM SOCIETATIS

TOMUS NONUS

DE SACRAMENTIS IN GENERE

DE BAPTISMO. CONFIRMATIONE ET EUCHARISTIA

QUIBUS ACCEDIT DIGRESSIO THEOLOGICO-CRITICA DE OPERIBUS S. DIONYSII

~~PARISIIS~~

BERCHE ET TRALIN, EDITORES

69, VIA DE RENNES, 69

—
1880

CONSPECTUS TOMI NONI.

TRACTATUS DE SACRAMENTIS IN GENERE.

Decretum Concilii Florentini, et canones Concilii Tridentini de Sacramentis generatim.....	4
--	---

DISSERTATIO I.

De Sacramentorum novæ legis existentia et quidditate.

CAPUT I. — DE SACRAMENTORUM NOVÆ LEGIS ESSENTIA ET EXISTENTIA.

ARTIC. I. — <i>Quid sit sacramentum?</i>	9
Sacramentum in genere est signum sensibile, sacrum, a Deo permanenter institutum ad significandam gratiam, et conferendam sanctitatem illud rite suscipienti.....	10
ARTIC. II. — <i>An et quot novæ Legis sacramenta sint?</i>	17
I. — Habet et Lex nova sacramenta sua, eaque numero septem, nec plura, nec pauciora, videlicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem et Matrimonium....	18
II. — Sacramenta novæ Legis et quoad substantiam, et quoad numerum perquam convenienter instituta sunt.....	20
ARTIC. III. — <i>Quis auctor et institutor sacramentorum novæ Legis, et quæ eorum tum ad se invicem, tum ad subjectum comparatio?</i>	27
I. — Omnia et singula novæ Legis sacramenta Christus immediate et per seipsum instituit.....	27
II. — Sacramenta novæ Legis non sunt omnino paria dignitate et necessitate.	29
III. — Comparative ad subjectum sacramenta novæ Legis alia dicuntur <i>sacramenta mortuorum</i> , alia <i>vivorum</i>	30

CAPUT II. — DE SACRAMENTORUM NOVÆ LEGIS CAUSALITATE ET EFFECTU.

ARTIC. I. — <i>An sacramenta novæ Legis ex se, sive ex opere operato conferant gratiam omnibus obicem non ponentibus?</i>	31
Omnia sacramenta novæ Legis ex se, sive ex opere operato conferunt gratiam omnibus obicem non ponentibus.....	32

	Pag.
ARTIC. II. — <i>Quomodo sacramenta novæ Legis causent gratiam, physicè, an moraliter?</i>	41
I. — Quid sit de eo, utrum sacramenta elevari a Deo possint ad producendam physicè gratiam, verosimilius est, ea de facto esse causas instrumentales tantum morales, non physicas gratiæ.....	42
II. — Vis causandi gratiam moraliter in sacramentis est specialis eorum dignitas et excellentia, quæ potest movere Deum ad conferendam infallibiliter gratiam.....	46
ARTIC. III. — <i>An et antiqua sacramenta causarint gratiam ex opere operato?</i> ..	49
I. — Nec remedium Legis naturæ, nec circumcisio, nec ullum aliud sacramentorum veterum contulit gratiam ex opere operato.....	49
II. — Remedium Legis naturæ non nisi mera conditio erat, qua posita Deus solus vi promissionis suæ et intuitu meritorum Christi conferebat parvulis gratiam deletivam peccati originalis, citra recipientis et ministrantis meritum, ac proinde ne quidem ex opere operantis hoc remedium parvulis gratiam contulit.....	53
III. — Etiam circumcisio ad summum conditio fuit, quam Deus poni volebat ad hoc, ut gratiam peccati originalis deletivam ipse parvulis masculis conferret.....	54
ARTIC. IV. — <i>Quid sit gratia sacramentalis?</i>	55
I. — Singula sacramenta præter gratiam sanctificantem specialia conferunt auxilia gratiæ, sive gratias excitantes peculiares, diversas pro diversitate finis, ad quem obtinendum singula sacramenta instituta sunt.....	55
II. — Gratia sacramentalis habitualis non differt entitative et intrinsece a non sacramentali, multo minus dicitur habitus speciales, a gratia sanctificante communi, et virtutibus cum hac infundi solitis realiter distinctos.....	55
ARTIC. V. — <i>Quam gratiam causent sacramenta novæ Legis? præsertim an sacramenta vivorum possint causare gratiam primam per accidens?</i> ..	58
Sacramenta vivorum per accidens causare possunt gratiam primam..	58
ARTIC. VI. — <i>Quantam gratiam novæ Legis sacramenta causent? an æqualem æqualiter, inæqualem inæqualiter dispositis?</i>	63
I. — Sacramenta ejusdem speciei conferunt ex opere operato æqualem gratiam æqualiter dispositis; inæqualem dispositis inæqualiter.....	63
II. — Dispositio illa, cui sacramentalem gratiam commensurat Deus, maxime actualis est, sita in actibus charitatis, spei, pœnitentiæ, etc., quibus se homo ad recipiendum devotius sacramentum disponit.....	64
ARTIC. VII. — <i>An sacramenta fide suscepta sublati obice reviviscant, gratiamque et quam producant?</i>	66
I. — Sacramentum Baptismi cum fictione sive materiali sive formali susceptum, remoto per subsequentem dispositionem obice, reviviscit...	66
II. — Probabilius etiam est, sacramenta Confirmationis, Ordinis, imo Matrimonii et Extremæ Unctionis fide suscepta, recedente fictione reviviscere.....	68
ARTIC. VIII. — <i>An et quænam sacramenta imprimant characterem, quæque hujus natura?</i>	73
I. — Datur character sacramentalis; isque per tria duntaxat sacramenta imprimitur, Baptismum, Confirmationem et Ordinem.....	74
II. — Character sacramentalis non est pura relatio rationis; nec realis; sed quid reale et absolutum est.....	76

DISSERTATIO II.

De Sacramentorum novæ legis causis intrinsicis et extrinsecis, et subjecto.

CAPUT I. — DE SACRAMENTORUM NOVÆ LEGIS CAUSIS INTRINSECIS, SIVE MATERIA ET FORMA.

	Pag.
ARTIC. I. — <i>An omnia sacramenta novæ Legis consent rebus ut materia, et verbis ut forma?</i>	82
Omnia novæ Legis sacramenta constant ex rebus et verbis, et quidem cœu materia et forma, ac ut intrinsicis et essentialibus.....	82
ARTIC. II. — <i>Utrum verba sacramentorum sint promissoria et concionatoria, an consecratoria?</i>	86
I. — Ad nullius sacramenti collationem tanquam pars essentialis præmitti vel adhiberi concio debet, quæ sit divinarum promissionum, tum quarumvis, tum de sacramentorum institutione vel effectu explicatio.....	87
II. — Verba sacramentorum, quibus forma constat, sunt vere consecratoria, sic, ut consecrent, et sanctificent elementum vel rem, ac etiam efficiant id, quod significant, sive gratiam.....	88
ARTIC. III. — <i>An materiæ et formæ sacramentorum omnium novæ Legis sint a Christo determinatæ, et quomodo?</i>	91
I. — Christus aliquo modo determinavit sacramentorum omnium materiam et formam	91
II. — Non tamen determinavit sacramentorum omnium materias et formas eodem modo, sed alias magis specificæ, alias magis genericæ.....	91
III. — Etsi Ecclesia possit determinare, mutare accidentales quosdam sacramentorum ritus; nequit tamen immutare eorum materias et formas quoad substantiam, sive sub ea ratione, sub qua eas Christus instituit.....	93

CAPUT II. — DE CAUSA SACRAMENTORUM NOVÆ LEGIS EFFICIENTE MINISTERIALI, SIVE MINISTRO.

ARTIC. I. — <i>Quis sacramentorum novæ Legis minister sit?</i>	96
I. — Solus homo, ac quidem viator de lege Dei ordinaria, non vero angelus, sive bonus sive malus, nec anima separata a corpore minister sacramentorum est.....	96
II. — Non tamen quilibet viator homo est minister sacramenti cujuslibet..	98
ARTIC. II. — <i>An ad sacramenti valorem requiratur fides ministri?</i>	99
I. — Origo controversiæ rebaptizantium.....	100
II. — Gesta S. Stephani cum legatis Cypriani, et episcopis afris, tum Firmiliano et huic adhærentibus episcopis orientalibus	100
III. — Gesta a S. Cypriano et Firmiliano post Stephani Papæ responsum...	102
IV. — Utrum tandem Stephanus Papa in Cyprianum et Firmilianum excommunicationis tulerit sententiam?.....	102
V. — An S. Cyprianus, eique adhærentes Episcopi controversiam hanc putarint pertinere ad fidem?.....	104
VI. — Quis controversiæ exitus? An Cyprianus ante mortem, alique errorem deposuerint?.....	106
VII. — Asseritur dogma catholicum.....	107
Ad valorem sacramenti fides ministri non est necessaria.....	107

	Pag.
ARTIC. III. — <i>An ad valorem sacramenti saltem requiratur in ministro probitas?</i>	116
In ministro ad sacramenti valorem probitas, h. e. sanctitas, vel status gratiæ non requiritur.....	117
ARTIC. IV. — <i>Quid requiratur in ministro, ut sacramentum ministret licite?...</i>	119
I. — Minister ex officio talis, sive specialiter consecratus et deputatus, per se loquendo peccat mortaliter, sacramentum in statu peccati mortalis conficiens.....	120
II. — Probabilius est, non peccare graviter ministrum, qui in statu peccati Eucharistiam solummodo distribuit.....	121
III. — Per se loquendo, citra peccatum grave ex parte ministri sacramentum indigno ministrari non potest.....	121
ARTIC. V. — <i>Utrum in ministro ad sacramenti valorem aliqua necessaria sit intentio?.....</i>	123
Ad valorem sacramenti necessaria est in ministro intentio perficiendi sacramentum, sive faciendi quod facit Ecclesia.....	124
ARTIC. VI. — <i>Quæ intentio ex parte ministri requiratur et sufficiat ad valorem sacramenti?.....</i>	130
I. — Non est necessarium ad valorem sacramenti, ut minister intendat explicite conferre sacramenti effectum, sive gratiam; nec ut sic intendat efficere rem in se absolute sacram. seu sacramentum; nec ut intendat facere, quod facit Ecclesia Romana; sed horum intentio implicita sufficit, contenta in hac generali explicita, faciendi id, quod facit vera Ecclesia, vel quod novit ut sacrum fieri in Ecclesia.....	130
II. — Ad valorem sacramenti sola intentio externa non sufficit, sed seria interna necessaria est.....	131
ARTIC. VII. — <i>Qualis interna intentio ad veritatem sacramenti sit, vel non sit sufficiens?.....</i>	138
I. — Ad valorem sacramenti nec intentio interpretativa, nec pure habitualis, nec indirecta sufficiens est.....	138
II. — Intentio actualis sufficientissima est, et optima; non tamen absolute necessaria; sed etiam intentio virtualis omnino sufficiens est.....	139
ARTIC. VIII. — <i>Utrum intentio ministri absoluta esse debeat, vel an etiam aliquando conditionata sufficiat?.....</i>	143
Non sufficit ad valorem sacramenti intentio stricte conditionata, scilicet sub conditione de futuro, uno excepto matrimonio.....	143

CAPUT III. — DE SUBJECTO SACRAMENTORUM.

ARTIC. I. — <i>Quid requiratur ex parte subjecti, ut sacramentum recipiat valide?</i>	145
I. — In adultis ad suscipiendum sacramentum valide requiritur, et sufficit, positiva aliqua voluntas et intentio illud suscipiendi; nec sufficit sola negatio voluntatis contrariæ, excepto sacramento Eucharistiæ et Pœnitentiæ.....	145
II. — Hæc tamen intentio sive voluntas ad validam sacramenti susceptionem requisita, non est necessario actualis, vel virtualis; sed sufficit habitualis, quæ fundatur in voluntate aliqua priori non retractata, ratione cujus susceptio sacramenti moraliter adhuc censeatur voluntaria.....	146
III. — Non tamen in suscipiente fides requiritur ad valorem sacramenti, excepto sacramento Pœnitentiæ.....	149

	Pag.
ARTIC. II. — <i>Quid requiratur ex parte subjecti, ut suscipiat sacramentum fructuose?</i>	150
I. — Ut sacramentum Baptismi conferat gratiam adulto qui præter peccatum originale habet peccatum mortale personale, præter actus fidei et spei necessario etiam requiritur actus doloris, qui tamen non est necessario contritio perfecta.....	150
II. — Ut obtineatur effectus sacramenti Pœnitentiæ, in peccatore requiritur 1º dolor supernaturalis de omni peccato mortali commisso, cum proposito non peccandi de cætero; 2º integra peccatorum gravium confessio, saltem in voto.....	151
III. — Sacramenta vivorum per se ad fructuosam sui receptionem in suscipiente statum gratiæ præquirunt : secus sacramenta mortuorum.....	151

TRACTATUS DE SACRAMENTIS TRIBUS PRIORIBUS

DE BAPTISMO, CONFIRMATIONE ET EUCHARISTIA.

DISSERTATIO I.

De sacramento Baptismi.

Decretum Concilii Florentini ad instructionem Armenorum.....	155
Canones Concilii Tridentini de Baptismo.....	156

CAPUT I. — DE ESSENTIA BAPTISMI, INSTITUTIONE, MATERIA AC FORMA.

ARTIC. I. — <i>Quid sit Baptismus? quando a Christo institutus?</i>	158
I. — Sacramentum Baptismi spectatum physice recte definitur : <i>Ablutio corporis sub præscripta verborum forma</i> . Sumptum metaphysice vero : <i>Sacramentum regenerationis</i> , sive institutum ad fidelium regenerationem spirituales.....	158
II. — Christus Baptismum ante passionem suam instituit.....	160
III. — Quo tempore Christus instituerit Baptismum, controversum est : probabilius tamen non instituit Baptismum antequam ipse baptizaretur a Joanne, nec quando ab eodem baptizabatur in Jordane, nec in colloquio cum Nicodemo; sed quando ipse Apostolos et discipulos ad prædicandum et baptizandum misit.....	161
ARTIC. II. — <i>De materia remota Baptismi?</i>	166
Materia remota Baptismi, eaque necessaria absolute, sola aqua naturalis seu elementaris est.....	166
ARTIC. III. — <i>De materia proxima Baptismi?</i>	170
I. — Ritus immersionis non est necessarius necessitate sacramenti; sed valet Baptismus collatus sive per immersionem, sive per affusionem, sive per aspersionem.....	171
II. — Nec est de necessitate sacramenti trina sive immersio, sive affusio, sive aspersio; sed unica sufficit.....	172

	Pag.
ARTIC. IV. — <i>De forma Baptismi. Quæ verba in hac essentialia sint? et utrum necessaria sit distincta personarum SS. Trinitatis expressio?.....</i>	175
I. — Ad valorem sacramenti requiritur, ut in forma exprimaturs actus Baptismi; proinde non satis est dicere, <i>in nomine Patris</i> , etc., sed verba hæc, <i>te baptizo</i> , aut <i>baptizatur</i> , vel æquivalentia de essentia formæ sunt.....	177
II. — De essentia formæ est, proinde de necessitate sacramenti, distincta trium personarum SS. Trinitatis expressio, ut nec valeat, nec valuerit unquam aliis sub verbis, etiam Christi nomine Baptismus collatus.....	177

CAPUT II. — DE NECESSITATE BAPTISMI.

ARTIC. I. — <i>An et quomodo Baptismus aquæ sit hominibus singulis, etiam fidelium liberis, necessarius ad salutem?.....</i>	183
I. — Secluso casu martyrii, Baptismus aquæ est omnibus ad salutem necessarius necessitate mediæ; adultis quidem in re, vel in voto, si in re suscipi non possit; infantibus vero in re.....	185
II. — Adultis Baptismus insuper necessarius est necessitate præcepti.....	186
ARTIC. II. — <i>An Baptismus aquæ suppleri possit per Baptismum flaminis?.....</i>	191
Baptismus flaminis, sive perfecta in Deum charitas, perfectave contritio, vices Baptismi aquæ in adultis supplet quoad effectum ejus principalem, gratiam peccatorum remissivam.....	194
ARTIC. III. — <i>An et quomodo Baptismus sanguinis, sive martyrium, suppleat vices Baptismi aquæ?.....</i>	195
I. — Martyrium supplet vices Baptismi aquæ in infantibus et in adultis, tam quoad remissionem omnis culpæ, quam penæ.....	196
II. — Martyrium supplet Baptismum aquæ, quoad remissionem culpæ omnis et penæ quasi ex opere operato.....	197
III. — In adultis ad obtinendum martyrii effectum necessario debita requiritur dispositio.....	197
IV. — Probabilius est per se, et speculative loquendo, Baptismum sanguinis, sive martyrium, vim justificandi adultos habere independenter ab actu charitatis vel contritionis perfectæ, idque ex privilegio singulari ac velut ex opere operato.....	198
ARTIC. IV. — <i>An ex lege aliqua ordinaria, vel clementia aliqua speciali, suppleat Deus defectum Baptismi in parvulis ob parentum vota, vel fidem?.....</i>	201
De facto, sive in præsentia providentia, Deus nec ex lege aliqua ordinaria, nec ex peculiari clementia ob parentum vota, vel fidem, in parvulis supplere defectum Baptismi, secluso martyrio, dici potest.....	201

CAPUT III. — DE BAPTISMI MINISTRO, SUBJECTO, EFFECTIBUS.

ARTIC. I. — <i>Quis sit minister Baptismi?.....</i>	205
I. — Minister solemnitatis ordinarius et primus est episcopus; secundus post hunc et velut minus principalis omnis sacerdos; tertius diaconus, sed non nisi extraordinarius.....	206
II. — Minister necessitatis omnis homo viator est; 1º laicus fidelis, 2º et sive vir sive femina; 3º hæreticus et schismaticus; 4º imo infidelis et Judæus; ut proin, adhibitis essentialibus, et valide et licite baptizare queant.....	207

	Pag.
ARTIC. II. — <i>Quodnam Baptismi subjectum sit?</i>	214
Infantes non modo capaces Baptismi sunt, sed et eos baptizari expedit, ac necesse est.	214
ARTIC. III. — <i>An pueri Judæorum, aliorumque infidelium licite baptizentur non consentientibus parentibus?</i>	219
Illicitus est talis Baptismus.	220
ARTIC. IV. — <i>Quinam Baptismi effectus sint? quæ proprietates?</i>	224
I. — Veri effectus Baptismi recensentur.	225
II. — Proprietates Baptismi sunt 1 ^o necessitas ejusdem, 2 ^o unitas, 3 ^o initerabilitas	227

DISSERTATIO II.

De sacramento Confirmationis.

Decretum Concilii Florentini de Confirmatione pro Armenis.	229
Canones Concilii Tridentini de Confirmatione.	230

CAPUT I. — DE SACRAMENTI CONFIRMATIONIS EXISTENTIA, MATERIA ET FORMA.

ARTIC. I. — <i>Utrum Confirmatio sit verum ac proprie dictum novæ Legis sacramentum?</i>	231
Confirmatio est verum ac proprie dictum novæ Legis sacramentum. .	231
ARTIC. II. — <i>Quæ sit sacramenti Confirmationis materia?</i>	239
Materia essentialis Confirmationis est 1 ^o chrismatio; 2 ^o impositio manus; 3 ^o eaque chrismationi annexa; sic ut ex duabus his partialibus constituatur una adæquata materia.	240
ARTIC. III. — <i>Qualis chrismatio sit ad Confirmationem, et quomodo necessaria?</i> .	249
I. — Momenta sententiæ negantis balsamum, necessitate sacramenti, oleo miscendum esse.	250
II. — Momenta sententiæ affirmantis.	252
ARTIC. IV. — <i>Utrum chrisma necessario debeat esse benedictum ab episcopo? An chrismatio necessario facienda in fronte?</i>	254
I. — Chrisma benedictum esse debet; et quidem jure saltem ordinario, ab Episcopo; idque necessario, necessitate ad minus præcepti.	254
II. — Unctio in fronte fieri debet; ac quidem ad modum crucis.	256
III. — Probabilius est, utrumque, unctionem <i>in fronte</i> , ac in modum <i>crucis</i> , esse de necessitate sacramenti.	257
ARTIC. V. — <i>Quenam sacramenti Confirmationis forma sit?</i>	261
I. — Oratio respondens præviæ extensioni manus super confirmandos nullo modo ad formam essentialem pertinet.	262
II. — Forma Confirmationis sunt apud Latinos tantum verba, quæ unctioni respondent, hæc vel æquivalentia: <i>Signo te signo crucis, et confirmo te chrismate salutis, in nomine Patris, etc.</i> Apud Græcos: <i>Signaculum doni Spiritus sancti</i>	262

CAPUT II. — DE MINISTRO, SUBJECTO, PROPRIETATIBUS CONFIRMATIONIS.		Pag.
ARTIC. I. — <i>Quis minister Confirmationis ordinarius?</i>		266
Minister Confirmationis est solus Episcopus		266
ARTIC. II. — <i>Utrum sacerdos simplex possit esse minister Confirmationis extraordinarius?</i>		273
Polest sacerdos simplex ex dispensatione Sedis Apostolicæ administrare sacramentum Confirmationis; proinde hujus esse extraordinarius minister		273
ARTIC. III. — <i>Quodnam subjectum? quæ necessitas? proprietates et effectus Confirmationis?</i>		280
I. — Subjectum Confirmationis est omnis et solus homo baptizatus		280
II. — Confirmatio non est necessaria necessitate absoluta, vel mediæ		281
III. — Effectus Confirmationis principalis est augmentum gratiæ sanctificantis, qua in perfectione christiana perficimur, cum jure ad auxilia specialia ad fortiter profitendam fidem		282
IV. — Alter hujus sacramenti effectus est character		282

DISSERTATIO III.

De augustissimo Eucharistiæ sacramento.

Decretum Concilii Florentini de Eucharistia pro Armenis	289
Canones Concilii Tridentini de sacrosancto Eucharistiæ sacramento	290
Canones ejusdem Concilii de communione sub utraque specie et parvulorum ...	291
Canones ejusdem Concilii de sacrificio Missæ	292

CAPUT I. — DE EUCHARISTIÆ INSTITUTIONE.

ARTIC. I. — <i>Prænotanda ad præsentem controversiam</i>	294
ARTIC. II. — <i>Qua die Christus Eucharistiam instituerit?</i>	296
I. — Pascha ex præscripto legis a Judæis celebrari debuit mensis luna decima quarta, eaque exeunte, sive ad vesperam ejus secundam, quæ erat initium decimæ quintæ, et primæ azymorum	297
II. — Christus ultimo vitæ suæ anno vere celebravit pascha judaicum? nec solummodo cœnam communem habuit, in qua Eucharistiam instituit.	299
III. — Judæi anno Christi morientis pascha legale non transtulerunt in lunam decimam quintam; nec eo tempore apud Judæos duplex neomenia in usu fuit; nec subsistit systema de duplici paschate Judæorum et Galilæorum	300
IV. — Christus non anticipavit ultimum pascha, ut schismatici Græci volunt; sed hoc celebravit, et proinde Eucharistiam instituit luna decima quarta exeunte, h. e. feria quinta ad hujus vesperam	301

CAPUT II. — DE VERITATE EUCHARISTIÆ, SIVE REALI CHRISTI IN EADEM PRÆSENTIA.

ARTIC. I. — <i>An ex cap. 6. Joannis recte probatur Christi in Eucharistia realis præsentia?</i>	310
Ex cap. 6. Joannis a vers. 52 realem Christi in Eucharistia præsentiam invicte inferunt, et probant Catholici	312

	Pag.
ARTIC. II. — <i>An realis substantialis præsentia corporis et sanguinis in Eucharistia probetur efficaciter ex verbis institutionis?</i>	318
Verba Christi : <i>Hoc est corpus meum : Hic est sanguis meus</i> , in sensu proprio ac naturali debent intelligi; ut proinde ex iis efficaciter et invicte probetur realis ac substantialis præsentia corporis et sanguinis Christi in Eucharistia	318
ARTIC. III. — <i>An ex non interrupta traditione habeatur realis corporis et sanguinis Christi in Eucharistia præsentia?</i>	327
Dogma catholicum de reali Christi in Eucharistia præsentia invicte ex SS. Patrum omnis ævi consensu elucet.....	327
ARTIC. IV. — <i>An et quomodo realis Christi in Eucharistia præsentia evincatur argumento a præscriptione?</i>	337
Nemo, in Ecclesia ante sec. IX vel inficiatus est, vel impugnavit præsentiam realem Christi in Eucharistia; sed ea omnium Ecclesiarum constanti et unanimi fide credita fuit; ut adeo sic solo argumento a præscriptione constet de veritate catholici dogmatis.....	337

CAPUT III. — DE MODO, QUO CHRISTUS IN EUCHARISTIA REALITER PRÆSENS EXISTIT.

ARTIC. I. — <i>An in Eucharistia corpus et sanguis Christi sistantur præsentia per transsubstantiationem? et qualem?</i>	345
Vi verborum consecrationis totalis fit transsubstantiatio, sive totius substantiæ panis in corpus Christi, et totius substantiæ vini in sanguinem Christi conversio.....	345
ARTIC. II. — <i>Quo modo Christus existat in Eucharistia? Et quæ circa mysterium hoc insuper tenenda?</i>	353
I. — In Eucharistia accidentia vel species panis et vini sunt sine subjecto..	353
II. — Christus sub qualibet specie totus continetur, et totus sub qualibet parte speciei.....	355
III. — Corpus Christi in Eucharistia cum sua quantitate existit, sine tamen impenetrabilitate actuali, et extensione ad locum.....	358

CAPUT IV. — DE NATURA EUCHARISTIÆ, MATERIA, FORMA.

ARTIC. I. — <i>An Eucharistia in re permanente, vel tantum in usu consistat?</i>	360
Eucharistia non consistit præcise in usu, sed in re permanente.....	360
ARTIC. II. — <i>Quæ sit materia consecrationis primæ?</i>	365
I. — Materia remota consecrationis primæ est panis triticeus.....	365
II. — Materia sufficiens est panis triticeus tam azymus, quam fermentatus: Latini tamen tenentur ex præcepto uti azymo, Græci fermentato...	366
III. — Ecclesia latina ab origine sua usque nunc nonnisi in pane azymo consecravit.....	367
IV. — Longe probabilius est, etiam Ecclesiam Græcorum in prioribus saltem quinque seculis consecrasset in azymo.....	369
ARTIC. III. — <i>Quæ sit secundæ consecrationis materia?</i>	374
I. — Materia necessaria, necessitate sacramenti, in secunda consecratione est vinum de vite, id est, vinum vere et proprie dictum, quodcumque, qualecumque deinde sit.....	374
II. — Vino tamen miscenda est aqua in modica quantitate.....	375

	Pag.
III. — Admixtio tamen aquæ non est de necessitate sacramenti; neque præcepti divini, sed tantum ecclesiastici.....	375
IV. — Etiam aqua vino mixta in Christi sanguinem convertitur.....	376
ARTIC. IV. — <i>Quibus præcise verbis contineatur forma Eucharistiæ?</i>	376
I. — Verba essentialia, quæ ad consecrationem primam requiruntur et sufficiunt, sunt hæc sola, vel his æquivalentia: <i>Hoc est corpus meum.</i>	377
II. — Verba consecrationis secundæ, sive calicis, itidem hæc sola sunt: <i>Hic est calix sanguinis mei</i> , vel: <i>Hic est sanguis meus</i>	379

CAPUT V. — DE PROPRIETATIBUS EUCHARISTIÆ, MINISTRO, SUBJECTO.

ARTIC. I. — <i>An et quomodo necessaria Eucharistia sit?</i>	380
I. — Eucharistia non est necessaria necessitate mediæ.....	380
II. — Eucharistia adultis necessaria est necessitate præcepti divini et ecclesiastici.....	381
ARTIC. II. — <i>An sumptio Eucharistiæ sub utraque specie ex præcepto divino necessaria sit non sacrificantibus?</i>	383
Sumptio Eucharistiæ sub utraque specie non est fidelibus, non sacrificantibus ad salutem ex præcepto divino necessaria.....	383
ARTIC. III. — <i>De ministro et subjecto Eucharistiæ</i>	388
I. — Sacerdotes soli Eucharistiæ consecrandæ ministri sunt, nec id ulli alteri mortalium competit.....	388
II. — Minister Eucharistiæ dispensandæ ordinarius jure divino est solus sacerdos, extraordinarius vero diaconus.....	389
III. — Subjectum Eucharistiæ solus et omnis homo baptizatus est, et capax, si a gravibus peccatis immunis est, ad Eucharistiam suscipiendam cum fructu.....	390

CAPUT VI. — DE EUCHARISTIA UT SACRIFICIUM EST,
SIVE DE SACRIFICIO MISSÆ.

ARTIC. I. — <i>Utrum in Missa offeratur Deo verum ac proprie dictum sacrificium?</i>	391
Missæ est verum ac proprie dictum novæ Legis sacrificium.....	392
ARTIC. II. — <i>Quale sacrificium Missæ sit, et in quo illius essentia sita?</i>	400
I. — Missæ sacrificium est latreuticum, eucharisticum, impetratorium et propitiatorium.....	400
II. — Sacrificium Missæ formaliter spectatum pro ipsa offerendi et sacrificandi ratione in sola consecratione consistit.....	401
III. — Sacrificium hoc Missæ objective sumptum, sive pro re oblata, quæ etiam materia sacrificii dici solet, est Christus, prout per consecrationem sub utraque specie modo quodam mortuo et indivisibili ponitur.....	401
ARTIC. III. — <i>Quæ sint causæ, quantus valor et effectus sacrificii eucharistici? Pro quibus offerri possit? Tum an in honorem sanctorum?</i>	403
I. — Christus est sacerdos et offerens principalis; secundarius vero et ministerialis est solus et omnis sacerdos legitime ordinatus.....	403
II. — Valor sacrificii secundum se, in actu primo, simpliciter infinitus est.	403
III. — Effectus sacrificii, qua propitiatorium est, est peccatorum tam mortalium, quam venialium remissio; pænæ item peccatis condonatis adhuc debitæ; eamque remissionem causat ex opere operato.....	404

	Pag.
IV. — Non tamen causat ex opere operato immediate gratiam habitualem, vel hujus augmentum, nec remissionem peccatorum quoad culpam, saltem mortalium; sed mediate tantum.....	404
V. — Sacrificium Missæ offerri potest 1° pro omnibus fidelibus non excommunicatis; 2° saltem indirecte pro non baptizatis, schismaticis; 3° pro defunctis fidelibus in purgatorio detentis.....	404
VI. — Sacrificium Missæ offertur Deo soli, non Sanctis; licite tamen et laudabiliter offertur Deo in memoriam et honorem Sanctorum, juxta sensum et mentem Ecclesiæ.....	405

DIGRESSIO BREVIS THEOLOGICO-CRITICA

DE LIBRIS S. DIONYSIO ATHENIENSI, SIVE AREOPAGITÆ PASSIM INSCRIBI
SOLITIS. UTRUM VERE EUM AUCTOREM HABEANT?

I. — Opera S. Dionysio Atheniensi adscribi solita.....	407
II. — Operum S. Dionysio Atheniensi inscriptorum antiquitas et auctoritas.	408
III. — Opinionum quoad auctorem istorum operum diversitas.....	409
IV. — Opera S. Dionysio Atheniensi, sive Areopagitæ inscribi solita, genuinus ejusdem partus sunt.....	410
V. — Respondetur ad argumenta contraria.....	412

RR. PATRUM SOCIETATIS JESU

THEOLOGIA

DOGMATICA

POLEMICA, SCHOLASTICA ET MORALIS

PRÆLECTIONIBUS PUBLICIS

IN ALMA UNIVERSITATE WIRCEBURGENSI

ACCOMMODATA

EDITIO TERTIA

LOCUPLETATA OPERA ET STUDIO PATRUM EJUSDEM SOCIETATIS

TOMUS DECIMUS

DE POENITENTIA ET EXTREMA UNCTIONE

DE ORDINE ET MATRIMONIO

PARISIIS

BERCHE ET TRALIN, EDITORES

69, VIA DE RENNES, 69

—
1880

CONSPECTUS TOMI DECIMI.

TRACTATUS DE SACRAMENTIS POENITENTIÆ ET EXTREMÆ UNCTIONIS.

DISPUTATIO I.

De virtute poenitentiae.

CAPUT I. — DE NATURA VIRTUTIS POENITENTIÆ.

	Pag.
ARTIC. I. — <i>An et qualis virtus sit poenitentia?</i>	5
Poenitentia est vera virtus distincta a virtutum omnium collectione, eaque non theologica, sed moralis.....	6
ARTIC. II. — <i>De motivo formali virtutis poenitentiae.</i>	9
Motivum specificum et proprium poenitentiae virtutis peculiaris, est jus divinum quatenus ex speciali debito justitiae servandum; prout autem exercet poenitentia peculiare munus detestandi peccata, proprium ejus munus est resarcire divinam justitiam.....	9
ARTIC. III. — <i>Quodnam sit objectum materiale virtutis poenitentiae?</i>	12
Objectum materiale poenitentiae virtutis proprie magis spectatæ est peccatum, mortale praesertim, a poenitente ipso ante commissum, prout detestandum ac destruendum.....	12
ARTIC. IV. — <i>Utrum omne peccatum sit objectum virtutis poenitentiae?</i>	15
Certum est, omnia peccata, etiam post baptismum commissa, utut multa sint aut atrocia, per veram poenitentiam expiari.....	16

CAPUT II. — DE ACTIBUS ELICITIS POENITENTIÆ.

ARTIC. I. — <i>Quomodo detestatio sit actus poenitentiae aversativus?</i>	23
Detestatio peccati ex motivo alicujus virtutis et ipsiusmet etiam caritatis potest esse actus formaliter tantum aversativus, quin amorem formalem includat.....	24
ARTIC. II. — <i>Quomodo detestatio sit absoluta, efficax et universalis?</i>	26
I. — Detestatio, quæ respicit actum peccati praeteritum, est voluntas efficax et absoluta ex parte subjecti, sub conditione efficiente objectum: ex parte autem peccati habitualis absoluta est et efficax utrinque.....	26
II. — Tametsi detestatio peccati esset particularis formaliter et in objecto materiali, si tamen ratio detestandi sit peccatis mortalibus omnibus communis, detestatio erit universalis virtualiter, et absolute voluntatem avertet ab affectu omnis peccati mortalis.....	26
ARTIC. III. — <i>An poenitenti actus sit honestus?</i>	29
Actus poenitentiae tam elicitus quam imperatus est honestus.....	29

	Pag.
ARTIC. IV. — <i>Utrum actus pœnitenti sit supernaturalis?</i>	31
Actus christianæ pœnitentiæ hoc sensu est supernaturalis, quod sine speciali et supernaturali Dei gratia exerceri non possit.....	34
CAPUT III. — DE CONTRITIONE.	
ARTIC. I. — <i>In quo consistat essentia contritionis perfectæ?</i>	34
Perfecta contritio, qua extra sacramentum justificamur, debet esse detestatio peccati ex motivo perfectæ caritatis, qua Deus super omnia amatur.....	35
ARTIC. II. — <i>De quantitate contritionis</i>	38
I. — Ad perfectam contritionem non requiritur certus modus aut gradus intensionis, sed sufficit detestatio peccati summa appetitiue, ex caritatis motivo profecta.....	39
II. — Detestatio peccati ex motivo caritatis concepta, ut sit contritio perfecta, nulla eget certa temporis duratione.....	43
ARTIC. III. — <i>An ad contritionem perfectam statim remittantur peccata?</i>	46
Qualiscumque contritio, quæ propter Deum super omnia dilectum concipitur, continuo justificat pœnitentem, etiam ante usum sacramenti.....	46
ARTIC. IV. — <i>Quomodo contritio peccatum expellat?</i>	49
I. — Peccatum lethale non expellitur formaliter per contritionem.....	50
II. — Contritio non tantum est dispositio, sed etiam se habet ut causa moraliter efficiens remissionem peccatorum.....	51
ARTIC. V. — <i>Quomodo peccata venialia per pœnitentiam tollantur?</i>	54
I. — Perfecta contritio sola ex opere operantis tollit omnia peccata venialia, ad quæ ex motivo suo saltem virtualiter extenditur.....	54
II. — Peccata venialia ex opere operato absterguntur non tantum a sacramentis pœnitentiæ, baptismi et unctionis extremæ, sed etiam a quatuor reliquiis, modo attritio aliqua non desit.....	54
ARTIC. VI. — <i>Utrum merita peccato mortificata per pœnitentiam reviviscant?</i> ...	58
I. — Opera bona peccato mortificata, denuo per pœnitentiam reviviscunt..	58
II. — Merita mortificata reviviscunt ad totum præmium essentialè proprium, et consequenter ad totam gratiam sanctificantem et virtutes prius habitas : non vero ad accidentale tantum præmium; aut ad substantiale indistinctum realiter ab eo, quod debetur contritioni, qua homo a peccato resurgit.....	61
ARTIC. VII. — <i>An peccata dimissa redeant subsequente peccato novo?</i>	65
I. — Nullum peccatum semel remissum novo peccato subsequente reviviscit, nec quoad maculam et offensam, neque quoad reatum pœnæ.	65
II. — Peccata dimissa quadruplici ex capite redire possunt, sed minus proprie.....	66
CAPUT IV. — DE NECESSITATE PŒNITENTIÆ.	
ARTIC. I. — <i>Quam sit necessaria pœnitentia?</i>	69
I. — Per se loquendo actus formalis pœnitentiæ necessarius est ad remissionem peccati mortalis consequendam.....	69
II. — Ad remissionem peccati pœnitentia virtualis per accidens sufficit....	70
ARTIC. II. — <i>Quandonam pœnitendum?</i>	73
I. — Fideles in articulo mortis tenentur ad perfectam contritionem saltem virtualem de suis peccatis, licet norint, se illa cum attritione modo confessos eisque absolutos fuisse, aut adhuc confessuros.....	75

	Pag.
II. — Peccator gravi obligatur præcepto, ne pœnitentiam ad mortis articulum differat; quamvis hoc præceptum non videatur obligare, nisi ratione caritatis.....	75
III. — Præceptum pœnitentiæ non statim ab admissio peccato obligat ad actum, etiamsi opportunitas sit continuo id præstandi.....	76
ARTIC. III. — <i>De impœnitentiæ peccato</i>	79
Impœnitentia, præsertim finalis, est speciale peccatum, idque unum ex gravissimis.....	80

DISPUTATIO II.

De sacramento Pœnitentiæ.

Decretum Concilii Florentini de sacramento Pœnitentiæ pro Armenis.....	83
Canones Concilii Tridentini de sacramento Pœnitentiæ.....	83

CAPUT I. — DEMONSTRATUR VERITAS HUIUS SACRAMENTI.

ARTIC. I. — <i>An pœnitentia sit proprium novæ Legis sacramentum?</i>	86
Pœnitentia seu ritus ille, quo Christiani pœnitentes et peccata sacerdoti confitentes ab eodem absolvuntur, est verum ac proprium novæ Legis sacramentum.....	87
ARTIC. II. — <i>An hoc sacramentum institutum sit per modum iudicii?</i>	94
Sacramentum pœnitentiæ a Christo proxime est institutum ad formam iudicii, quo nimirum fideles sacerdoti peccata sua aperiant, et ab eo sententiam excipiant.....	95
ARTIC. III. — <i>Utrum pœnitentiæ sacramentum distinguatur a baptismo?</i>	104
Pœnitentia est sacramentum omnino distinctum a baptismo.....	105
ARTIC. IV. — <i>Quibus partibus hoc sacramentum constat?</i>	108
I. — Pœnitentiæ sacramentum constat ex materia et forma tanquam ex partibus essentialibus.....	108
II. — Partes materiales pœnitentiæ tres sunt, contritio, confessio, satisfactio.....	109
III. — Actus quidam alii male ab hæreticis partes pœnitentiæ dicuntur.....	110
ARTIC. V. — <i>Quam sit necessarium pœnitentiæ sacramentum?</i>	114
Sacramentum pœnitentiæ necessarium plane medium est ex Christi institutione ad veniam peccatorum lethalium post baptisma admissorum obtinendam.....	114

CAPUT II. — DE FORMA SACRAMENTI PœNITENTIÆ.

ARTIC. I. — <i>Quænam sit hujus sacramenti forma?</i>	121
Forma hujus sacramenti conveniens et sufficiens sunt verba ista formaliter sumpta : <i>Absolve te</i>	121
ARTIC. II. — <i>An ad formam sacramenti pœnitentiæ sufficiant verba precatoria?</i> ..	124
Forma sacramenti pœnitentiæ non potest esse mere precatoria aut impetratoria.....	124
ARTIC. III. — <i>Quis sensus sit verborum formæ hujus sacramenti?</i>	130
I. — Sensus verborum absolutionis non est : Ego te ostendo, declaro a peccatis absolutum.....	130
II. — Neque sensus formæ absolutionis est : Absolve te obligatione subjiciendi peccata clavibus.....	131
III. — Neque etiam forma memorata habet hunc sensum : Absolve te a pœna peccatis debita.....	131

	Pag.
IV. — Verum sensum formæ hujus sacramenti nobis exposuit S. Thomas his verbis : <i>Absolvo te, id est, sacramentum absolutionis tibi impendo.</i>	132
ARTIC. IV. — <i>Utrum absolutio sine verbis dari possit?</i>	135
I. — Sacramenti hujus forma sufficiens verbis propriis ac voce humana est proferenda.....	135
II. — Sacerdos non potest absolvere nisi præsentem.....	138
CAPUT III. — DE PRIMA PARTE MATERIALI PŒNITENTIÆ SACRAMENTI, QUÆ EST CONTRITIO.	
ARTIC. I. — <i>Sitne dolor aliquis internus de essentia hujus sacramenti?</i>	139
Dolor aliquis internus atque supernaturalis omnino est de essentia pœnitentiæ sacramenti, etiam cum tantum venialia, aut mortalia olim jam absolutione remissa pro confessione exponuntur.....	139
ARTIC. II. — <i>An contritio imperfecta sit actus bonus et honestus?</i>	141
I. — Attritio ex consideratione turpitudinis peccati concepta actus bonus est et honestus.....	141
II. — Bona etiam et utilis est attritio concepta ex solo metu gehennæ et aliarum pœnarum a Deo infligendarum, h. e. qua quis Deum vindicem ita timet, ut solius pœnæ fugiendæ causa de peccatis admisis doleat, et imminetia aversetur.....	141
ARTIC. III. — <i>An ad effectum sacramenti pœnitentiæ percipiendum necessario requiratur contritio perfecta?</i>	148
Ad pœnitentiæ sacramentum cum fructu percipiendum non opus est contritione perfecta, sed sufficit attritio sola, etiam cognita ut talis.	148
ARTIC. IV. — <i>Utrum attritio sine inchoata dilectione sufficienter peccatorem confitentem disponat ad gratiam absolutionis percipiendam?</i>	154
I. — Ut imperfecta contritio sit proxima dispositio ad gratiam absolutionis accipiendam, aliquam saltem inchoatam Dei dilectionem debet includere.....	155
II. — Amor ille initialis, quem attritio proxima ad gratiam sacramenti dispositio comprehendit, est actus spei, quo Deus diligitur tanquam nobis bonus.....	156
ARTIC. V. — <i>Quodnam propositum cum contritione ad pœnitentiæ sacramentum requiratur?</i>	163
Propositum formale, per se loquendo, necessarium est ad contritionem; per accidens tamen sufficit virtuale.....	164
ARTIC. VI. — <i>An pœnitentiæ sacramentum informe esse possit defectu attritionis?</i>	165
Quando pœnitenti in dato casu deest universalis detestatio peccatorum mortalium, pœnitentiæ sacramentum simpliciter nullum est, adeoque informe dari nequit et verum ac validum.....	166
CAPUT IV. — DE CONFESSIOE PARTE ALTERA SACRAMENTI PŒNITENTIÆ.	
ARTIC. I. — <i>De præcepto ecclesiastico confitendi</i>	169
Lege ecclesiastica usus confessionis fidelibus certo tempore præcipitur.	169
ARTIC. II. — <i>De qualitate confessionis</i>	172
I. — Ad confessionis sacramentalis essentiam non requiritur, ut sit secreta.	172
II. — Ad confessionis sacramentalis substantiam non pertinet, ut voce fiat.	172
III. — Confessio facta absentis per litteras aut signa alia valet, ita ut sacerdos teneatur talem præsentem, si aliter amplius confiteri nequeat, in mortis periculo absolvere.....	173
IV. — Confessio non redditur invalida a vanæ gloriæ pruritu, aliæ ab affectu venialiter malo.....	173
V. — Mendacium non reddit irritam confessionem, nisi quando ita materia confessionis fuerit peccatum mortale.....	173

	Pag.
ARTIC. III. — <i>Quandonam sufficiat confessio integra formaliter tantum?</i>	176
Ad beneficium absolutionis obtinendum sufficit confessio formaliter tantum integra, quando obstat impotentia physica vel moralis, quominus pœnitens confessionem materialiter integram præstet.....	176
ARTIC. IV. — <i>Quas peccatorum circumstantias exponere in confessione teneamur?</i>	179
I. — Circumstantiæ, quæ speciem et numerum peccatorum immutant, in confessione aperiendæ sunt.....	179
II. — Per se loquendo non est obligatio exponendi circumstantias peccatum in eadem specie insigniter aggravantes.....	180
ARTIC. V. — <i>Quomodo peccata dubia ad confessionem pertineant?</i>	183
I. — Qui in dubio positivo probabiliter iudicat, se non peccasse mortaliter, vel tale peccatum jam fuisse confessum, potest se iudicio isti conformare, ut non teneatur tale peccatum confiteri, licet in contrarium habeat conjecturas adhuc probabiles.....	184
II. — Peccata mortalia de quibus negative dubitamus, necessario in confessione debent exponi.....	184
ARTIC. VI. — <i>Quando confessio iteranda sit?</i>	188
I. — Qui sacramentum pœnitentiæ vere suscepit sine confessione materialiter integra, tenetur in proxima confessione repetere illa tantum peccata, quæ ex oblivione inculcata aliisque de causis legitime reticuit.....	188
II. — Quando sacramentum confessionis quocumque ex defectu nullum fuerit, iteranda est confessio etiam materialiter antea integre facta ..	188

CAPUT V. — DE SATISFACTIONE.

ARTIC. I. — <i>An cum culpa semper omnis pœna remittatur?</i>	190
Quando peccator Deo reconciliatur, non semper ei remittitur tota pœna temporalis.....	191
ARTIC. II. — <i>An pro pœna temporalis satisfacere possimus?</i>	193
I. — Pœnæ aliquot temporales peccatis debitæ possunt satisfactione congrua a pœnitentibus redimi.....	194
II. — Etsi Deo ex rigore justitiæ satisfieri non possit, justi tamen per opera pia pro pœnis temporalibus veterum peccatorum condigne satisfaciunt.....	195
ARTIC. III. — <i>Conditiones ad satisfactionem extra sacramentum requisitæ</i>	197
I. — Ut opus pœnale sit condigne in actu secundo satisfactorium et temporalem pœnam certo tollat, requiritur acceptatio divina.....	197
II. — Ut condigne quis pro temporalibus pœnis satisficiat, opus est, eum adhuc esse viatorem et in Dei gratia.....	197
III. — Ad satisfactionem condignam non sufficit actionem esse liberam, honestam et supernaturalem, sed insuper requiritur, ut sit laboriosa.	198
ARTIC. IV. — <i>De satisfactione injungenda in sacramento pœnitentiæ</i>	199
Sacerdos, spectata gravitate peccatorum et facultate pœnitentium, tenetur pœnam peccatis proportionatam illis injungere.....	199
ARTIC. V. — <i>De satisfactione a confitentibus præstanda</i>	202
I. — Pœnitentes tenentur injunctam sibi a sacerdote satisfactionem accurate absolvere tempore et modo præscripto, nisi fuerit legitime dilata, mutata aut sublata.....	202
II. — Nullo Christi præcepto satisfactionis præstationem absolutioni sacerdotis præmittere jubemur.....	204
ARTIC. VI. — <i>De efficacia satisfactionis sacramentalis</i>	207
I. — Proprius et maxime indubitatus effectus ex opere operato satisfactionis est remissio alicujus pœnæ temporalis, præter illam quæ respondere posset ex opere seu merito operantis.....	207

	Pag.
II. — Sacramentalis satisfactio etiam post absolutionem peracta confert ex opere operato gratiam aliquam gratum facientem.....	208
III. — Satisfactio impleta in statu peccati non confert effectum pœnitenti, nisi remota fictione.....	208

CAPUT VI. — DE INDULGENTIIS.

ARTIC. I. — <i>De suffragiis</i>	211
Potest justus viator in alterum justum viatorem transferre satisfactio- nes suas, quæ hic a reatu pœnæ temporalis ex pacto divino con- digne et secundum eam, quæ erga Deum esse potest, justitiam liberetur.....	212
ARTIC. II. — <i>Indulgentiarum veritas ostenditur</i>	216
Datur in Ecclesia potestas concedendi indulgentias, quæ remittan- tur fidelibus pœnæ pro peccatis remissis debitæ apud Deum.....	217
ARTIC. III. — <i>Conditiones ad dandâs et lucrandas indulgentias requisitæ</i>	223
I. — Indulgentiæ debent a legitimo dispensatore, justis de causis, et ali- quo signo externo concedi: alioquî nullæ erunt.....	223
II. — Ut quis indulgentiam sibi lucretur, debet esse vivens, viator, rationis compos, baptizatus, in statu gratiæ, et opus injunctum omnino explevisse.....	223
ARTIC. IV. — <i>Variæ divisiones indulgentiarum adducuntur</i>	226
I. — Indulgentiæ ratione subjecti, cui alligantur, aliæ sunt locales, aliæ reales, aliæ personales.....	226
II. — Ratione effectus dividuntur indulgentiæ in partiales et totales.....	226

CAPUT VII. — DE PœNITENTIA PUBLICA.

ARTIC. I. — <i>Ritus et institutio pœnitentiæ publicæ</i>	228
Institutio pœnitentiæ publicæ et solemnîs non est a Christo et Aposto- lis, sed est disciplinæ tantum ecclesiasticæ.....	229
ARTIC. II. — <i>Pro quibus peccatis pœnitentia publica dictabatur</i>	230
Pro solis peccatis publicis, eisquæ gravissimis et scandalosis olim præcipiebatur pœnitentia publica.....	230

CAPUT VIII. — DE MINISTRO SACRAMENTI PœNITENTIÆ.

ARTIC. I. — <i>Quænam potestas in ministro hujus sacramenti requiratur?</i>	235
I. — Ut quis sit verus sacramenti hujus minister, simpliciter in eo requi- ritur potestas ordinis, seu ut sit sacerdos.....	235
II. — Ut quis sacramentum pœnitentiæ administrare possit, opus ei adhuc est jurisdictione.....	236
ARTIC. II. — <i>De necessitate approbationis ad sacramentum pœnitentiæ admini- strandum</i>	239
Sacerdotibus omnibus beneficium curatum non habentibus adeo ne- cessaria est ad excipiendas secularium confessiones approbatio Episcopi, ut sine hac nulla sit ipsorum absolutio.....	239
ARTIC. III. — <i>De jurisdictione ministri hujus sacramenti</i>	243
I. — Quilibet Ordinarius communicare potest jurisdictionem suam ad exci- piendas confessiones cuiusvis sacerdoti approbato, ac superior qui- dem inconsulto etiam Ordinario immediato.....	243
II. — Ad veram et validam sacramenti pœnitentiæ administrationem non sufficit futura Ordinarii ratihabitio, aut voluntas ejus præsumpta, aut jurisdictio delegata dubia vel probabilis.....	244

	Pag.
III. — Qui jurisdictionem delegavit, potest eandem, cum lubuerit, tollere, aut etiam superior ipsius: absolute tamen concessa cum legantis morte non exspirat.....	245
ARTIC. IV. — <i>De absolute a quibusdam peccatis reservatis</i>	247
I. — Recensentur qui extra mortis articulum absolvere a casibus reservatis directe possunt.....	247
II. — Extra mortis articulum non potest pœnitens habens casum reservatum, ne indirecte quidem absolvi a sacerdote non habente potestatem in peccata reservata.....	249
ARTIC. V. — <i>Quibus absolutio danda sit aut neganda?</i>	251
I. — Non licet ministro quemquam absolvere, quem non prudenter ac probabiliter iudicat esse dispositum ad absoluteionis sacramentum digne recipiendum.....	251
II. — Sacerdos non potest absolvere moribundum, qui nullo signo edito dolorem suum de peccatis vel ipse vel per alios sacerdoti testatus fuit, aut absolvi petiit; licet de ejus recta fide et probitate vitæ constiterit.....	253
ARTIC. VI. — <i>De sigillo sacræ confessionis</i>	255
I. — Minister pœnitentiæ sacramenti obligatione gravissima tenetur ad reticendum perpetuo ea omnia, quæ sibi pro confessione credita fuerunt a pœnitente.....	255
II. — Materia sigilli hujus non sunt tantum peccata pœnitentis, quamvis levissima, sed omnes etiam eorum circumstantiæ et adjuncta, ex quibus peccatum complicitis, item defectus, infirmitates, damna, detrimenta tam pœnitentis quam aliorum cognoscuntur per confessionem, quorum revelatio aut notitia ab ipso etiam confessario in usum deducta sacramentum pœnitentiæ possent reddere odiosum..	256

DISPUTATIO III.

De sacramento Unctionis Extremæ.

Decretum Concilii Florentini de Extrema Unctione pro Armenis.....	265
Canones Concilii Tridentini de sacramento Extremæ Unctionis.....	265

CAPUT I. — DE EXISTENTIA, MATERIA ET FORMA SACRAMENTI EXTREMÆ UNCTIONIS.

ARTIC. I. — <i>Veritas sacramenti Unctionis Extremæ</i>	266
Extrema Unctio est verum novæ Legis sacramentum.....	267
ARTIC. II. — <i>De materia et forma Extremæ Unctionis</i>	270
I. — Materia proxima sacramenti Unctionis Extremæ est inunctio ægroti..	270
II. — Materia remota hujus sacramenti est oleum olivarum, ab Episcopo benedictum.....	271
III. — <i>Forma hujus sacramenti est precatio, quam sacerdos inungendo pronuntiat</i>	272

CAPUT II. — DE EFFECTIBUS ET MINISTRO EXTREMÆ UNCTIONIS.

ARTIC. I. — <i>De effectibus hujus sacramenti</i>	274
I. — <i>Finis et effectus secundarius Extremæ Unctionis est confortatio animi adversus difficultates in articulo mortis occurrentes</i>	274
II. — <i>Finis et effectus secundarius Extremæ Unctionis est, per se proxime disponere animam ad introitum gloriæ</i>	275
III. — <i>Extrema Unctio aliquando sanitatem corporis virtute sua confert</i>	276

	Pag.
ARTIC. II. — <i>Minister Extremæ Unctionis</i>	280
I. — Soli Sacerdotes sunt ministri idonei Extremæ Unctionis.....	280
II. — Quamvis sacramentum istud a presbyteris pluribus aut Episcopis ad- ministrari possit; ad ejus veritatem tamen vel unicus eorum suf- ficiet.....	281
ARTIC. III. — <i>Quædam proprietates et affectiones sacramenti Extremæ Unctionis</i>	283
I. — Extremæ Unctionis sacramentum ministrari debet solis infirmis adul- tis periculose ægotantibus.....	283
II. — Ægroti periculose decumbentes ad sacram Unctionem percipiendam non tenentur præcepto divino.....	283
III. — Sacramentum Extremæ Unctionis iterari potest.....	284
IV. — Olim Extremæ Unctionis sacramentum ante sacram Eucharistiam ægro- tis ministrabatur.....	284

TRACTATUS DE ORDINE ET MATRIMONIO.

PROEVIUM.....	289
---------------	-----

DISSERTATIO I.

De existentia sacramenti Ordinis.

Decretum Concilii Florentini de sacramento Ordinis pro Armenis.....	294
Canones Concilii Tridentini de sacramento Ordinis.....	294

CAPUT I. — DE ORDINE SACRO HIERARCHICO MINISTRORUM ECCLESIAE A LAICO STATU PENITUS DISTINCTO.

ARTIC. I. — <i>Utrum ministri Ecclesiae recte appellantur clerici, et aliquod cleri- corum a laicis discrimen semper fuerit in Ecclesia, etiam primis duobus seculis?</i>	296
I. — Ministri Ecclesiae recte appellantur clerici.....	296
II. — Jam a prima Ecclesiae origine, adeoque ante Tertulliani ævum, cleri- cos inter et laicos discrimen fuit.....	297
ARTIC. II. — <i>An ordo hierarchicus ministrorum Ecclesiae sit jure divino, ex institutione Christi, a laicorum statu distinctus?</i>	305
Ordo hierarchicus ministrorum Ecclesiae jure divino, ex prima insti- tutione Christi, a laicorum statu distinctus est.....	305
ARTIC. III. — <i>Ad quem pertineat jus instituendi ministros Ecclesiae?</i>	317
I. — Electio ministrorum Ecclesiae non fit a solo Deo.....	318
II. — Jus eligendi tam summum Pontificem, quam cæteros Ecclesiae pasto- res et ministros, neque populo, neque principibus jure divino con- venit; sed si quid ea in re potuerint aliquando, vel possint adhuc- dum, id vel ex conniventia, vel concessione Ecclesiae aut Pontificum ortum.....	319

CAPUT II. — DE SACRAMENTO ORDINIS.

ARTIC. I. — <i>Ordinem sacramentum esse demonstratur</i>	326
Ordo est vere ac propriae novæ Legis sacramentum.....	326
ARTIC. II. — <i>De ordinum ecclesiasticorum numero pertractatur</i>	330

	Pag.
I. — Septem ab initio ad hæc usque tempora apud Latinos obtinuerunt ordines, nempe Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, Acolythi, Exorcistæ, Lectores, Ostiarii	330
II. — Septem pariter in antiqua saltem Græcorum Ecclesia ordines fuere...	331
ARTIC. III. — <i>De quatuor ordinibus minoribus</i>	335
I. — Probabilis est sententia negans quatuor minores ordines esse sacramenta	336
II. — Probabilior videtur sententia affirmans	336
ARTIC. IV. — <i>De Subdiaconatu</i>	339
I. — Verosimilius est, subdiaconatum semper in Ecclesia Dei fuisse ordinem sacrum, quatenus hic spiritualem tribuit potestatem, in sacrificio altaris propius inserviendi	339
II. — Verosimilius est, subdiaconatum esse proprii nominis sacramentum ..	340
ARTIC. V. — <i>De sacro Diaconatus ordine</i>	344
Diaconatus est sacramentum proprie dictum	345
QUÆRES : <i>Quid de Diaconissis sentiendum?</i>	349
ARTIC. VI. — <i>De Sacerdotio</i>	351
I. — Presbyteratus est sacramentum proprie dictum	351
II. — Episcopatus, prout includit potestatem et jus conferendi ordines aliaque officia hierarchica exercendi, est verum ordinis sacramentum.	352
ARTIC. VII. — <i>De excellentia Episcoporum</i>	355
I. — Jure divino Episcopi presbyteris superiores sunt quoad potestatem ordinis	356
II. — Jure divino Episcopi antecellunt presbyteris etiam quoad potestatem jurisdictionis	357
ARTIC. VIII. — <i>De sacrarum ordinationum materia et forma</i>	366
I. — Materia essentialis ordinationis Episcopi est 1º impositio libri Evangeliorum, et 2º impositio manuum; adeoque duplex partialis unam totalem constituens: forma vero utrique respondens adæquata est hæc : <i>Accipe Spiritum sanctum</i>	368
II. — Materia necessaria necessitate sacramenti in ordinatione presbyteri apud Latinos est duplex partialis unam totalem constituens; et similiter duplex forma : 1º Instrumentorum, scilicet calicis cum vino et patenæ cum hostia sive pane porrectio cum verbis sive forma : <i>Accipe potestatem offerendi sacrificium</i> , etc. 2º Impositio manus secunda, sive ultima, quæ fit a solo Episcopo cum forma : <i>Accipe Spiritum sanctum</i>	370
III. — Duæ etiam sunt apud Latinos partiales materiæ et formæ in ordinatione Diaconorum : 1º Impositio manus Episcopi cum hac forma : <i>Accipe Spiritum sanctum ad robur</i> , etc. 2º Traditio libri Evangeliorum cum hac forma : <i>Accipe potestatem legendi Evangelium</i> , etc. ...	374
IV. — Materia ordinationis Subdiaconorum et forma est similiter duplex partialis : 1º Traditio calicis vacui cum patena vacua, cui respondens forma est : <i>Videte, cujusmodi ministerium vobis traditur</i> , etc. 2º Traditio libri Epistolarum cum hac forma : <i>Accipite librum Epistolarum</i> , etc.	374
V. — Materia et forma ordinum minorum est sequens :	
<i>Acolythatus</i> est 1º Traditio urceoli vacui cum forma : <i>Accipe urceolum</i> , etc. 2º Candelabri cum cereo extincto; forma est : <i>Accipe ceroserarium cum cereo</i> , etc.	
<i>Exorcistatus</i> materia est traditio libri Exorcismorum; forma : <i>Accipe et commenda memoriæ</i> , etc.	
<i>Lectoratus</i> materia est liber Lectionum; forma : <i>Accipe, et esto verbi Dei zelator</i> , etc.	

	Pag.
<i>Ostiaratus materia est clavium traditio; forma: Sic age, quasi red- diturus Deo rationem, etc</i>	375
ARTIC. IX. — <i>De ministro sacramenti ordinis</i>	385
I. — <i>Minister ordinarius sacramenti ordinis est solus consecratus Episcopus.</i>	385
II. — <i>Sacerdos simplex non est minister extraordinarius Presbyteratus, hoc est, non potest hunc ordinem alteri conferre, etiam ex com- missione Ecclesiæ vel summi Pontificis.</i>	388
III. — <i>Sacerdos simplex etiam probabilius non est minister extraordinarius Diaconatus</i>	392
IV. — <i>Potest tamen sacerdos simplex ex concessione Ecclesiæ conferre sub- diaconatum: item ordines minores</i>	393
V. — <i>Valida est ordinatio facta ab Episcopo improbo, intruso, hæretico, schismatico, excommunicato, deposito, simoniaco.</i>	393
ARTIC. X. — <i>De subjecto ordinationis</i>	406
I. — <i>Subjectum capax ordinationis est solus, et omnis mas baptizatus.</i>	407
II. — <i>Absolute inviti ordinatio omnino invalida est.</i>	409
ARTIC. XI. — <i>De continentia sacris ordinibus annexa</i>	414
I. — <i>In Ecclesia latina clerici omnes in majoribus ordinibus constituti, hoc est, Episcopus, Presbyter, Diaconus, Subdiaconus ad perpetu- am tenentur continentiam, adeo ut ordine sacro suscepto nec possint contrahere matrimonium, nec matrimonio uti, si quod ante susceptionem sacri ordinis contraxerint.</i>	414
II. — <i>Obligatio, quam habent majores clerici, servandi continentiam, non est ex jure naturæ; nec ex jure divino; sed solum ex jure eccle- siastico.</i>	415
III. — <i>Probabilius est, obligationem continentiam in majoribus clericis esse immediate ex voto</i>	415
IV. — <i>Recte et omnino convenienter sacris ordinibus continentia ab Ecclesia adjuncta fuit.</i>	416
V. — <i>Nunquam licitum fuit in Ecclesia latina Episcopis, Presbyteris et Dia- conis vel uti uxore ducta ante ordinationem, vel ducere uxorem post ordinationem</i>	420
VI. — <i>Nunquam permissum fuit in Ecclesia græca matrimonium contrahere post susceptos ordines: nec licuit Episcopis et Presbyteris græcis in primis Ecclesiæ temporibus uxoribus uti ante ordinationem ductis.</i>	422

DISSERTATIO II.

De Matrimonii sacramento.

Decretum Concilii Florentini de Matrimonio pro Armenis	423
Canones Concilii Tridentini de sacramento Matrimonii.	424

CAPUT I. — DE SPONSALIBUS.

ARTIC. I. — <i>Quid sint sponsalia de futuro? Quem pariant effectum et quam obli- gationem?</i>	425
I. — <i>Sponsalia de futuro sunt promissio vera, voluntaria et deliberata, mutua, expressa signo externo sensibili, futuri matrimonii inter personas jure habiles</i>	425
II. — <i>Ex sponsalibus valide contractis duplex præcipue effectus producitur. Primus est obligatio justitiæ contrahendi suo tempore matrimo- nium cum persona, cui promisit. Secundus est impedimentum pub- licæ honestatis</i>	428

CAPUT II. — DE NATURA MATRIMONII.

	Pag.
III. — <i>Essentia matrimonii passive sumpti vel in facto esse, consistit in nexu illo vel vinculo indissolubili resultante ex ipso contractu, vel consensu mutuo maris et feminae.</i>	458
ART. II. — <i>An et sub qua ratione matrimonium sit verum noxae Legis sacramentum?</i>	460
I. — <i>Matrimonium ante legem Evangelicam nunquam fuit veri nominis sacramentum.</i>	461
II. — <i>Matrimonium sub ratione contractus in lege Evangelica veri nominis sacramentum.</i>	461
ART. III. — <i>An solum et omne matrimonium fidelium sit sacramentum?</i>	466
I. — <i>Matrimonium inter non baptizatos stat quidem in ratione contractus civilis; non tamen est veri nominis sacramentum, sed solum in sensu latiori.</i>	466
II. — <i>Matrimonium contractum a non baptizatis non fit sacramentum praecise per subsequentem baptismum, si convertantur; probabile tamen est fieri, si suscepto baptismo renovent consensum.</i>	467
III. — <i>Matrimonium fidelis cum infideli non est proprie dictum sacramentum, ne quidem ex parte fidelis.</i>	468
IV. — <i>Matrimonium contractum a fidelibus per procuratorem valet, caeteris paribus, tum in ratione contractus, tum in ratione sacramenti.</i>	469
V. — <i>Licet Christus contractum matrimoniale elevaverit in sacramentum; potest tamen a fidelibus contrahi matrimonium, quod valeat in ratione contractus, quin simul sit sacramentum.</i>	471
ART. IV. — <i>Quis sit minister sacramenti matrimonii?</i>	474
Minister sacramenti matrimonii non est parochus, vel sacerdos, sed sunt ipsi contrahentes, sacramentum hoc sibi mutuo administrantes.	474
ART. V. — <i>Quae sit materia et forma sacramenti matrimonii?</i>	492
I. — <i>Materia adaequata hujus sacramenti non videtur convenienter poni posse praecise in consensu interno.</i>	492
II. — <i>Corpora contrahentium, seu jus vel dominium in corpora in ordine ad usum conjugalem, sunt materia remota et circa quam; non proxima et ex qua.</i>	493
III. — <i>Materia proxima hujus sacramenti et forma sunt ipsi contrahentium actus; quibus sibi mutuo corpora, vel mutuum in ea dominium in ordine ad conjugalem usum tradunt, et traditionem acceptant.</i>	493
CAPUT III. — DE CONSENSU AD MATRIMONIUM REQUISITO.	
ART. I. — <i>An ad valorem matrimonii semper necessarius sit consensus contrahentium, et qualis esse debeat?</i>	495
I. — <i>Ad matrimonium etiam sub ratione vinculi, adeo necessarius est mutuus consensus, ut ejus defectus saltem nulla sive seculari, sive ecclesiastica postestate suppleri possit.</i>	495
II. — <i>Consensus debet esse verus, deliberatus, mutuus, saltem moraliter simultaneus, publicus ubi viget constitutio Tridentini, liber ab errore et metu.</i>	496
ART. II. — <i>Utrum consensus conditionatus sufficiat ad matrimonium?</i>	497
I. — <i>Matrimonium sub conditione repugnante substantiae matrimonii est nullum.</i>	498
II. — <i>Conditio possibilis de praeterito vel de praesenti, contractus matrimonialis valorem non suspendit; sed vel statim nullus est non existente conditione, vel statim valet ea existente.</i>	498
III. — <i>Conditio impossibilis adjecta matrimonio illud saltem pro foro externo non vitiat.</i>	498

	Pag.
IV. — Spectato foro externo, valet etiam matrimonium regulariter statim ut absolutum, cui apponitur conditio impossibilis <i>de jure</i> sive turpis de futuro, non repugnans substantiæ matrimonii.....	499
V. — Matrimonium sub conditione de futuro necessaria, est absolute validum.....	499
VI. — Matrimonium sub conditione honesta indifferente, aut contingente de futuro, non valet absolute ante eventum conditionis, sed usque ad hunc suspenditur.....	499
VII. — Probabilius est, matrimonium sub conditione honesta, indifferente, aut contingente de futuro, posita conditione consequi valorem absolutum tam in ratione contractus, quam sacramenti, sine novo consensu, modo prior non revocatus fuerit.....	500
ART. III. — <i>Utrum ad valorem matrimonii filiorum/familias sit necessarius parentum consensus?</i>	502
I. — Matrimonia a filiis/familias contracta, parentibus sive insciis sive invitis, nec jure naturali nec divino nec humano irrita sunt; nec proinde magistratus vel parentes possunt suo arbitrio ea vel rata facere, vel irrita.....	502
II. — Concilium Tridentinum condidit legem disciplinæ universalis, vi cujus generaliter rata firmaque manerent matrimonia contracta sine consensu parentum.....	503
ART. IV. — <i>An et quo jure metus matrimonium invalidet?</i>	506
I. — Metus gravis injuste incussus nec jure divino nec jure naturali, sed solo jure ecclesiastico invalidat matrimonium.....	507
II. — Matrimonium metu gravi et injusto extortum, invalidum est; etiamsi a metu passo fuerit juramento firmatum.....	507

CAPUT IV. — DE UNITATE MATRIMONII.

ART. I. — <i>An licita sit polygamia successiva? et quæ Ecclesiæ tum latinæ, tum græcæ circa secundas et posteriores nuptias fuerit disciplina?</i>	509
I. — Nec secundæ nuptiæ, nec posteriores jure divino illicitæ sunt aut irritæ.	509
II. — Nec Ecclesia latina unquam secundas et posteriores nuptias aut irritas aut illicitas fecit, vel judicavit.....	509
III. — Ecclesia græca secundas nuptias nunquam illicitas vel censuit, vel fecit.	511
IV. — Satis probabile est, trigamiam in quibusdam orientalibus Ecclesiis habitam fuisse illicitam, saltem jure ecclesiastico, licet non irritam.	512
V. — Vi præsentis disciplinæ apud Græcos tertiæ nuptiæ non nisi in certis casibus valide contrahi possunt; quartæ vero nunquam.....	513
ART. II. — <i>Quo jure polygamia simultanea prohibita sit?</i>	514
I. — Polygamia, sive pluralitas uxorum simultanea, est jure divino prohibita.....	514
II. — Polygamia etiam juri naturali adversatur.....	515
III. — Ex concessione tamen divina post diluvium usque ad legem Evangelicam licita fuit polygamia simultanea.....	516

CAPUT V. — DE DISSOLUBILITATE MATRIMONII.

ART. I. — <i>Utrum matrimonium infidelium sit absolute indissolubile quoad vinculum?</i>	520
I. — Matrimonium infidelium qua talium, sive quandiu neuter conjugum ad fidem convertitur, est penitus indissolubile quoad vinculum, sive consummatum sit, sive non.....	520
II. — Matrimonium tamen infidelium etiam consummatum dissolvi potest quoad vinculum, si alter conjux convertatur ad fidem, alter vero converso vel cohabitare nolit, vel non velit nisi cum creatoris contumelia, vel eum pertrahendo ad peccatum.....	521

	Pag.
III. — In præsentî statu Ecclesiæ, etiam videtur probabilius, posse solvi matrimonium quoad vinculum, si pars infidelis converti nolit, licet de cætero pacifice cohabitare vellet.	522
ART. II. — <i>Utrum in Lege veteri licite daretur libellus repudiî, eoque matrimonium solveretur quoad vinculum inter Judæos?</i>	524
Licite, ex concessione divina, inter Judæos dari poterat libellus repudiî, eoque matrimonium dissolvebatur quoad vinculum.	524
ART. III. — <i>An matrimonium fidelium consummatum possit dissolvi quoad vinculum?</i>	526
Dogma catholicum est atque orthodoxa veritas, et ab ipso nascentis Ecclesiæ primordio ad nostra usque tempora propagata Ecclesiæ traditio, excepta morte, nulla ex causa, ne quidem fornicationis, solvi posse matrimonium inter fideles consummati vinculum.	527
ART. IV. — <i>An et quo jure professio religiosa dirimat matrimonium ratum, etiam quoad vinculum?</i>	536
I. — Matrimonium, quod est ratum tantum, per solemnem alterius conjugum in Religione approbata professionem, dirimitur quoad vinculum.	537
II. — Vis dirimendi matrimonium ratum professioni religiosæ concessa, probabilius non ex jure naturali, nec divino, sed ex jure ecclesiastico antiquissimo et ab Apostolorum temporibus introducto immediate descendit.	537
ART. V. — <i>Utrum summus Pontifex dispensare possit in matrimonio rato?</i>	540
Potest summus Pontifex, dum gravis causa exigit, dispensare in matrimonio rato.	540

CAPUT VI. — DE IMPEDIMENTIS MATRIMONII.

ART. I. — <i>Penes quem sit potestas statuendi impedimenta matrimonii?</i>	544
I. — Datur in Ecclesia potestas statuendi impedimenta matrimonii, non tantum impedientia, sed etiam dirimentia	545
II. — Nec Episcopis, nec aliis prælatis inferioribus competit potestas inducendi impedimenta saltem dirimentia.	546
III. — Nec princeps secularis, etiamsi potestate absoluta ferendi leges gaudeat, statuere potest impedimenta matrimonii subditis suis fidelibus; sed potestas ea soli Ecclesiæ competit, adeoque Romano Pontifici; ac Concilio universali.	547
ART. II. — <i>An de facto in Germania, aliisque provinciis septentrionalibus, ligentur heterodoxi impedimentis matrimonii jure solum ecclesiastico dirimentibus, ut proinde invalida censeantur eorum matrimonia tali cum impedimento contracta?</i>	551
Probabilius est, in Germania aliisque provinciis septentrionalibus de facto non ligari heterodoxos impedimentis matrimonii dirimentibus, jure tantum ecclesiastico statutis; proinde valida censenda esse eorum connubia tali cum impedimento contracta.	552
ART. III. — <i>Quot et quæ sint impedimenta impedientia matrimonii?</i>	559
De jure novo quatuor sunt, hoc expressa versiculo: <i>Sacratum tempus, velitum, sponsalia, votum.</i>	560
ART. IV. — <i>Quæ sint impedimenta dirimentia matrimonii?</i>	561
Jure novo sunt quindecim, scilicet: <i>Error, conditio, votum, cognatio, crimen, cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas, affinitas, clandestinitas, impotentia, ætas, raptus</i>	561